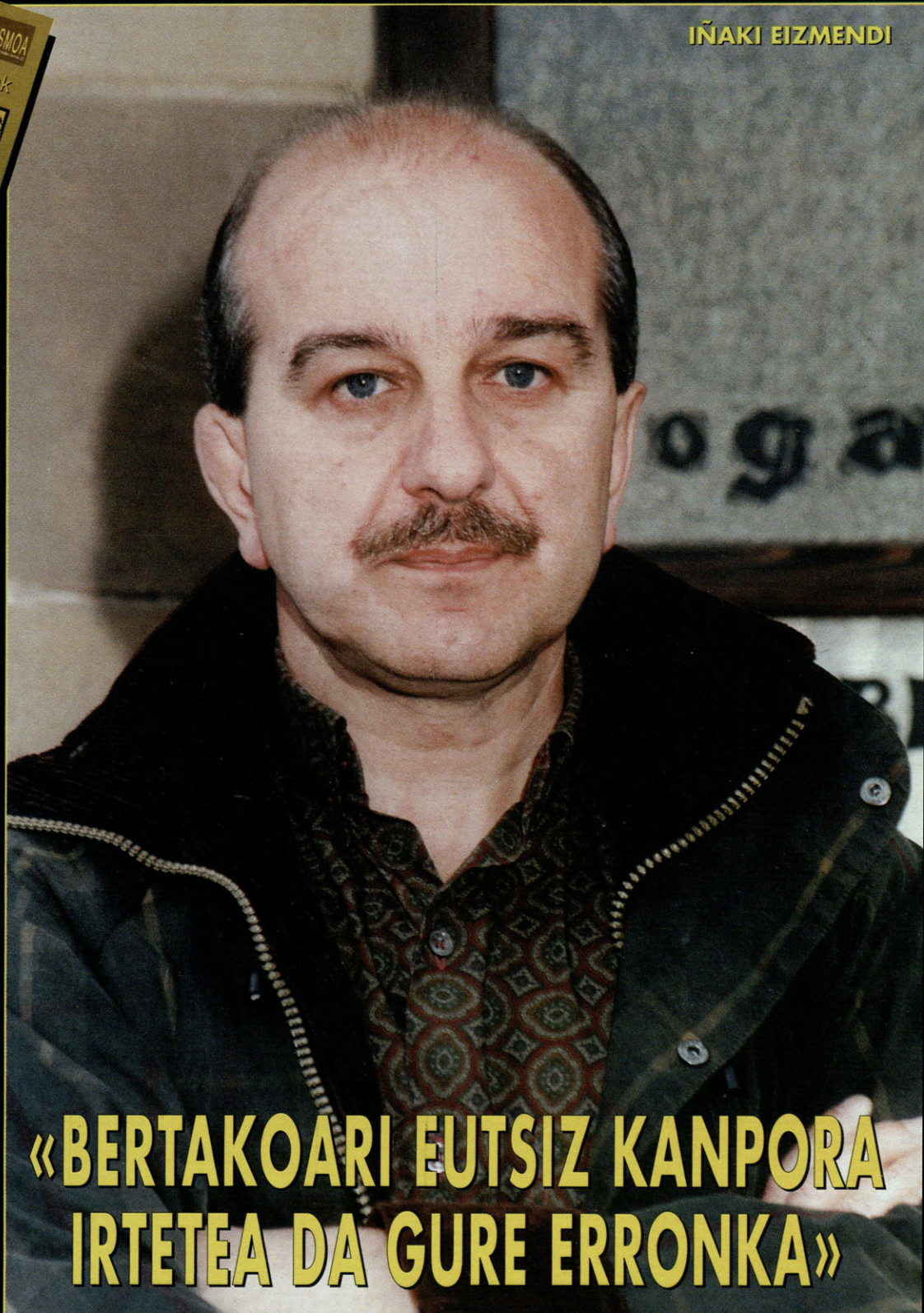

ARGIA

IÑAKI EIZMENDI

«BERTAKOARI EUTSIZ KANPORA
IRTETEA DA GURE ERRONKA»

JEAN GRENET

«Departamenduaren
aferan gauza
afektiboak eta
ekonomikoak
nahasten ari dira»

FRANTZIA

Arrazakeriari aurre
egiteko lege proiektua

BERTSOLARITZA

Bizkaia-Arabako
bertsolariak eskolatik
zuzenean txapel bila

ITXURA BAINO GEHIAGO.

ANTZA
Maisuen Eskutik
soluzio grafikoak

6. Politika kronika. MIKEL JAUREGI.

8. Jean Grenet: «Departamenduaren aferan gauza afektibo eta ekonomikoak nahasten ari dira». MIKEL ASURMENDI.

12. Mugimendu sozialen aurka erabiliko ote den beldur dira hainbat erakundetan. Arrazakeriari aurre egiteko lege proiektua Frantzian. JULEN ARRIOLA.

15. Eurotunnelen zuloa, dirutan ere sakona eta zabala. XABIER ARANBURU.

18. Lau urtetik behin egiten den ekitaldi honek 1986an eman zituen bere lehen pausoak. Hitzezko maratokia. IDOIA TORREGARAI.

20. 1975ean hasi zen erregularki argitaratzen Baionan egiten den aldizkaria. Iparretik jotzen duen Enbata. MIKEL ASURMENDI.

22. Iñaki Eizmendi: «Bertakoari eutsiz kanpora irtetea da gure erronka». IMANOL MURUA URÍA.

28. Kultura kronika. MIKEL ELORZA.

31. Europa, Asia eta Amerikako 30 abesbatza Tolosako 28. Lehiaketan. Euskal kantua munduan abestua. JOXEMI SAIZAR

34. Bizkaia-Arabakoak bertso eskolatik zuzenean txapel bila. JON ABRIL

37. Argitalpenak. MAITE ARTOLA.

40. Irrati-telebista. ARRITXU ZELAIA.

44. Aukeran. GURUTZE IZAGIRRE.

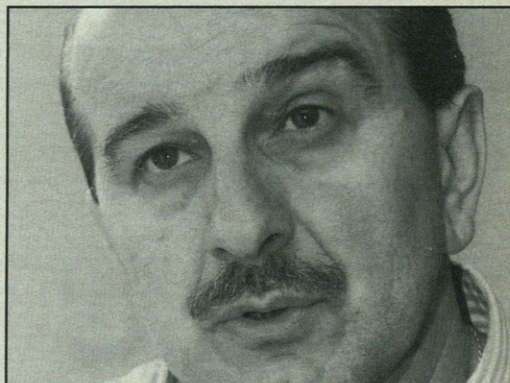
48. Denborapasa.

50. Aportazioak: hitzarmen integratzailea. JUAN JOSE IBARRETXE.

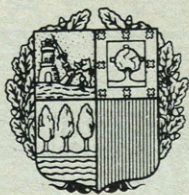
POLITIKA: Departamenduaren afer berriro pil-pilean dela bildu gara Jean Grenet Baionako auzapezarekin. Eta, noski, elkarriketaren gai nagusia berau izan dugu. Bere aburuz, afer honetan gai «afektiboak eta ekonomikoak» nahasten ari dira zenbait hautetsi. Departamendua eratzea katastrofiko omen litzateke. /8

IÑAKI EIZMENDI: Urruti dira bere lehenengo kantuen doinuak, telebistan hasi zenean atzean utzi zituen bere bi diskoak. Euskarazko kultur kontsumoaz aritu zaigu: «ez dago kontsumorik ia-ia» dio. Euskarazko kultur kontsumoaz jakin badaki andoaindarrak, «Goenkale»-ren ekoiztetxe den Pausokako nagusietako bat baita./22

TOLOSAKO ABESBATZEN

LEHIAKETA: Hilaren 25etik azaroaren 3ra bitarte 30 abesbatzen ahotsak izango dira Tolosan protagonistak. Europa, Asia eta Amerikatik etorriak dira, izen handikoak denak. Ez da soilik jasotze kontua, ordea. Atzeritik etorritako taldeek euskal musika partituretan eramango baitute euren herrietara./31

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa

Kultura eta Euskera Departamendua

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

fundazioa
fundación

HAUETAKO
OPARIREN BA
ESKURATUKO DUZ
DOHAINIK

ANTTON OLARIAGA

Alukiss

BASOTIK EDANEZ

IDAZLEEN PIZTIARIOA BARRUAN

erein

ALUKISS-BASOTIK EDANEZ
ANTTON OLARIAGA

POSTERRA (63 x 43): GERRA AURREAN ARGIA REN HARPIDEDUN
ZEN FAMILIA BAT SUPAZTER ONDOAN.

KIOSKOAN BAINO
%20a MERKEAGO

ARGIA REN HARPIDEDUN IZAN ZAITEZ

ANTTON OLARIAGAREN
ALUKISS - BASOTIK EDANEZ

ARGIA REN POSTERRA

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____	1. DEITURA _____
2. DEITURA _____	TELF. _____
HELBIDEA _____	POSTA KODEA _____
HERRIA _____	HERRIALDEA _____
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____	
SUKURTSAL HELBIDEA _____	SUKURTSAL ZKIA. _____
KONTU KORRONTEA/LIBRETA	
Entitatea	Sukurtsala
	K.D.
	Kontu zenbakia

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15

LASARTE-ORIA 20160

HARPIDETZA SARIA
(BEZ barne)
Hego Euskal Herria
12.100 pzt
Ipar Euskal Herria
685 libera
Espainia 12.100 pzt
Beste Atzerriak
15.750 pzt
Airez 24.850 pzt

Euskal Kulturaren
URTEKARIA ere
etxean jasoko duzu

IRAKUR- LEAK MINTZO

Histori okerra

HERRIKO alkate jaunak ezin du lo egin. Nola egon trankil, jakinda egin nahi duen hori eginda, bere erreputazioa betirako kaskazuko duela? Alkate izateari utzi eta gero ere, kaka hatsak lagunduko dio.

Loak ezin harturik dabilta nere herriko alkatea eta zenbait kontzejal. Eta ez da gutxiagorako ere. Demokraziaren izenean egin beharreko gauza bat gauzarik antide-mokratikoa dela jakiteak ez du buruaren deskantsurako asko laguntzen.

Aspalditik ez dute lo ondo egiten herriko agintariak. Hauen amesgaiztoa: gazte «tximaluze-drogadikito» alkoholiko-erradikal-gaizkile» koadrila batek kulturaren monopolioa kendu die. Kontzertuak, ikastaroak, antzerkiak, erakusketak, mendi irteerak, rokodromo... Eta okerrera: Hamelingo flauta-jolearen antzera, herriko gazteak atzetik daramatzate, inpernura edo! Balantzaren beste aldean, espektakulu tristea: kulturarik gabeko Kultur-Etxea. Kontenidorik gabeko kontenedore bat.

Insomnioak jota edo, deliratzten hasi dira agintariak: «Klaro, HBkoek manejatzen dute dena». Noski! Nola ez zitzaigun lehenago otu?! Urrezko arrautzen oiloa! Gezurra badirudi ere, hori ere entzun dugu. Demokrata azkar baten erreflexioa.

Horrek kentzen die loa agintariei. Beraz, aitzaki merke batekin, gazteen habia suntsitu eta amesgaiztoarekin bukatu nahi dute. Beharrezkoa bada, Poliziak lagunduta: «Demokratok indarkeria erabiltzeko legitimitate eta monopolioa dugu».

Ea nola amaitzen den ipuina. Baina egon ziur habia suntsituta ere, txoriek hegan egin dezaketela. Alegiako agintariak, ez badute

arazoa modu onean konpontzen, amesgaiztoak izango dituzte luzarotan.

XABI NABARRO

ALEGIA (GIPUZKOA)

Euskal antropologia

LAGUNA hitzarekin euskaraz edozein pertsona izenda daiteke. Baina lagunez kultur klasikoan beti esan da gutxi daudela. Bibliak dio pobreak zuhur hitzak esaten baditu ere bizkar ematen zaiola, baina aberatsaren memelokeriak ingeniozko okurrentziatzat hartuak direla; aberatsa pobretzean, baina, lagunek ez dutela ezagutzen. Horregatik Aristotelek zioen lagunik ez zegoela. Garbi dago noraino euskal kulturaren erroak bereizten diren kultur klasikotik, hau antropologikoki ere aztertu baitaiteke. Zergatik ez da euskal kultura aztertzen ildo honetatik? Ezina izan da horrelakorik, kontuan hartuz formatione kristau sakoneko jendeen esku egon dela halako azterketa, edo marxistak izan dira; beti indigenismoa pekatutzat edo huskeriatzat hartu duten jendeen esku. Nahiz eta begibistakoa den hor erakusten den katadura morala hobea dela, eta zenbat eta aurreratuago moralki eta sozialistago (inbasio neolitiko gudazale haien aurreko europar gizartea). Horregatik ez dut euskalduna hobea berez egiten. Baina hor ikerketarako bide bat ikusten dut, non euskal gizartearen kultura materiala aztertzen ahal den, gero asmatzeko lagun hitzaren sinbologia eta semantikaren gora-behera kultura horretan, gero igarotzeko zibilisacione neolitiko gudazaleen azterketara. Beti imajinatzen ditut basamortu bihurtu eremuetatik zabaltzen, arabiarrek bezala Mahoma ostein.

Beharko litzateke aztertu ea neolitikoko aurrerapenak gizakia gaizto bihurtzen duten, zeina baita Rousseuren teoria. Baina Ameriketako neolitikoak ez zuen halakorik ekarri, beraz Rousseurena ez da egiazkoa.

ROMAN GARMENDIA

SORALUZE (GIPUZKOA)

H I R U K O

T X I K I A N

Politickomerc

Gizarte antolakuntza mediatiko honetan, non subjektuaren irudia faktore eragilea baino erabakitzaileagoa den, Eusko Legebiltzarra hartu euskal presoekiko erabaki batek agerian utzi du berriz ere hedabideen indarra. Espainiako Gobernuak, berak onartutako legea ez bete, eta hala ere bere legea bete dezan EAJ, EA, IU eta HBk egin eskaera eskandalarrizatz jo dute batzuek eta besteek. Kazetariak, politikariak, intelektuallak... Hedabide homologatueta ez dugu besterik entzun, jada estandar bilakatu den metodoa erabiliz: zakkarrantzia itxuratu eta azala erakutsi. Euskal presoekiko zampaketa ilegalaz ezta hitz bakar bat ere, eta HBrekiko akordioa kriminalizatu Ortega Lara lotsarik gabe erabiliz. Helburua, bozka merkatuaren kuota irabazi nahia. Eta horretarako, ezkutuko hori lortuz gero, guztiak balio du. Eta presoek eskubideak errespetatzea eskatu eta hau izan baldin bada erantzuna, presoak kaleratzea eskatzea lortuko balitz, zer?

JOXE MARI OSTOLAZA

ARGIA

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.

LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.

ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

Kontseilu Editorialeko

Arduraduna: Balen Bakaikoa.

Erredakzioa: Xabier Aranburu, Arantxa Erasun, Mikel Jauregi, Juan Joxe Petrikorena, Arritxu Zelaia.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Dokumentazioa: Ernesto Ibarluzea, Ainhoa Gerra.

Administrazioa: Jasone Larrarte.

Harpidetza: Olatz Korta, Elena Guinea, Maider Amenabar.

Hedapena: Isabel Bereziartua.

Publizitatea: Inigo Txintxurreta, Nekane Zubeldia, Itziar Diaz de Durana, Miren Larrarte.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. pabiloia. 20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxe: 37 34 03/36 10 48.

BIZKAIA: Zaballu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxe: 410 37 15.

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122

Urruña. Tlf: 59 47 60 00. Faxe: 59 47 60 01.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre. 31011 Iruñea.

Tlf: 17 80 78. Faxe: 17 80 77.

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

'Maitasun' harremanez

CARLOS Iturgaitz EAEko PPko lehen-dakari berriaren etxeko atarian Herri Batasunak egindako konzentrazioak are gehiago gaiztotu ditu jada franko gaiztoturik zeuden EAJren eta PPren arteko harremanak. Baina ez da iragan asteburuko kontua. Uda partean jada dezente gaiztotzen hasitakoa baino. Eta horren adibide garbiena da HBk egindako konzentrazioa izanik, HBren izenik apenas aipatu izana. EAJk eginikoa zela pentsa zezakeen kanpotik etorritako edonork.

EAJren eta PPren arteko azken liskarrak bi protagonista izan ditu: Joseba Egibar jeltxideen aldetik, eta Iturgaitz berra popularrenetik. Hauek egindako adierazpenak, berriz, oso gogorrak. Batik bat, Euskadi Buru Batzarreko bozeramailearenak. Egibarrek PPren publizitate kanpainatzat hartu du konzentrazioaren osteko Iturgaitzen jarrera. Heda-bideen aurrera lasterka jo beharrean, «kalera» irteteko eskatu dio PPri, eta aurpegia emateko. Iturgaitzek, egunero ematen dutela aurpegia eta horregatik apurtzen dietela hainbeste —hala bada, horretan badute beste batzuen antzik— erantzun. Eta jakina, adierazpen andana honen atzetik, beste bat. Gehientsuenak PPTik egindakoak. Guztietan egurra Egibarrentzat. Iturgaitzek berak esan du berak egindako kritikak Egibarri soilik zuzendutakoak direla, eta ez EAJri. Eta EAJ isilik. Ezta txintik ere. Eta Egibar guztiei erantzun beharrean, bakarrik.

AZNARREN inbestidurarako akordioa lortu zuten geroztik, oraingo hau da PPren eta EAJren arteko krisirik larriena. Krisiaren zioak, berriz, ezagunak ditugu: presoan egoerarekiko desadostasuna, PPk hitzartutakoa bete ez izana... Horren guztiaren aurrean, EAJk jarrera erasokorra hartu du. Bai baitaki ez duela ezer galtzekorik, eta aldiz, asko irabazteke. Eta jarrera erasokor horren aurrean, popularrek lasaitasuna aldarrikatzen dute. Gauzak nahikoa atzeratu direla-

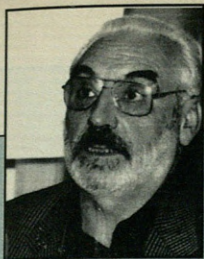

eta, argi dago zein den jeltxideen apustua: Madrilgo Gobernua ahalik eta gehien estutu, PPko agintarien antzera lasaitasuna eskatuz ari den jeltxiderik —Iñaki Anasagasti, esaterako— baden arren. Hala ulertu beharko bota duten ultimatum: aste honetan PPk hitzartutakoa betetzen ez badu —alegia, Kontzertu Ekonomikoa eta Kupoak—, akordioa eta harremana apurtutzat emango omen dute. Ez omen dituzte Espainiako aurrekontu orokorrak babestuko. Ikusi egin behar zer gertatzen den eta EAJk egindako 'mehatxua' betetzen duen. Baina PPk mugitu egin beharko du, ezinbestekoa baitu EAJren laguntza aurrekontuak aurrera ateratzeko. Eta badakigu zer diren aurrekontuak politikariarentzat... Baina agian, EAJren eta PPren arteko harremana guztiok uste baino motzagoa suerta liteke.

ORDEA, motza baino gehiago aste luze samarra egingo zaie hilaren 19an Do-

nostiako Artzai Onean gose-greban hasi ziren komunikabideetako 15 lankideei. Aste guztian, gosari, bazkari eta afarirako, menu bakarra: ura, ura eta ura —lasai Arantxa, itzulitakoan txuleta ederra hiritzat bakarrik—. Informazio partziala eskaintzeaz eta espetxeetako errealitatea ezkutatzaz horrenbestetan salatutako kazetariak ere, euskal presoak Euskal Herriratzearen aldeko ekimenean. Euskal gizartean aldarrikapen eta lelo hau barneraturik dutenak gero eta gehiago dira. Baina Madrilgo Gobernuak, Mayor Orejaren ahotik, argi asko adierazi du bere iritzia: gai honetan, eta beste askotan, Madrilek du eskuduntza. Berak du azken hitza. Berak du giltza. Eta oraingoz, ez da aldaketarik datorren aztertarik antzematen. Aldaketarako gogo falta bai, hori antzematen da.

MIKEL JAUREGI

JOSE ANTONIO URBIOLAREN TARTEA

BATZORDE IRAUNKORRAREN ETORKIZUNA

Iragarria eta onartua

EZ orain, Gobernauak proiektua Senatutik erretiratzea erabaki duenean; PSN-PSOEko Gestorak buztana hanka artean ezkutatu eta Gobernua UPNren esku jarri zuenean onartua baizik, auskalo zeren truke. Ordu bakan batzuk aski izan ziren UPNk, gainez hartuta, bere aurpegia azal zezan: Alliri betoa, EITB, Elkarlanerako Batzordea... Reketeen tertzio txit ohoretsuak berriro erasoka.

Elkarlanerako formulak, edozein delarik ere (eta Batzorde Iraunkorra hori besterik ez zen) inplikaturako alderdi politikoaren bultzada behar du bere balioa erakusteko. UPNren asmoak ezagutzea ez zen zaila, eta batzordearen etorkizuna erraz iragarri zitekeen: «Papera, besterik ez».

Emaitza ez da harritzekoa, bai ordea metooda. UPN ez da konforme bere izaera agertzearekin; ahalik eta modu traketsenean agertu behar gainera. Nahikoa zuen gauzak bere horretan uztea, gero hitzarmena kajoi batean sartu eta kitto. (Hori egin zuten 92an Ebro Bailerako Elkarlan Protokoloarekin).

Oraingoan, ordea, euskaldunak ziren tar-tean; eta, jakina, euskaldunei eta euskal kutsuko edozeri, egurra akabatu arte. 1932an bezala, 1936koaren antzera.

Duintasun irainduaren aitzakia aipatu dute beren jarrera zuritzeko. Alegia, Nafarroan boto gehien dituen indarra izaki inork ez diela beren iritzia eskatu. Egia izatekotan, Nafarroan hitzarmena negoziatu zutenei egotzi behar hori. Ez Ardanazak ez Eusko Jaurlaritzak ez dute horretan erantzukizunik. Gizalegearen gutxieneko arauak agintzen dutenez, edozein itun hautsi behar denean beste aldeari jakinarazi behar zaio. Eta ahal bada, ordezkio itunen bat lortu. UPNk ez du hala jokatu. Kontuan izan gabe ez dagoela

Gobernuan bere merituei esker, besteen akatsengatik baizik; Foru Parlamentuan gehiengorik ez dutela ahanztiz, eta bestaldean ere badela sinatzailerik ahanztiz... egiten dakien bakarra egin du UPNk.

Troiako Zaldiaren antzera jaio zen UPN, hispanitatearen Bostgarren Zutabea Nafarroan. Horregatik, Sanzek badu astirik Madrila jotzeko Hispanitatearen Eguneko ospakizunetara. Baina ez du astirik Etxarri-Aranatzera jotzeko, euskararen jaira. Horregatik, azken diputazio frankistak «Foruen Berreskuratzea» lortzeko asmoa azaldu zuenean esan zuen Jaime Ignacio del Burgok «batasun konstituzionalaren arabera egin behar» zela hori, «Estatua emateko prest dagoena har dezakegula soilik». Eta horregatik onartu dute, txintik esan gabe, 1839ko «Monarkiaren batasun konstituzionala»-k finkatzea PFEZ zerga, Elkarleen Gainekoa...

UPN anti-euskalduna da. Nafarroan UPN da Madrildik ekarritako zama, Nafarroari bere bidea hautatzea galarazteko bidalia.

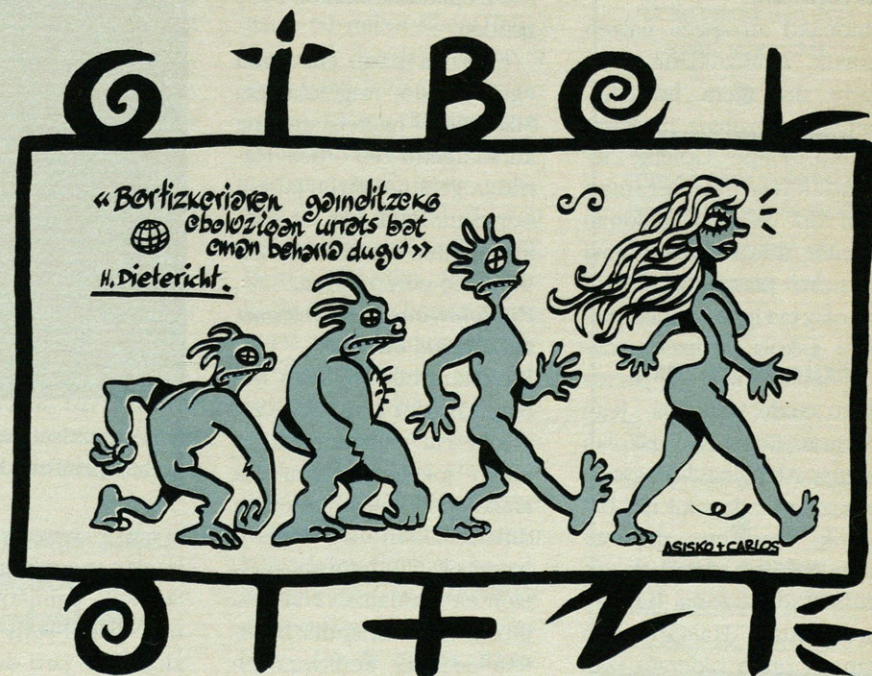
Espainiako Defentsa ministro izandako **Narcis Serraren** iritiziz, «Aznarrek Defentsa ministroa kargutik kenduz gero, Estatuaren kontrako konspirazioa bultzatzen dutenen alde egingo luke».

Bestalde, EAJren eta PPren arteko harremanaz mintzatu da **Johan Fernandez** Elkarri-ko koordinatzailea: «Madrildik egoera oso gogorrean jartzen ari dira EAJ: mendira jo edota sumiso izatea aukeratu beharrean». **Xabier Arzalluz** EAJren EBBko lehendakariak ere gai bera izan du mintzagai, subiranotasunean oinarrituta: «Estatu propio batekin amets egin dugunontzat Estatutua gutxienekoa da». **Carlos Garaikoetxea** EAKo lehendakariaren aburuz, «Euskal Herrian autodeterminazio eskubideari buruzko erreferenduma egitea ukatzen diguten aldetik, PPko eta PSOEko agintariak indarkeria-zaleak dira, besteak bezainbeste». Ostera, **Ramon Jauregi** PSE-EEko idazkari nagusiak abertzaleei erantzun die: «Arrazoiak daukatela uste dut, gaur egun Euskadin asko zapalduta gaudela. Egia da zapalketa

egon badagoela, baina soilik indarkeria-zaleek eta indarkeriak berak finaktzen duten zapalketa».

Beste gai bati helduz, **Juan Alberto Belloch** Espainiako Justizia eta Barne ministro ohiak adierazi duenez, «tamalgarria da Atutxak, agian nahi gabe, egiten dituen akatsek ETaren planteamenduak indartzea».

HBren Mahai Nazionaleko kidea den **Koldo Celestinok** esana: «Carlos Iturgaitzi eta beste alderdietako agintariei esan behar diegu, nargi eta garbi, ez garela geldituko. Presoen eskubideak ez badituzte errespetatzen, baiiek ere ez dute inolako eskubiderik beren lasaitasuna errespetatua izateko».

Jean Grenet, Baionako auzapeza eta Frantziako Asanblea Nazionaleko diputatua

«Departamenduaren aferan gauza afektibo eta ekonomikoak nahasten ari dira»

Andre Grenet auzapez ohiaren semea. Aitaren antzera, karreraz medikua eta bokazioz politikaria. 57 urte ditu. Ezkondua eta hiru seme-alabaren aita da. Afiliazio politikorik gabe, UDF eta RPR alderdien artean kokatzen da. Politikari moderatua, errepublikar eta europeartzat du bere burua.

Seaskak Baionan lizeoa izanen zuela bitzeman zenuen, baina gerora ez zen borrela izan. Zer duzu esateko?

Baionako auzapeza naizen aldetik, erantzukizun osoa hartu dut afera horretan, sentikorra bainaiz euskararekiko. Filipe Goietxe lehendakariarekin eraman izan dut Seaskak Baionan izanen duen ikastetxeari buruzko plangintza. Ama-eskolaz eta lehen mailaz gainera, eskola eta lizeoa erai-kin berean martxan jartzea dugu xede; hau da, Jean Jacques Rousseau eskolan jartzea. Alabaina, hori guztia zehaztea ez dagokit niri bakarrik. Izan ere, departamenduak eta errejioak eskuhartze zuzena baitute proiektuan. Hastapenean gauzak ondo bideratu izan

ziren. Printzipioz ez zegoen inolako eragozpenik; Alain Lamassoure Distrituko presidentea eta François Bayrou Departamendukoa ados zeuden.

Erabakia hartu eta zortzi egunera-edo, Angeluko eta Miarritzeko hautetsi andana aurka agertu zen ordea. Harrituta geratu nintzen jarrera horrekin. Batik bat, horietako batzuk euskaltzaletzat dutelako euren burua.

Proiektuaren etorkizuna zertan da, baina?

Proiektua berriro hartu behar izan dut nire gain, eta ahalik eta azkarren eta irmoen jokatu. Arrazoi eta arazo politikoak tartekatu dituzte Distrituko zenbait hautetsik, nik benetan ulertzen ez ditudanak. Hala eta guztiz ere, hemendik bi urtera Seaskak Rousseau es-

«Abertzaleen helburua ez da Euskal Departamendua, errejio independente bat eratzea baino». (Argazkia: Alberto Eloseggi).

kolan emango du irakaskuntza osoa. Bien bitartean, Seaskak eginiko eskakizunak behin-behineko soluziobidean jarri ditugu.

Zaila al da kudeatzen duzun Baiona birian euskarazko irakaskuntza erdietsi nabi dutenekin ados jartzea?

«Zer irabaziko du barnealdeak euskal departamendu soil batean?». (Argazkia: Alberto Elósegui).

Ni erabat nago euskal kulturaren alde. Baionan sortua naiz, eta nahigabeturik sentitzen naiz euskara ez dudalako mintzatzen. Garazin bizi den ene ilobak euskaraz mintzatzen du eta fier sentitzen naiz. Euskaraz ari direnekin lanean ari naiz, eta ez soilik Seaskarekin. AEKri, esaterako, Rousseau eskolan bere egoitza izatea proposatu diot dagoeneko. Horrela, euskal irakaskuntzak berezko tokia ukanen du. Proiektu berria eta estimagarria dela uste dut. Ni horretan ahalegindu izan ez banintz, proiektu orokor hori ez zen aitzina eramango. Harrokeriarik gabe erran dezaket hori guztia. Miarritze Euskal Kultur Erakundearekin akordioa sinatua du hiria euskaldundu alde-

ra. Baionak, Lapurdiko hiri nagusia izaki, beste horrenbeste beharko luke, ezta? Guk ere Euskal Kultur Erakundearekin harremanak ditugu, onak gainera. Akordio edo kontratu bat sinatzea aise da. Gero bete beharra dago, ordea. Ardura bat ene gain hartzen badut, bururaino eraman behar dut eta ni naiz erantzule bakarra. Ez naiz udalerrri honetako eragile bakarra. Kudeatzen dudana hiria ezagutu behar da, eta bere bitartekoak eta egitura ezaguturik, sinatuko ditugun hitzarmenak betetzeko gauza izanen garen ondo aztertu behar dugu lehenik.

Badirudi, alta, Ipar Euskal Herriko biriburua izaki, Baionari arrotza zaiola euskal kultura.

Ez nator bat baieztapen horrekin. Gu ere proiektuak lantzen ari gara. Eusko Ikaskuntzarekin akordio berria sinatu dut berriki. Fagoaga jaunaren bitartez, Goio Monreal buru duen erakundearekin hitzarmen bat daukagu. Bestalde, Baionako Euskal Museoa berritzen ari gara; 62 milioi libera balio du obra berriak. Baionak aurrekontuaren erdia baino gehiago hartu du bere gain. Estatuak, Akitaniak eta departamenduak beste erdia. Nik ez dut Euskal Museoa Baionarako bakarrik nahi. Bertara ekarriko diren erakusketak Donibane Garazira eta Maulera atera nahi ditut besteak beste. Sare bat antolatu nahi dut Ipar Euskal Herrian dauden beste erakustokiekin; bizia eta dinamikoa, barnealdearekiko kultur harremanak pizten lagunduko dituen.

Baiona-Angelu-Miarritze distrituan gauzak berobero daude antza. Baio-

«Erabat nago euskal kulturaren alde; Baionan sortua naiz, eta nahigabeturik nago euskara ez dudalako mintzatzen»

HAMARREKOA

ALAIN LAMASSOURE

«Ministro handi eta adimentsua»

MICHEL BONNET

«Lan zaila duen kudeatzaile on bat»

DIDIER BOROTRA

«Miarritze bihotz-bihotzez maite duen politikaria»

FRANÇOIS BAYROU

«Nahikaria eta gaitasun handiko politikaria»

MICHELLE ALLIOT-MARIE

«Karrera egin duen kalitate handiko politikaria»

JEAN JACQUES LASERRE

«Barnealdea eta kosta partea lotzen dituen kontseilari fina»

ARGITXU NOBLIA

«Ez dut aspaldi ikusi; ongi egotea espero dut»

JAKES ABEBERRI

«Pasioak ez du moderazioa ekartzen, eta bere jokamolde gogorra barkatzen diot; errespetatzen dut»

MARTINE BISAUTA

«Emakume azkarra; kazetariak tartekatzen ez badira, elkar uler dezakegu»

NICOLE PERY

«Bera sozialista da eta ni ez; nire begirune osoa dauka»

nak galdu al du zure aitaren garaian zuen nagusitasuna? Milako biztanle batzuk galdu ditu basteko. Zer diozu honi guztiari buruz?

Hasteko, ez dut uste Baionak indarririk galdu duenik. Hiruzpalau mila biztanle galdu ditu, baina hauek gure inguruko herrietara joan dira bizitzera: Hiriburura, Mugerrera... Baiona departamenduko bigarren hiria dugu, Ipar Euskal Herriko hiriburu kulturala eta ekonomikoa. Suprefetura hemen dago, eta betiko funtzioek lehengo berean jarraitzen dute.

Bestalde, BAB distrituaren etorkizunari buruz jendea oso da ezkorra. Ni, oster, baikorra naiz. Egoera finantzieroa dramatikoa dela diote batzuek; nik, berriz, aurrera egiten ari garela diot. Kontuan hartzen baditugu gure ondareak eta ondasunak, aberastasun franko dagoela ohartuko gara. Gure aktiboak handiak dira, une honetan inbertsio azkarretan jarritakoak, eta aurki bere emaitzak ekarriko dituztenak. Baiona-Angelu-Miarritze distrituko erakundea ez dago ez ekonomikoki ez politikoki lur-jota. Nire aitaren segida Alain Lamassourek hartu zuen, eta etapa berri batean sarturik, egitura berritzen ari da. Trantsizio garaian gaudela esan behar dugu. Hiru hirien aginpideak argitzen ari gara, baita herriko etxeetako auzapezen eskuhartzeak finkatzen ere.

Badaude, bestalde, BAB distrituaren nagusitasunari beldurra diotenak ere. Kosta parte zatituko duzue, eta barnealdea abantziko berriz. Zuk nola ikusten duzu Ipa-

«Departamenduaren ikuspegi ekonomiko batetik begiratzen dut, hori baita benetakoa den bakarra». (Arg.: Alberto Elsegui).

rraldeko egituratze prozesua?

Euskal Herria 2010 deritzan planifikazioa hor daukagu. Azterketak egon badaude, eta Euskal Herriko garapena ez da egingo BABeko garapena besteekiko orekan egiten ez bada. Iparraldean dagoen arazoa ez da gurea soilik. Mundu osoan bizitzen ari den fenomeno da hau. Nekazaritza-gune eta hiri arteko armonizazio garaian bizi gara. Beharrezkoa den lurralde antolaketa honetan izpiritu irekiaz jokatu behar dugu denok: bai kan-

painako herri txikiko bizi-lagunek, bai hirietako bizi-lagunek. Herri txikiko auzapezek eta hautetsiek ez dezatela pentsa txikiagoak izateagatik beren herriak gureak baino txiro edo pobreagoak direnik, ez baita egia. Orain, ordea, kontua ondoko hau da: Baiona hiriburuko eta BAB distrituko ekimenak ongi bideratzea bai barnealdearekiko eta baita kosta parteko beste herriekiko ere. Ni, Baionako auzapez eta diputatu naizen aldetik, bai kultura bai ekonomia garatzeko behar di-

«BAB distrituaren etorkizunari buruz jendea oso da ezkorra, ni, oster, baikorra naiz; aurrera egiten ari gara»

ren bitartekoak lantzen saiatzen ari naiz.

Ipar Euskal Herriarentzat berezko egitura batek ez al luke zuk aipatutako hori guztia erraztuko? Zu, ordea, Euskal Departamenduen aurka zaude.

Soizu! Departamenduen aferan bi alde daude. Batetik, afektiboa, adoretsua, zainean eta odolean doana. Bestetik, alde arrazionala dago, buruak adierazten duena. Afera honetan, gauza afektiboak eta ekonomikoak nahasten ari dira. Nik afera ikuspegi ekonomiko batetik begiratzen dut, hori baita benetakoa den ikuspegi bakarra. Ni diputatua eta kontseilari orokorra naiz. Egoera aztertzeke eta epaitzeko elementu eta datu objetiboak ditut. Benetan diotsut ez dudala ikusten Euskal Herriko departamenduak zer ekar dezakeen. Are gehiago, uste dut irabazteko gutxi duela eta galtzeko asko.

Lehenik eta behin, Frantziako azkeneko bost departamenduen artean izanen gara. Populazio terminoetan bazter batean geratuko gara. Hori bada helburua, ez da nirea. Bigarrenik, Pirinio Atlantikoko Departamendu barruan garelarik, populazioaren % 60 hirikoa da, eta % 40, berriz, nekazaritza-gunekoa. Euskal departamendu bat egiten badugu, laborariak % 20 izanen dira eta hiritarrak, oster, % 80. Barnealdea txikia dela eta lagundu behar dela esaten dugu. Zer irabaziko du barnealdeak euskal departamendu soil batean? Euskal departamendu bat eratzea katastrofikoa litzateke, hori oso argi daukat. Bere bitarteko ekonomiko soilekin

ezin izango luke behar duen garapena gauzatu.

Ordea, gero eta hautetsi eta birlitar gehiago paratzen eta azaltzen da euskal egitura edo departamendu baten alde. Zer dlozu bont buruz?

Ez errejioko eta ez departamenduko hautetsiak diren pertsonak daude horien artean. Hainbat pertsona desmarxta honen alde paratu dira era edo modu afektibo batez, baina azterketa ekonomiko zehatz bat egin gabe. Errespetu guztiarekin diot, baina ez dute ezagutzen ez politika ezta ekonomia ere.

Bestalde, sozialisten jarrerara ere aztertze modukoa da. Jarrera irringarria benetan. Euskal departamendu bat hitzeman zuten bere garaian, eta hamalau urtez agintean egon ziren bitartean ez dute fitsik egin. Agindu zutena eta egin behar zutena ez bazuten egin, afera honen guztiaren zailtasunaz eta konplexutasunaz ohartuko ziren, ezta? Orain, interesak direla medio, euskal departamenduaren aldeak harrapatuak izan dira berriz ere.

Eta zer dlozu abertzaleen jarreraz eta jokamoldeaz?

T A N T O A

Aitaren ondarratik

GAZTE denboratik ezagutzen dugu elkar, Bordeleko fakultatean medikuntzako ikasketak egiten genituelarik. Ni baino beranduago sartu zen fakultatean. 'Matxista' agertu zitzaidan: lagunartean tabernan bildu eta Bordeleko bular ederrenak nituela esaten zuen. Alkatearen semea zela banekien, baina niretzat bertze ikasle bat bezalakoa zen, eta ez hoberenatarik bat. Euskal ikasleen afarietan ez zen sobera lasai egoten, euskal kantuak eta hizkuntza ez zituelakotz erabiltzen. Rugbyaren giroan ibiltzen zen eta hor neskak ez ziren sartzen... Gizonen arteko mundu bat zen.

Urte batzuen ondotik, lanean hasi nintzen Jean Greneten aitaren klinikan (1967). Jean bera geroago etorri zen. Jeanen aitak dena nagusitzen zuen: bere emazteak, haurrak, lantokiko langileak, distrituko eremua, Departamenduko Kontseilu Orokorra... Denak berdin gi-

nen: hitz egiteko baimenik ez genuen. Baina erabiliak ginen eta bereziki gu, emazteak. Oroitarazi nahi nuke orduko gertakari latz bat: 1986ko abenduaren 9an, Baionako Herriko Etxeko idazkari nagusia, Martin anderea, bere senarrarekin hil zuten. Idazkari nagusiak Herriko Etxetik joan beharra zuen 20 egunen buruan, eta gauza asko ezagutzen zuen. Hilketari politikoa izan omen zen. Jeanen geroa gertakari horri lotua dago.

Horren aita Baionako alkate 30 urtez egonik, bere semea politikan sartarazi zuen. Bere kanpainak aitak pagatu ditu: izateko diputatua, Kontseilu Orokorrean sartzeko eta Baionan zinegotzia izateko. Baionako Herriko Etxean 1989an sartu zen. Handik lasterrera Jean lehen zinegotzia zen eta alkate bilakatu zen 1995eko otsailan, aitak proposaturik.

Hala, apurka, ohartu gabe, aitak erakutsitako bidea hartu

Argitxu Nobila
Baionako zinegotzi
ohia eta medikua

du Jeanek. Eta gaur erraiten ahal dut ez naizela Jeanen kontra aritu izan, bere aitak eraikitako sistemaren kontra baino. Niretzat Jean da sistemaren ordezkaria. Egun batez, lagun batek esan zidan: *'Kontuz ibili Argitxu, Greneten familia bunker bat da eta peligrosoa da...'*. Politikan gauzak neketsuak dira, gogorrak eta hilkorrak, bereziki emakume batentzat. Espero dut Jean Grenet bere tokian egoten baldin bada, ohartuko dela nondik hartu duen.

Abertzaleak, bien bitartean, beren norabide eta asmo politikoen barnean bideratzen ari dira departamenduaren aferra. Euskal departamendua ez da abertzaleen helburua. Europa barruko errejio independente bat

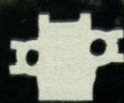
eratzea da abertzaleen azken xedea. Beraz, ez dute nahi euskal departamendu bat Frantziaren onerako, baizik Frantziarekiko loturirik askatzeko. Anbigutasun politiko izugarria dago hor. Euskal departamen-

duaren alde bozkatuko duen jendea gero eta gehiago izanen da agian, baina ez abertzaleek proposatzen duten azken helburuarekin bat datozelako.

MIKEL ASURMENDI

Argitarapen honen edizioa laguntzaile.

En la edición de esta publicación colabora:

kutxa

fundazioa
fundación

Mugimendu sozialen aurka erabiliko ote den beldur dira hainbat erakundetan

Arrazakeriari aurre egiteko lege proiektua Frantzian

A

rrazakeriaren aurkako legerik aldarrikatzeko asmoak sarritan plazaratu izan dira Frantzian azkenaldi honetan; ezeztapenaren teoriak, batetik, eta Le Penen adierazpenek, bestetik, jarri dute kupela gainezka.

JEAN Mari Le Penek eskura jarritako aukera ongi aprobetxatu du Jacques Toubonnek, Frantziako Justizia ministroak. Arrazakeriaren kontrako borrokalaritzat azaldu da, unerik proposenean gainera. Izan ere, gobernuaren irudia oso eskastua zen Saint Bernard elizako inmigranteak kanporatu ezkerotik. Egun, mezu arrazista edo xeno-

Xenofobia Frantzian: Parisko Saint Bernard elizatik inmigranteak kanporatzen.

foboen bedapenaren errepresio edo debekua sendotzeko lege proiektua ari da aztertzen «Giza Eskubideen Batzorde Kontsultibo Nazionala» eta udazkenean eztabaidatuko du legea Frantziako Asanblea Nazionalak.

Abuztuaren 30ean leher-

tarazi zuen Front Nationalen buruak, Jean Marie Le Penek, horren gustukoak di-tuen 'hitzezko bonba' horietako bat. «Kultur gatazka lehenetsun politiko bihurtzeko eskatu zien Le Penek FNko militanteei. Alderdia-ren udako ikastaroetan esan

zuen: «Bai, sinesten dut arrazen ezberdintasunean, nabarmena baita. Historiak berak frogatzen du. 'Eurek' ez dute gurea bezainbateko eboluzio abalmenik». Esandakoa aski ez, nonbait, eta berehala berrekin zion gaiari: «Arrazen berdinta-

■ Mezu arrazista edo xenofoboan hedapenaren errepresioa sendotzeko lege proiektua ari dira aztertzen Frantzian

sunaz bitz egin digute; orain, berriz, kulturen berdintasunaz. Frantziak argiro frogatu du azken 1.500 urteotan bere zibilizazioaren nagusitasuna».

Bruno Grenetek, FNko idazkariak, lagundu zion Le Peni: «Guk, frantsesok eta europarrok, Lurrean izan den zibilizaziorik handiena sortu dugu; gizakiek bildu duten jakituriaren funtsa geuk aurkitu dugu, eta mundu osoa konkistatu». Amerikak ere jaso zuen Greneten eztenkadarik: «Gure zibilizazioa Estatu Batuetakoa baino askoz hobea da». Eta, jakina, «kolonizatu nahi gaituzten jendaila zarpail boriena baino hobea». Frantziaratzten diren afrikarrei zuzendua zen, noski, azken esaldia.

FN legez kanpo jarri nahi

SEKULAKO iskanbila sortu zuten Parisen FNko buruen adierazpenok. Hainbat erakunde politikok eta arrazakeriaren aurkako taldek Front National legez kanpo jartzea eskatu zuten. Legea, bien bitartean, hankamotz ageri zen horrelako egoerei aurre egiteko. Bada lege bat, 1972ko Pleven Legea, baina pertsona jakin baten aurkako eraso edo adierazpenak, soilik, zigortzen dituen. Le Penek ez zuen estropozurik egin, aholkularitza juridiko sendoa baitu. Bere alaba da zerbitzu horren arduraduna.

Lege proiektuak «arrazen ezberdintasunen inguruko adierazpenak zigortzea du

helburu, edo arraza batzuek besteen gainetik (edo azpitik) direla diotenak». Toubon ministroak legeria bakar batean bildu nahi ditu gai guztiok. Honela dio lege proiektuaren kapituluetak batek: «Urtebeteko kartzela zigorra eta 300.000 liberako isuna izango du etnia, arraza edo erlijio bateko kide izateagatik edonoren duintasun eta ohoreari eraso egiten dionak». Are gogorragoak izango dira zigorrak (bi urteko kartzelaldia eta 500.000 liberako isuna) «mezuak gorrotoa, diskriminazioa edo indarkeria bultzatzen badu».

Ezkerra batua, aspaldiko partez

LE Penen adierazpenek, gobernuarena ezezik, Frantziako ezkerren erantzuna ere eragin zuten. Irailaren 27an hainbat erakundetako ordezkariak bilera ofiziala egin zuten, lehenbizikoa 1977 ezkerotik. Lionel Jospin sozialistak, Robert Hue komunistak, Jean-Michel Baylet Alderdi Erradikal Sozialistakoak, Dominique Voynet berdeak eta Herriarren Mugimenduko Jean-Pierre Chevenementek gai honen inguruko 'zaindaritza batzordea' osatzea erabaki zuten. Zientziaren alorretik ere izan zuen FNk erantzunik. Seiehun zientzilarik agiria argitaratu zuten irailaren 27an zehaztasun zientifikoen izenean. «Egia da, gizaki guztiak genetikoki elkarrengandik ezberdinak dira, bikiak izan ezik; baina ezberdin-

La Casa del Café

— Juan Iriondo S.A. —
D O N O S T I A

■ Ezkerrean edo ezker muturrean ibilitakoak dira holokaustoaren ezeztapen mugimenduko zenbait ideologo

tasunak ez du inongo bierarkiarik adierazten», zioen zientzilarien idazkiak.

Alabaina, bestelako ikuspegiak ere bada afer honetaz. *Salbuespen* egoeraren arriskurik ekar lezakeela lege proiektuak, dio Giza Eskubideen aldeko Ligak. Erakundeko presidenteak, Henri Leclerc abokatuak adierazi berri duenez, «*errespresioa edonoren aurka erabiltzeko zirikitoa izan liteke lege proiektua, ez arrazakeriaren aurka soilik*». Egungo legediak baduela nahiko bitarteko Le Peni aurre egiteko, deritzo Leclerc-ek, epaileek irmotasunez jokatzaz gero behintzat. Eta gogorarazi du abokatuak «*salbuespen legeak langileria eta mugimendu sozialak zantpatzeko*» erabili izan direla beti. «*Funtsezko arazoa ez da juridikoa, politikoa baizik*», Leclercen iritziz. Eta Frantziako Gobernuak Le Penen programaren erdia bereganatua omen du, dio, inmigrante klandestinoen ehiza lehentasun nagusizat jo baitu: «*Bere burua zurrizten ari da gobernuak, Le Penen ideiei aurre egin beharrean*».

Holokaustoaren ezeztatzaileak

EZTABAIDA honek berpiztu du Frantzian ezeztapen edo *negationisme* izeneko mugimendua, Le Penek botoen % 15 eskuratuko ez balu intelektual bakan batzuen kontua besterik ez litzatekeena. Roger Garaudyren liburu batek («*Israelgo politikaren mitoak*») piztu zuen

sua. Pierre abatea, Frantziako pobreen defendatzaile sutsua bat etorri zen liburuaren edukiarekin, gerora atzera egin bazuen ere. Nortzuk dira, ordea, ezeztatzaileak? Robert Faurisson irakaslea dute ordezkari nagusia. «*Auschwitzeko zurrumurrua*» liburu argitaratu zuen 1978an, holokaustoa zalantzan jarriz. Aurten, berriz, Marc Stualet-ek esan du «*holokaustoaren frogarik ez*» dagoela.

Ezkerrean edo ezker muturrean ibilitakoak dira ezeztatzaile hauetarik asko. Aipatutakoez gain, hortxe dira Amadeo Bordiga, Italiako Alderdi Komunistako buruzagia izana; Paul Rassinier, komunista ohia hau ere; Serge Quadruppani edota Pierre Gillaume, «*Le Vieille Taupe*» argitaletxearen arduraduna, bere garaian mugimendu libertarioan ibilitakoa. Holokaustoa ukatzen horrenbeste *gauchiste* ohi dabilenez, Frantziako prentsak ultraezkerreko mugimendutzat jo du ezeztapenarena.

Badira ezkertiar *antinationistak* ere. Gilles Dauve da horien ordezkari eza-gunena eta ekainean kale-ratu zuen «*Libertarioak eta ultraezkertiarak ezeztapenaren aurka*» liburuak. Gilles Perraultek idatzi zuen hitzaurrea. Liburuaren tesi nagusia, haxe: «*Diotenaren aurka, ez zuen gulag-ak Sobiet Batasuna sortu, ezta Auschwitzek nazismoa ere, alderantziz baizik*».

JULEN ARRIOLA

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Lebed, Napoleonen bidetik?

JELTSIN eta Lebed jeneralaren arteko ezeztapen elektoralak luzaro baino lehen porrot egin behar zuela gauza jakina zen. Hauteskunde egunetik sei hilabete pasa ez direnean gertatu izanak harritu beharko gintuzke, harritzekotan; gauzak Errusian harez geroztik nola bilakatu diren ikusita, ezingo gara txunditu, hala ere. Krisia, 93ko urriko odolketaren urteurrenetan sutu izanak paralelismoetarako tentazioa eragin dezake, baina kides-tasun gutxi aurkituko dugu: arestian, kainonazorik ez da entzun (oraingoz behintzat)... baina Jeltsinen gaisotasunak biziki larriagotzen du egoera politikoa. Egia da lehendakariaren inguruko *rasputintxoek* (Txubais, Kulikov...) *Rutskoi operazioaren* bigarren edizioa eskenaratu nahi izan dutela Lebed jeneralarekin: erabili (hauteskundeak irabazteko) eta bota.

MIKEL ARAMENDI
Kazetaria

BAINA Lebed ez da Rutskoi, ez kapazitatez ez anbizioz. Hauteslegoaren zati mardularen (% 16az gaindi) bozak bereganatu zituen (erakunde politiko jakin baten eta komunikabideen bulkadarik gabe) ekaineko lehen itzulian Lebedek. Txetxeniako gerra bakebideratuta, kapital politiko hori gutxitu ordez handitu egin dela ematen dute aditzera inkestek. Azkenik, XIV gudarostearen buru izanak armadan dituen laguntasunak ez dira hipotetikoak, oso efektiboak baizik.

ETA, Errusian nahiz atzerrian edonorentzat argi dagoena da Lebeden jomuga Kremlinan jaun eta jabe bihurtzea dela. Ez dakit zertarako; behar bada, berak ere ez daki oso argi. Baina agintzea gustatzen zaio eta Errusiak, lehenik eta batez ere, agintari bat behar duela sinetsita dago. Agintaritzaz horretara nola heldu da bere auzia. Lau urte barruko hauteskundeak irabaz ditza-keela badaki, baina... utziko al diote haietara onik heltzen? Beste bidea, *Brumaireren 18koa* da. Baina nola ematen da estatu kolpe bat oraindik ere munduko armategi nuklearrak handiena duen armadarekin?

Eurotunnelen zuloa, dirutan ere sakona eta zabala

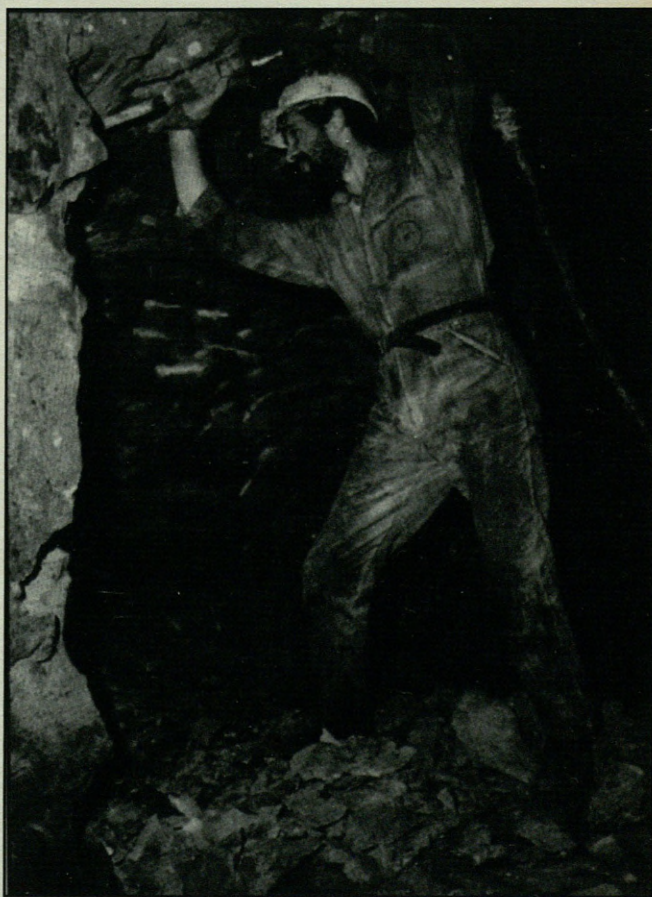
Sekulako pagotxa izan behar omen zuen Eurotunnelak, milioika bidaiari ibiliko omen ziren Mantxako kanalaren urpetik, dirua erruz irabaziko banku eta akziodunek; aurrikuspenak ez dira inondik ere bete eta urte dexente pasa beharko dira konpainia honek irabazirik jaso arte.

DIRUAREN historian egin izan den finantza berregituraketa handienetakoa —handiena diote batzuek— egin du Eurotunnel enpresak. Mantxako Itsasartea urpetik zeharkatuz Frantzia eta Ingalaterra elkarrekin lotzen ditu trenbide tunel honek 1994ko maiatza ezkerotik. Calais ondoko Frethumen du mutur bat Eurotunnelak, Calaisetik gertu, eta Cheritonen bestea, Folkestone ondoan. Bi bilioi pezetatik gora (80.000 milioi libera) kosta zen zuloa egitea. Aurrikuspenek zioteenez, urtean 15 milioi lagun ibiliko omen zen alde bate-tik bestera; autoak, bi milioi; kamioiak, milioi bat. Eta dirurik ere emango omen zuen.

Zorra besterik ez du eman, baina, orain artean. Zor handiak: 70 miliardo li-

bera, bilioi bat eta 750.000 milioi pezeta. Eta tunela egiteko dirua jarri zuten bankuak etsipenean murgilduak dira. Maileguen dirua, jakina, ez dago barkatzerik, baina korritu edo interesetan jaso behar omen zituzten 20 miliardo libera horiei agur esan diete bankuek. Barkatu egin dute, alegia, korrituen dirua, nondik ko-braturik ez zegoela ikusirik. Ez pentsa, horratio, hutsaren truke aritu direnik bankuak. Jarriak dituzte beren baldintzak: 2.003. urterako Eurotunnel enpresaren egoera ez bada hobetzen, akzioen % 60 bankuen esku izango da. Gainerako % 40, akziodunen esku. Kontuek hobera egitekotan, alderantzizkoa izango da akzio ja-begoaren proportzioa.

Eurotunnel enpresak, bestalde, honako eskaria

Mantxako tunela eraikitzeko 170 milioi lanordu burutu behar izan ziren eta hamar behargin hil ziren lan istripuz.

egingo die Frantzia eta Ingalaterrako Gobernuai: betirako ustiapen-baimena, edo kasik. Zehazki esanda, 999 urtekoa. Baiezkoa jasotzekotan, hamar urte barru edo

has liteke, agian, irabazirik ematen itsaspeko trena. Itxuraz bederen, 750.000 akziodun ttikien onerako izango litzateke erabakia, baita Eurotunnelentzako

ere. Inor ez da hasi bibaka, hala eta guztiz, eta are gutxiago Patrick Ponsolle, enpresako presidentea. Zuhurtasuna eta pazientzia eskatu die Ponsollek bere ingurukoei. Akziodunek ere pazientzia beharko dute. Azken batzarra —iskanbilatsua oso— ekainean izan zuten. Bi hereneko gehiengoz erabakiko dute hitzarmena izenpetu ala ez.

Patrick Ponsolle jaun eta jabe

NOLANAHI ere, hil kanparririk ez da entzungo oraingoz Eurotunnelen. Akziodunek ez dute erabat krak egin, eta bankuetako ordezkariekin bat eginda ibiliko dira puska batez. Panamako kanalak izan zuen hondamendia ez du, antza, Mantxakoak berehalakoan izango. Patrick Ponsollek lortu du giroa baretzea. Indosuez bankaren administratzailea da oraindik ere Eurotunnelako presidentea, hots, tunelaren

■ Zurrumurruek ziotenez, 5,25 miliardo liberako diru sarrerak izango omen zituen 1995ean Eurotunnelak; erdia bildu zuen.

eraikuntzan dirutza handiak inbertitu izan dituen bankuetako batena. Eta kapital handitzeak bultzatu izan dituenarena.

Gure inguruotan ere maiz gertatu da antzekorik: herri-lan publikoetan ari diren enpresek bultzatu dute proiektua, bankuen laguntza jaso, finantzaketa osatzeko akziodunak aurkitu aurretik. Ponsolle Laurent Fabiusen gobernuan goikargua izana zenez, nahi zuena egiten utzi zioten. Politikaria, bankaria... bi botere nagusien babesa izaki, nor ausartuko ote kargu hartzen? Hartu diotenean, berriz, inork ezin sinetsi Eurotunnelako zuloaren luzera eta zabalera.

Eraikuntza kostuak, adibidez, 28,7 miliardo libera-

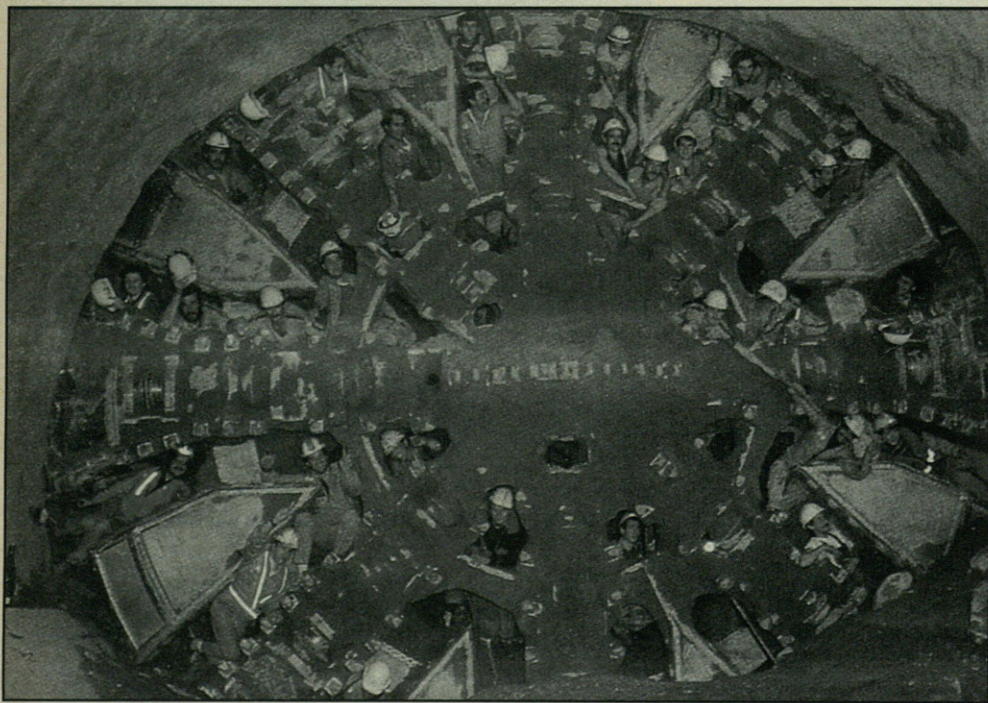
koak (miliardo bakoitza mila milioi libera dira) izango omen ziren, hala agindu zuen hasieran. Obrak amaitu zirenean 46,5 miliardokoa zen faktura. Frantziako trenbide konpainiak (SNCF) eta Ingalaterrakoak (British Rail) urtean 16,5 bidaiari izango zituela itsaspeko tunelak agindu zuten. 1993an jaitsi egin zuten aurrikuspena: 13,2 izango omen ziren. Baina errealtateak prebisio beltzenak ere zapuztu zituen: hiru milioi bidaiari 1995ean.

Akzioen jaulkipenean ere izan zen ustekaberik. 1987ko martxoaren 16an 35 liberetan merkaturatu ziren. Bankuetako ordezkariak ziotenez, zegokien baino askoz ere prezio merkeagoan eskaini zituzten akzioak.

Sekulako pagotxa erosleentzat, zioten. Jende ilara handiak izan ziren sasoi hartan banketxeetako ateetan. Mundu guztiak nahi zuen Eurotunnelako akziorik erosi. Bigarren jaulkipena 1990ean egin zen eta akziodunei % 18ko irabaziak agindu zizkieten. Hirugarrena, 1994ko maiatzean. Zurrumurruek ziotenez, 5,25 miliardo liberako diru sarrerak izango omen zituen 1995ean Eurotunnelak. Erdia bildu zuen.

Akzioen azken jaulkipena egin eta orduantxe heldu zen konpainiaren presidentziara Patrick Ponsolle. Ordu arteko nagikeriak astindu eta zirt-zart hasi zen erabakiak hartzen. Lehenbizikoa, zorraren interesak ez ordaintzea 18 hilabetez. Bankuetako buruak zur eta lur geratu ziren, ez baitzien Ponsollek ezertxo ere galdegin. Baina bazuen presidente berriak horretarako erantzunik: hitzarmenean ageri zen aukera hori, interesak ez ordaintzearena bolada batez. Gehiagorik ere eskatu zuen Ponsollek, negoziatzeko eskuak erabat libre izatea. Eurotunnelako batzorde exekutiboko buru bakarra izatea eskatu zuen, eta lortu.

Izendapen honi ez zion inork kasu handirik egin, baina gutziz garrantzikoa izan zen. Eurotunnel enpresako erabakigunea Londresetik Parisera pasa zen. Eta Frantziako legedia Erresuma Batukoa baino askoz ere egokiagoa zitzaion Ponsolli bere egitasmoak bultzatzeko. *«Erresuma Batuan bankuek akziodunek eta politikariak baino abalmen handiagoa dute. Frantzian ez da horrela gertatzen»*, zioen Patrick

Tunelaren bi zuloak elkarrekin topo egin zuteneko argazkia; hiru zentimetroko desdoikuntza.

Frantzia eta Ingalaterra elkarrekin zubi edo tunel bidez lotzeko lehenbiziko proiektua 1781 urtekoa da.

Ponsollek. Eta hortik aurrera bere gisara burutu zituen banku, akziodun eta gobernuetikiko negoziatioak.

Ponsollek sortutako anabasa barak baretu behar izan du harrezkerotik: zorraren interesa puska batean ez ordaintzea, akziodunen matxinadari eustea... Eta izango du bestelako eginkizunik ere. Nagusienetakoa, ferry konpainien lehiari aurre egitea. Eurotunnel eraikitzearen aurka izan dira beti ferryen jabeak, eta tunela zabaldu zutenean prezioak merkatzea beste erremediorik ez zuten izan. Eurotunnelen beste horrenbeste egin behar izan zuen ekainean. Prezioak % 50ean murriztu zituen.

Eurotunnelen ere 'duty-free'

BAINA merkatze horrezaz gain beste negozio biderik ere sumatu zuten Eurotunneleneko arduradunek: *duty-free* edo zergarik gabeko dendak. Ferryetan tabakoa eta alkoola saltzen

dela, ohiko prezioen oso azpitik? Egin dezagun geuk ere horixe bera! Eta ferryetan baino % 30 merkeago saltzen du Eurotunnelen zenbait produktu, tabakoa eta edari alkooldunak bereziki. Aurtengo lehen sei hilekoan 10,4 milioi litro garagardo, 15,3 milioi litro bestelako edari alkooldun eta 225 milioi tabako kaxa saldu dira Eurotunnelen *duty-free*an. Denda horiek desagertarazteko borrokatu izan da Mantxako tunelaren enpresa orain arte, baina, bat-batean, baretu egin zaizkio presa eta estutasunak. Diru eta bidaiari gehiago lortu baititu. Iaz, ferry konpainiek Eurotunnelen baino bi aldiz auto eta bidaiari gehiago garraiatu zuten Frantziatik Ingalaterrara, edo alderantziz. Aurtengo abuztuan, paretsu ibili dira zenbakiak. Zenbaki gorrietatik irabazietara heltzeko bide luzea egin behar du oraindik, alabaina, Eurotunnelen.

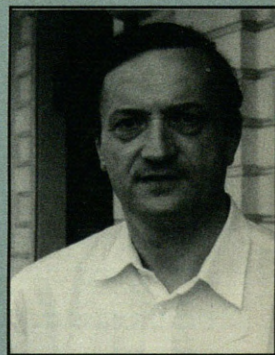
XABIER ARANBURU

DIRUAREN HOTSA

Kazetalarien greba Frantzian

ZINEZ manifestaldi berezia ikusi dugu urriaren 15ean, Pariseko Asanblea Nazionalaren (Legebiltzarren) aurrean. 1.500 kazetari bilduak ziren beren haserrearen plazaratzeko. Zer gertatzen da ba Frantzian, prentsa mundua horrela asalatzeko?

BEZ zergaren eta alokairu apalen kargak jaitsi nahi dituzte gobernuaren osatzen duten batzuek (UDFk); besteek (RPRk) errentaren zerga 25.000 milioi libera murrizteko asmoa du. Fiskalitatearen aldakuntza sakona egituratzea aspalidiko xedea da Galia zaharrenean eta, lehen pauso gisara, Alain Juppe lehen ministroak nahi ditu inposak gutxitu. Baina non eta nola aurki esku batez ematen duen dirutza hori? Kako horretan sar daiteke prentsari egin gogo duten erasoaldia.

NOEL ELORGA

Enpresaria

HISTORIA apur bat egin dezagun: egunkariak, astekariak, aldizkariak, aspaldidanik murgildu dira neke ekonomiko batean; beren diru mailako oreka lortu ezina izan da beren ezaugarri nagusia. Egoera hori dela eta, 1934. urtean, gobernu frantsesak erabaki zuen zeharkako laguntza bat ematea prentsa lantegiei: %30eko kenketa fiskala kazetalariei. Hau da, beren aitortutako errentaren %30a zergaren eremutik kanpo egoteko ahalbidea. 1975eko lege emendakinek kenketa hori 50.000 liberetan mugatzen du. Neurri horrek bi helburu zituen: alde batetik, kazetalarien gastu profesionali aurre egitea eta bestalde, alokairu igoerak eskatzeko gogoia zapuztea.

OHITURA bihurtua zen abantaila horren ezertarazteak haserre gorria sortu du kazetari munduan. Agintariak diote 30.000 libera hilabetearen irabazten delarik, ez duela erabaki horrek eragin nabarmenik. Prentsalariek alderantziz diote, batez-besteko soldat gordina 1.200 liberakoa dela (300.000 pzt) eta telebistako izar batzuen (PPDA, Anne Sinclair) omenak kalte egiten dietela. Gehienek diote, neurri hori dela eta, hilabete sari oso baten adina galtzen dutela. Lorraine lurraldeko kazetari baten adibidea: batxilergoa eta 6 urteko karrera duena eta 6 urte huntan lan egiten duena egunkari berean. Orain, 7.400 libera hilabetearen (185.000 pzt) irabazten ditu. Ehuneko 30eko kenketaren eskubidea galtzen badu, bere zergak %64 igotzen dira, eta bere irabazia 6.200 liberetan gelditzen da.

Lau urtetik behin egiten den ekitaldi honek 1986an eman zituen bere lehen pausoak

HITZEZKO MARATOIOIA

Asteburu honetan Euskararen Maratoia egingo dute Ttakun eta Euskara Batzordeak Gipuzkoako Lasarte-Orian. Ekimen honek eguneroko bizitza euskaraz egin daitekela erakutsi nahi du.

EUSKARAREN maratoiak duela 10 urte eman zituen lehen pausoak. Urte berean Euskara Batzordea sortu zen eta berau izan zen ekimen hau martxan jarri zuena. Erronka modura sortu zen: Lasarte-Orian eguneroko bizitza euskaraz egitea posible zela eta ideologia desberdinetako euskaldunak elkarrekin lan egin zezaketela erakutsi nahi zuten.

Lau urtetik behin egiten den ekintza da maratokia eta Ttakun Kultur Elkartek Euskara Batzordearekin batera antolatzen duen bigarrena da aurtengoa. Ttakuneko kidea den Pablo Su-

Azken maratoiak 2000 pertsona inguru igo ziren oholtzara.

berbiolak esan digunez, «maratoiak ezaugarri zebatz batzuk bete behar ditu: 40 ordu iraun, programa-zio jarraitu bat eduki, etengabe norbaitek mikrofonoan egon (bost minutu baino gehiagoko etenik ezin

du egon) eta partaideek Lasarte-Oriakoak izan behar dute».

Badirudi duela 10 urte erronka zenak gaur egun beste esanahi bat hartu duela: «Lasarte-Oriako euskararen egoera asko aldatu da

10 urteotan. Ttakun elkar-
tea sortu eta esparru hone-
tan lan asko egin da, batez
ere euskararenganako ja-
rriera aldatzen eta elkarlana
bultzatzen. Euskararen
maratokia zerbait sinboliko
bezala sortu zen, euskaraz
bizitzea posible zela azal-
tzeko. Baina gaur egun
duen esanahia aldatu egin
da, jende askok eginiko la-
naren ondorioz aldatu da,
gainera. Orain Lasarte-

« Maratoia Lasarte-Oriako
euskaltzaleen jaia bihurtu da»
PABLO SUBERBIOLA

*Oriako elkarte euskaltza-
leen jaia bihurtzen ari da.*

Euskararen lasterketa ho-
nek azken urteetako ildo
jarraituko du, nahiz eta ordu
aldaketa dela-eta ordu bete
gehiago iraungo duen. Su-
berbiolak adierazten due-
nez, «larunbatean goizeko
zortzietan hasiko da eta
igande gaueko 12.00etan
amaituko da maratonia».

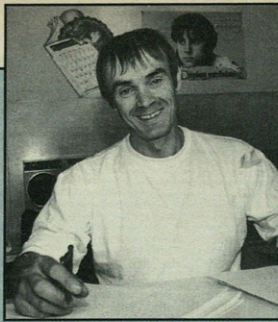
Denbora horretan guztian
jendeak denetatik ikusi eta
entzuteko aukera izango
duela ziurtatzen du, gainera:
«Haurrentzako ekintzak,
rock kontzertuak, elkarriz-
ketak... antolatu ditugu.
Honetaz gain, oboltzaren
gainean zortzikote bat
egongo da 41 ordu horietan
ekintza desberdinei lotura
emanez eta beste hainbat
gauza eginez, abestu, esa-
terako. Era honetan zortzi-
koteak lortu nahi diren bel-
buruak sinbolizatuko ditu».

Tximua irratia airean

MARATOI honetako berri-
tasun nabarmena Tximua
Iratia da (106.5), asteburu
honetarako aireratuko baita.
Elena Ginea antolatzailea-
ren esanetan, «irratia-
ren belburua 40 ordu horietan
oboltzaren gainean gerta-
tzen dena etxera eramatea
da. 25 pertsona inguru ari-
ko dira lan honetan».

Azken Euskararen mara-
toiean ia 2.000 pertsona pasa
ziren oholatza gainetik, eta
asteburu honetan antola-
tzaileek kopuru hau ber-
dintzea edo igotzea espero
dute: «jendearen erantzuna
ona izango dela badakigu.
Kezkatzen gaituen gauza
bakarra eguraldia da. Hau
aldeko badugu, jendearen
parte hartzea ziurra da».

IDOIA TORREGARAI

RIKARDO EDERRA

Sortzen-eko koordinatzailea

**Oinarriak-ek EKBrekin batera «Eman
euskarari berea» kanpainia bultzatu du.
Zer dela eta kanpainia hau? Zergatik da
hain beharrezkoa aldarrikatzen den**

**Plangintza Orokorra? Nafarroan zein izango dira ekimena
edo jendearen parte hartzeko bideak?**

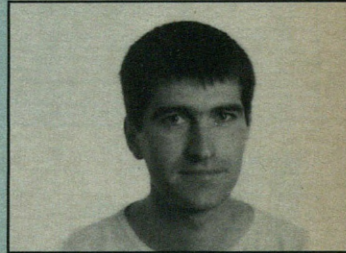
JOSEMA LEITZA

Oinarriak-eko partaidea

«Eman Euskarari Berea» aldarrikatzen dugu-
nean, gauza argia antzeman dezakegu: euska-
rak berea duen zerbait falta duela, kendu zaio-
la, alegia. Nafarroan kanpainia honen agerral-
dirako prestatu dugun idatzian, hain zuzen,
hori bera nabarmendu nahi izan dugu. Hiz-
kuntza batek bizitza eta gizarteko komunikazio
tresna izateko gaitasun eta aukerak behar ditu
heriotzako autopsia hartuko ez badu. Antza
denez, gurean euskarari peajea ere ordaintze-
ko asmoa dago ezpartin beltzak azkarrago
jantzi ditzan. Hau kontuan izanik, euskararen
egoera larriaz informatzea da kanpainaren
helburua, beti ere egoera salagarriak gertatzen
direnean kaleratzea ahaztu gabe. Plangintza
Orokorra euskararen berreskuperenerako oi-
narriak jartzeko balioko du. Agintariek debe-
ku-seinaleren bat edo beste alda dezakete,

euskara zerbi-
tzu-guneren
batera ere era-
manen dute
hatsa hartu de-
zan, baina ir-
teerarik ez du ikusiko.

Horregatik, Plangintza Orokor hau abian
jarri ezean, euskararen galbidea itzuli ezinekoa
izango da. Plangintza Orokorra, ordea, ez dago
administrazioaren esku soilik, gizartearen par-
te hartzea ere beharrezkoa da. Etxe zulo guz-
tietara informazioa zabalduz eta ondoren bere
proposamenak landu eta aurkeztuz. Herri
ekimenak zeresan handia du eta kanpainian
parte hartu nahi duen orok euskara taldeekin
harremanetan jarri eta laguntzeko aukera izan-
go Odu.

U R R E A

● Xirixtizaleak argialetxeak «Kometa»
euskarazko aldizkari berria plazaratu be-
rri du. Aldizkari hau 8 urtetik 14ra bitar-
teko haurrei zuzendua dago, liburuxka
itxura du eta bihilabetekaria da.

G O R O T Z A

● Gasteizek kale izendegi berria estrei-
natu berri duela azaldu dugu atal honetan.
Baina goiko argazkian ikusten den bezala,
Udal honek oraindik lan asko dauka egi-
teko euskararen alorrean.

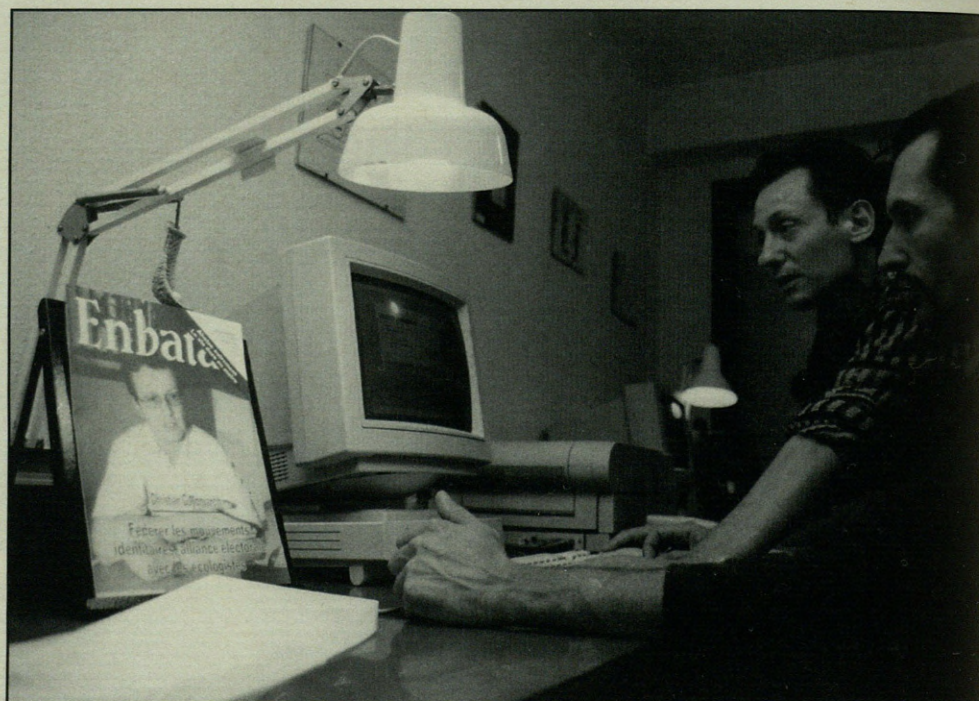
1975ean hasi zen erregularki argitaratzen Baionan egiten duten aldizkaria

IPARRETIK JOTZEN DUEN ENBATA

Enbata» aldizkaria Enbata mugimendu-aren aldizkari politikoa zen jatorrian. Bere historia eta helburuak aztertu ditugu hasieratik, 1960ko lehen zenbaki hartatik.

1974KO urtarrilean, ordea, Pompidou lehendakariaren garaian lehen ministroa zen Marcelinek legez kanpo utzi zuen Enbata mugimendua. Hartara, «Enbata» aldizkaria ez zen publikatuko urte osoan zehar.

1975eko hastapenetik, berriz, «Enbata» aldizkaria argitaratzen hasi zen erregularki, engoitik orain mugimenduaren agerkaria izan gabe. Enbata mugimendu politikoa eragileak izan ziren, bertzeak bertze, Ximun Haran, Michel Labeguerie, Jean Louis Davant,

Baiona Ttipiko Cordeliers karrikan du egoitza «Enbata»k. (Arg.: A. Elozegi).

Piarres Lartzabal, Michel Burukoa eta Jakes Abeberri. Azkeneko hau dugu hain zuzen, «Enbata» aldizkariaren arduradun nagusia.

Enbatako partaideak

JAKES Abeberri du legearen aitzinean astekari honen erantzukizun juridikoa. Betti, frantses ordenamendu juridikoak eskatu legez,

«*enpresa-talde*» baten ize-
nean. «Enbata»ren taldea Eusko-Press da. Aldizkariaren erredaktore-burua, berriz, Ellende Duny-Petre da. Baiona Ttipiko Cordeliers karrikan dute egoitza eta duela lau urte informatizatu zituzten beren erredakzio-tresnak. Gaur egun, bertan konposatzen dute astekaria. Inprimaketa lana moldiztegi baten esku uzten dute, bai-

na, ezinbertzean.

Jakes eta Ellandez gainera, bertze hiru pertsona gehiago ari dira «Enbata»n. Hauetako bi, CES (Lanpostu-Elkartasun Kontratuak) kontratuplean. Hots, Frantziako administrazioak eskaintzen duen dirulaguntza bitartez ordainduak. Hirugarren batek, aldizkariaren kudeaketaz arduratzen denak, alokairu erdia jasotzen

du. Bera da langile ordaindu bakarra.

«Enbata»-ren finantziaketa eta kudeaketaz honela mintzo zaigu Jakes: «*Enbata* lan militanteari esker egiten da gaur egun ere. Ekonomikoki ez dugu bertze baliabiderik. Publizitaterik ez dugu egiten. Beraz, gure diru iturria harpideak dira». «Enbata»-k 1.800-2.000 ale artean kaleratzen ditu astero. Hauetatik 800 bat harpidedunek jasotzen dituzte eta gainontzekoak kioskotan saltzen dira.

«Enbata» astekariaren aurrekontua 300.000 liberakoa da, urteko (7.500.000 peze-ta). Hau da, zenbaki bakoitzeko 6.000 libera behar dute. Erredakzio lana lagun anitzen borondateari esker burutzen da eta Jakesek aldizkaria irudiztatzeke era azpimarratu eta eskertu nahi du: «Argazkilari bat izateko inolako posibilitaterik ez dugu, ez eta argazki materialerako sosik ere eta hurbil ditugun prentsako argazkilarien lanari esker osatzen dugu aldizkaria. Bertze gisaz ezin izango genuke gure lana egin. Zentzu honetan, 'Egin' egunkariaren laguntza eskertzen dugu bereziki».

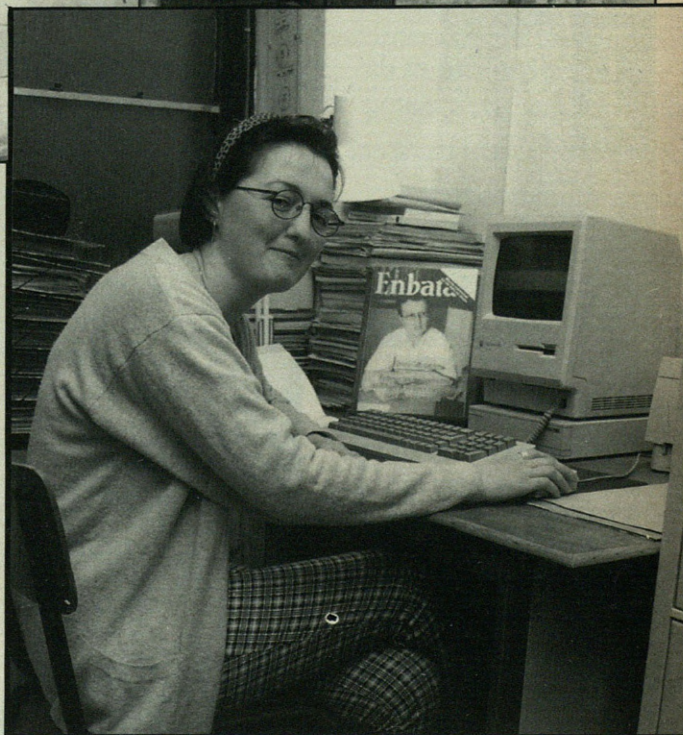
Ez da EBren agerkaria

ASTEKARIAREN jokamolde ideologikoaz zehaztaperen egin du Jakesek: «Euskal Batasuna 'Enbata' sortuz geroztik eratu zen. Beraz, gure aldizkaria ez da Euskal Batasunak sortua. Nolanahi ere, bai Ellande bai nihaurre Euskal Batasunekoak izaki, egia da 'Enbata' Euskal Batasunaren ildoan dagoela».

Aldizkariaren herena eskas baino ez da euskaraz egiten: «Maleruski horrela

«Enbata»-ren enpresa-taldea Eusko-Press da. Duela lau urte informatizatu zituzten erredakzio-tresnak «Enbata»-ko egoitzan eta gaur egun bertan konposatzen dute astekaria. Inprimaketa lana mozdiztegi baten esku uzten dute, halabeharrez. (Argazkiak: Alberto Elosegi).

da. Eta gure ideologia zein den kontuan izanik, kontradizio batean kausitzen dugu gure burua. Alta bada, 'Enbata' aldizkariak betetzen duen rolak euskal informazioaren esparrua gaunditzen du. Hortaz, frantsesez argitaratzea nahitaezkoa izan zaigu betidanik».

Bretainian, esaterako, 40 bat harpidedun ditu agerkari honek. Horrek harreman eta kolaborazio ugari ekarri diz-

kio aspalditik. Historian zehar, dena den, «Enbata»-k Frantziako hiriburuko mintzalekueetan oihartzun handia izan du.

Zortzi orrialdetik lehena, azala, argazki batek osatua da. Bere murriztean, aldian-aldian, txosten berezietz osaturik dator «Enbata». Txosten edo dossier hauek, bizitza beraren bi aldeak ekarri ohi dizkio astekariari: poza eta sofrikarioa aldi berean. Txosten horietako

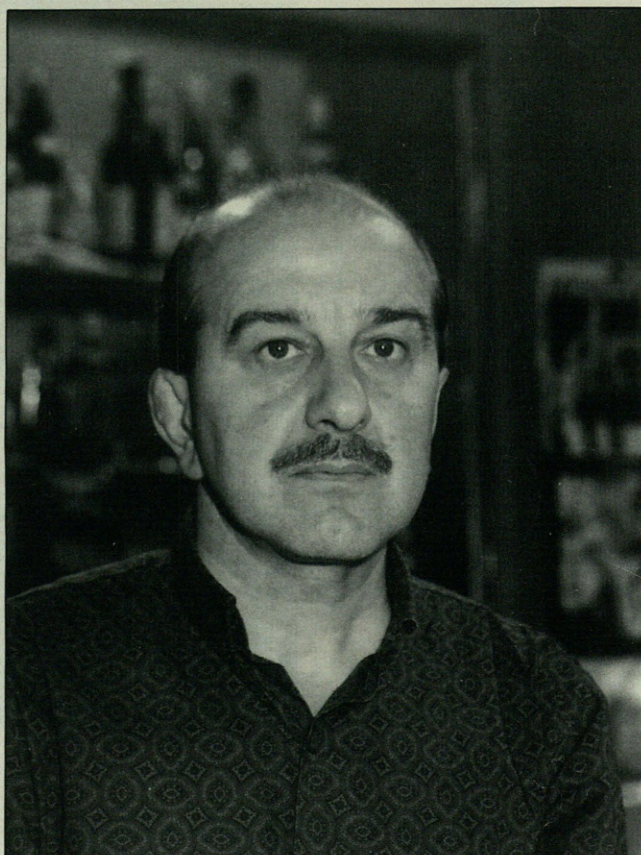
batean, kasu, GAL auzia jorratu zuten. Joseph Cathala poliziaburua inplikaturazaltzen zen GAL aferarekin. Horren ondorioz, Frantziako legeak «Enbata» difamazioz zigortu du.

Batez beste, astekari honek urte batean darabilen diru kopurua beharko du zigorra ordaintzeko. Hots, urtebeteko aurrekontua gutxi gora-behera.

MIKEL ASURMENDI

«Bertakoari eutsiz kanpora irtetea da gure erronka»

Telebista-
pantailan ez da
agertzen, baina
ETBk eskaini eta
eskaintzen
dituen hainbat
programen
atzean bere
eskua dago:
Pausoka
ekoiztetxeko lau
sortzaile eta
nagusietako bat
ezezik,
«Goenkale»ko
zuzendaria da 44
urteko
andoaindarra.

«Oso erlatiboa da telebistak aktoreak erre egiten dituela. Zu zara eta zu bizirik zaude hor zauden bitartean». (Arg.: G. Garaialde).

**iezaiezu nor izan zinen
kantagintzaren mun-
duan.**

Ez Dok Amairuren ondo-
rengo emaitzaren barruan
kokatzen dut neure burua.
Ez Dok Amairukoek aitzin-
daritza lana egin zuten talde

bezala eta ondorengo ar-
tean denetarik geunden, ez
genuen talde bezala fun-
tzionatzen. Baina gure ar-
tean nabaritzen zen inguru-
ko beste musika baten era-
gina, ez bakarrik musika
kontzeptuetan, hitzen alde-

tik eta tratamenduen aldetik
ere bai. Hain zuzen, eta hau
ez da kritika bat, Ez Dok
Amairuren Baga Biga Higa
sentikarian txoriez edo txo-
rien metafora erabiliz egiten
ziren kanten portzentaia
ikaragarria zen.

Geure burua urbano-
txoagotzat geneukan, eta
gure erreferentziak ez ziren
txoriak. Lirikotasun hori ez
genuen naturan edo izadian
bakarrik bilatzen. Gainera,
kantagintzan lehen bi gauza
ziren: kitarra jo eta kantatu.
Teknikaok gehiago lantzen
ahalegindu ginen.

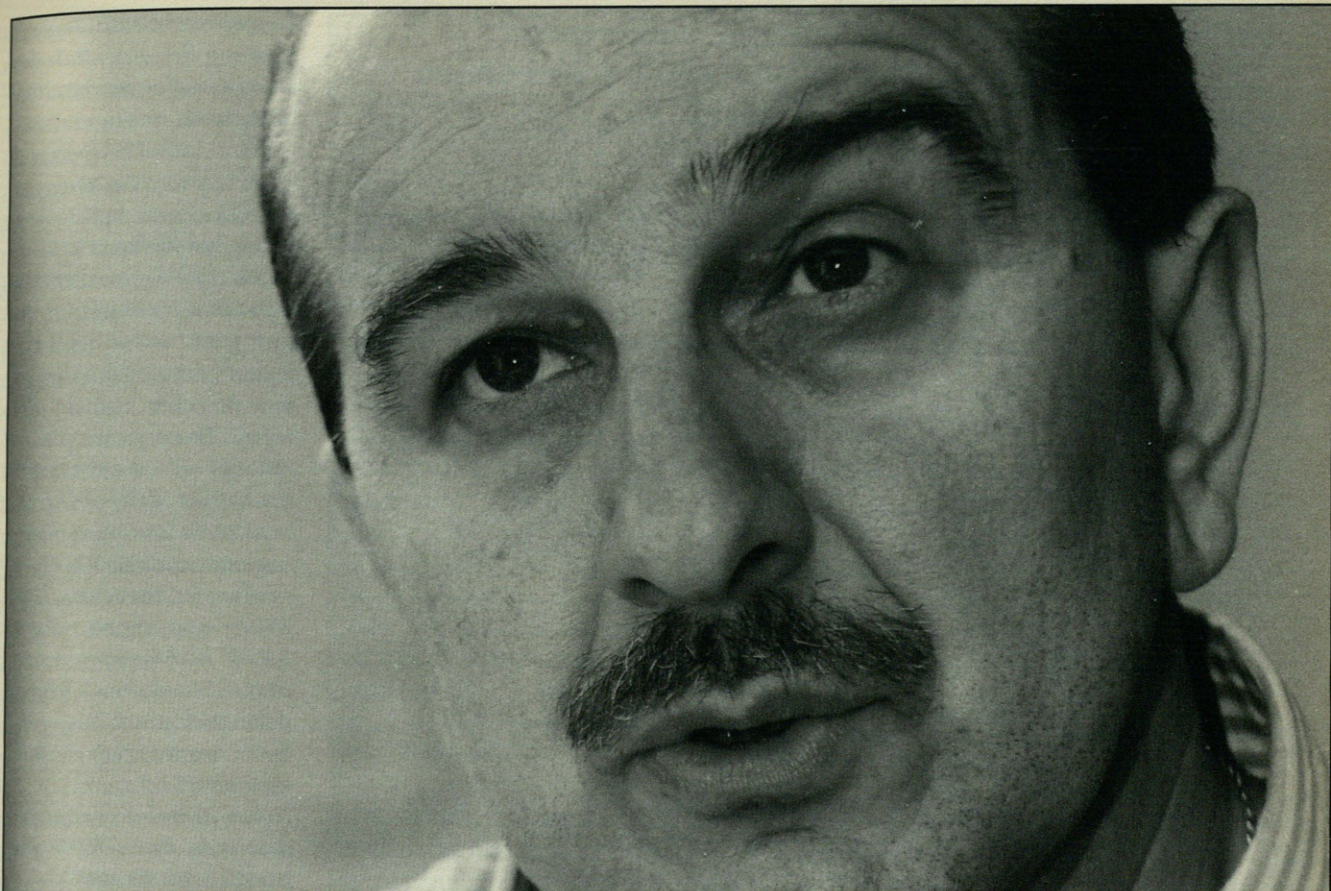
**Eroso ari zinen kanta-
gintzan orduko giro
bartan?**

Giro polita zegoen, jaialdi
asko egiten ziren herritako
jaietan-eta. Aitzindariak uz-
ten ziguten tarteetan eta
zokoetan gu geu ere deitzen
gintuzten. Asko ez ginen
ibiltzen, baina udan hogei
bat kantaldi-edo ematen
genituen. Pixkat gauza bitxi
bezala aurkezten gintuzten.
Oso gaztetan, Ibai Rekondo,
Anjel Illarramendi -orain
konpositore dena- eta
hauekin ibiltzen nintzen, eta
aurkezten gintuzten «*Umeek
ere badakite...*» esanez be-
zala.

Aitzindariak aipatzen

*Ekoiztetxe pribatua sortu
aurretik ETBn jardun
zuen lanean errerealizatzai-
le, telebistaren jaiotzatik
bertatik. Telebistan hasi ze-
nean utzi zion, bain zuzen
ere, kantagintzari; ordura-
ko bi disko argitaratuak zi-
tuen euskal kantagintzan
egindako lanaren lekuko.*

**Iñaki Eizmendi kantaria
izan zenik ere ez dakiten
gazte musikazaleei azal**

**dituzun eragatik, badi-
rudi ez zintuztetela oso
ongi tratatu.**

Lagundu ez gintuzten egin, ez. Ez dut esango pertsekutatu gintuztenik, baina asko baino lehen hasi ziren kategoriak ezartzen. Zentzu onean esan dezagun zaintzen zutela beraiek norekin jotzen zuten.

Bi disko argitaratu zenituen: «Gureak ez diren kale isilen 2.000. samina» 1976an, eta «Zaldi Erratu Hatsa» bikoitza 1980ean. Ekarpen berezirik egin diote zure lanek euskal musikagintzari?

Formazio bat banuen musikan eta kanpoan ibili izanak

eman zizkidan beste eza-gutza eta eragin batzuk. Aportazioa izan zen gehienbat eboluzionatu nahi izana. Musika nahiko berezia egiten nuen, diferentea izan nahian baina egituren bila, egitura diferenteen bila. Oso arraroa zen egitura edo eskema melodiko bereberean bi edo hiru kanta egitea. Gehiago zen kantagintza teknikoki militante bat, berez kantagintza erabat pertsonala baino.

1983an utzi zenuen kantagintza. Zergatik?

Argi eta garbi, jendearen indiferentziagatik. Bi urtetan oso intento serioa egin nuen eta ez zihoan gaizki, baina

ondo ere ez. Orduan izan zen ETBren hasiera, karre-raz eta estudioz mediokoa nintzen, eta horri heldu nion.

Zure orduko esperientzia gaur egunera ekarri, badirudi orain ere euskarazko kultur kontsumoak ez diola erantzuten kultur sormenari.

Azken hamar-hamabi urte honetan kultur emaitza ikaragarri igo eta duindu da, baina ikaragarria da Euskal Herrian dagoen indiferentzia euskarazko edozein emaitzarekiko. Euskal kulturak, atal guztietan, arazo nabarmen bat du: ez dago kontsumorik ia-ia. Indiferentzia.

Pausoka ekoiztetxea sortu zenuten 1987an, lau urtez ETBn lan egin ondoren. Zergatik? Zertarako?

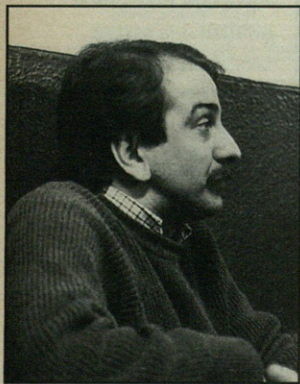
«El Diario Vasco» irakurtzen den bezala beste batzuk irakurtzen dira. Sei edo zazpi etxek dute publizitatea sartua 'Goenkale'n, baina ez digute batere baldintzatzen gidoietan; kokapen konkretuetan daude, besterik ez». (A. : G. G.).

«Ez Dok Amairukoak baino urbanotxoagotzat geneuzkan geure buruak»

ETBn enpresa publikoekin harreman komertzialak ezartzeko derrigorrezkoa zen administratiboki hedatuta egotea. Hori zela-eta sortu genuen komunikazioaren esparruan jardundako lau lagunek. Pausoka izeneko haur programarekin abiatu ginen.

Programa hark eman zигun hedapenaren oinarria eta abipuntua. Nobedadea izan zen, kontzepzioz ere berria zen. Hasiera batean identifikazio problema zeukan telebistak: jendeak ikusi egin behar zuen hura berea zela edo berea izan zitekeela. Eta, alde horretatik, ikastolaz ikastola egindako lehiaketa sinple hura garrantzitsua izan zen, eta nolabait markatu egin gaitu. Urte askoan aritu gara lanean telebistak «entertainment» kontzepzio hori baino zerbait gehixeago izan dezan. Ez dadila entretenimendu hutsa izan.

Pausoka programa bark

helburu ● «Ezohiko abertzale ezkertiar»tzat dauka bere burua ● Elene Lizarralderekin ezkondua egon zen baina banatuta daude aspaldian ● «Goenkale» goizero zuzenean ezezik telebistaz ere ikusten du, «baina ez egunero» ● 15 urte zituela kantatu zuen taula gainean lehenengoz Alegiko jaialdi batean ● Kanadara joan nahi izan zuen zinema ikastera baina lortu ez eta Madrilera jo zuen

«Euskal Herrian indiferentzia ikaragarria dago euskarazko edozein emaitza kulturalerako»

markatutako bidetik baidu ezer «Goenkale»-k?

Dudarik gabe, nahiz eta telebistaren mundua ikaragarri aldatu den. Europan orain dela 10-12 urte telebista publikoaren norabideari buruzkoa zen eztabaida; esparru bakarra publikoa zen.

Baina pribatuak sortu direnez geroztik dena hankaz gora joan da eta orain eztabaidagaia telebista publikoaren iraunbizitzea da; eta zein den pribatuaren aurkako erdibide hori. Publikotasuna zainduz nola erantzun behar zaion merkatu ero, zoro eta basati honi. Horrek izugarritzko eragina izan du produktuek egiterakoan ere. Orduan, galdetzen didazunean «Goenkale»-ri buruz, baldintza objektiboak harturik, bai. «Goenkale»-k birugarren urtez antenen irauteko

irizpidea zein da, audientziari eutsi diola besterik gabe, edo biru urteren buruan oraindik ekarpenik egiten duela?

Telebistan nagusi den kontzeptua jendearen onarpena da. Jendearen onarpenak markatzen du programaren luzarotasuna, ordutegia, neurria, kutsua, edukia, agerbidea... dena. Gaur egun neur daiteke eta neuritzen da. Eta ETBk, publikotasunak, horri nolabait galga ezartzen dio beste kontzeptu batzuekin. Bi kanal daude, bi hizkuntza, eta garbi dago audientza hutsez jokatu balitz orain lehenengo kanalean egiten diren gauza batzuk bigarrenetan botako lituzketela. Baina galdetzen badidazu «Goenkale»-k neke bat ez daraman, geure artean, bai.

Galesko telebistan 14 urtez iraun omen du berta-

ko teleserie batek. Zenbat iraungo du «Goenkale»-k? Iazko erronka zen bigarren urtea iraun zezan eta uste genuen horrekin helburua bete zegoela. Eta bete dago. Oso ondo bukatu zen azken hiruhilekoan eta hor espektatibak sortu ziren. Gu topatzen gara hirugarren urtean geure artean neke batekin... ahitu egiten dira istorioak, ahitu egiten dira ideiak. Baina esaten dizute: «Ez ez, ez, «Goenkale»-ren munduarekin obitu da jendea eta istorioz aldatuko bagenu ez dakigu zer gertatuko litzatekeen». Guk ETBri esan diogu: «Segitu behar bada segitu egingo dugu». Hirugarren urte honetan beldurrez hasi gara, baina astero-astero dezimalka gora doa!

Jakin daiteke zenbat ordaintzen duen ETBk kapitulu bakoitzeko?

Milioi erdi inguru.

ETBk honez gero bospasei aldiz eman du kapitulu bakoitza.

Gutxienik. Produktua gurea da baina, azken finean, koproduktzioa da; medioak-eta beraienak dira. Guk astearen bukaeran entregatzen ditugunean aste horretako bostak, guk ez dugu zeri-kurisik horren erabilerarekin.

Eta aktoreek zer diote horri buruz? Telebistak bestela ere erre egiten omen du aktorearen irudia.

Oso erlatiboa da telebistak aktoreak erre egiten dituela. Batzuk diote baietz eta besteek ezetz. Zu zara eta zu bizirik zaude hor zauden bitartean. Askok agertzeagatik ez zara erretzen, beti gauza berbera egiten agertzeagatik baizik.

Aktoreek ez dute gai bo-

NORTASUN AGIRIA

Bere diskoak orain dela lau-bost hilabete entzun zituen azkenengoz, «beste lagun batek jarrita» ● Astearen behin edo bitan korrika egiten du «osasun mentalagatik eta plazerragatik» ● Txikitan orkestra-zuzendaria izan nahi zuen; orain, «orekaz bizitzea» du

netan babeserako biderik?

Hor arazo inportantea da ETBren inguruan, baina ez da aktoreena bakarrik. Hedatzen ari den industria berri bat da, hamar urte bakarrik dituena. Profesionalki maila bat hedatzen ari da: akto-reak, teknikoak, gionistak, produkzio-gaitasuna... industria bat bere osotasunean. Industria hau oraintxe ari da ugaltzen, gauzatzen... Eta zer behar du? Konbenio batzuk, eta arau ezarpen batzuk. Akordiotara heldu behar da atal bakoitzean. Eta gaur egun behin-behinekotasunean ari gara. Normalizazio bat behar da, baina oraindik ez da burutu normalizazio hori. Probisional-tasun honetan sortzen dira halako arazoak, baina ez aktoreekin bakarrik.

Arraldetarrek euskarazko telebista ikusten dute baina erdarazko prentsa irakurri.

Ez beti, baina gehienbat bai. ARGIA eta «Euskaldunon Egunkaria» ere agertzen dira, eta hor asko arriskatzen gara. Publizitatearen nahitaezak sartzen dira eta, San Miguel sartzen bada, jada ezin da El Leon sartu. Zaindu egin behar da. «Euskaldunon Egunkaria»-k «Goenkale»-n agertzeko ordaindu egin behar du, orduan.

Nik uste dut «Euskaldunon Egunkaria» nahikoa agertzen dela pezeta bat ordaindu gabe.

Programa baten barruan, oharkabeen bezala, publizitatea dela adierazi gabe, publizitate-mezuak ematea legez arautua eta onartua dago?

Erdi arautua dago, gutxi gora-behera arautua. Ezin da frogatu inoiz bereziki ho-

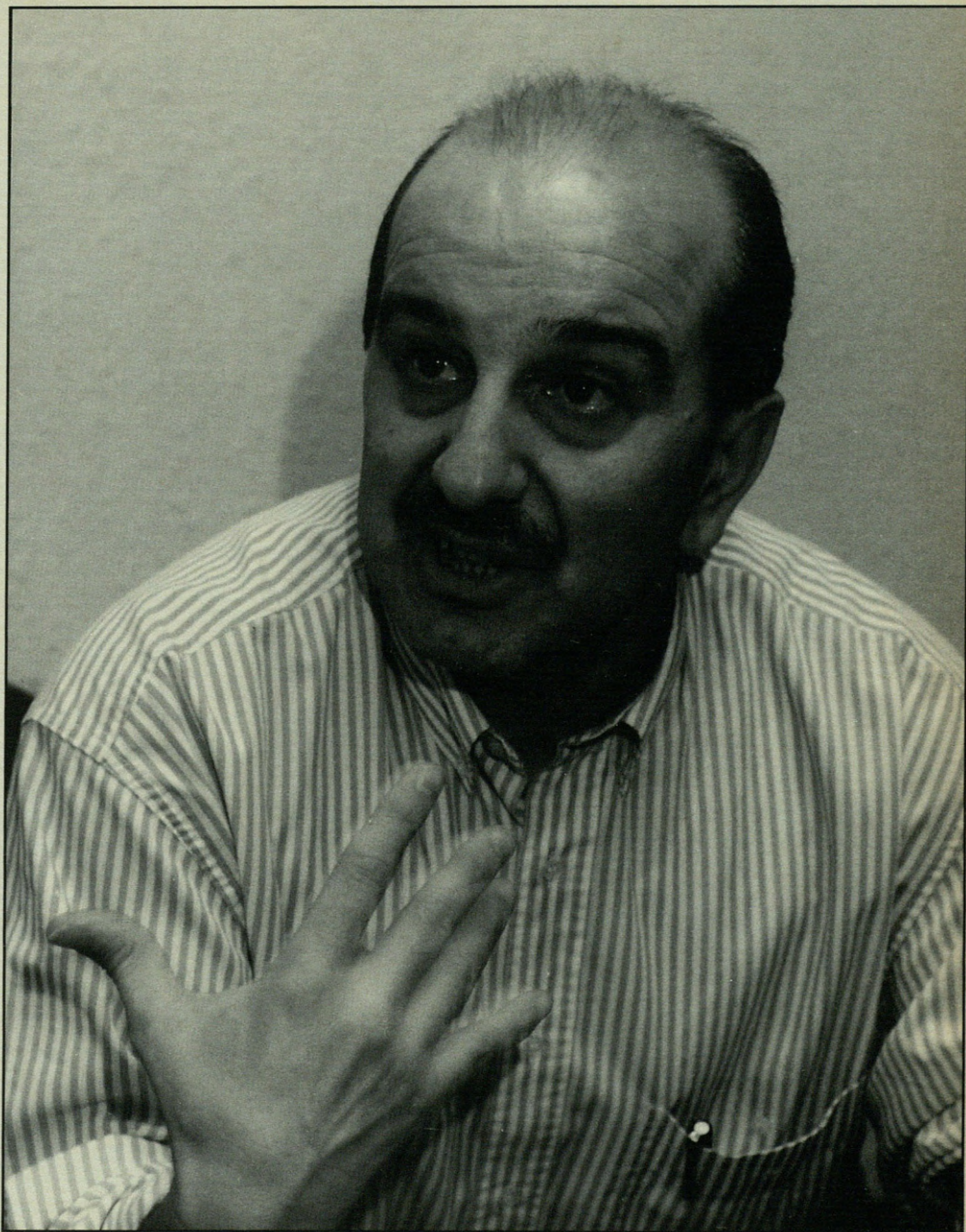
rrekin ari zarela. Baina «El Diario Vasco» irakurtzen den bezala beste batzuk ere irakurtzen dira. Kioskoa agertzen denean normalean multzo bat agertzen da, eta garai batean gehiago irakurtzen ziren beste batzuk. Eta orain tarteka ere, etxe barrutan, ARGIA gehiago agertzen da besteak baino. Sei edo zazpi etxek dute publizitatea sartua, baina ez digute batere baldintzatzen gidoietan; kokapen kon-

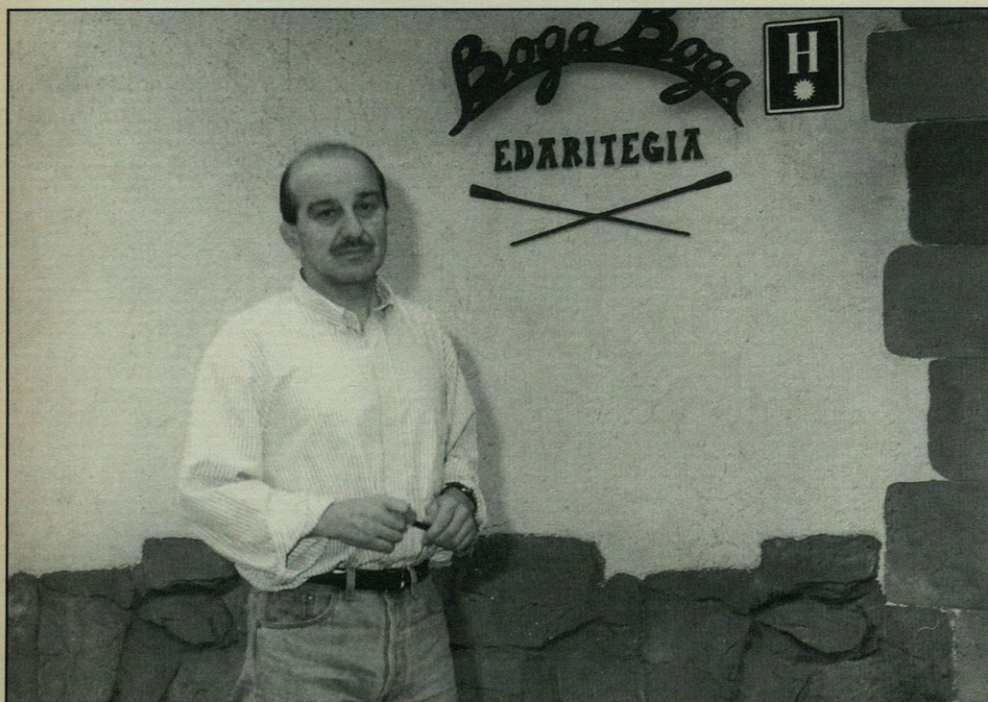
kretuetan daude eta besterik ez.

Ekoiztetxe mordoak jaio da ETBren inguruan eta egundoko kopotentzia daukazue zuen artean. Lehia hori zerk erabakitzen du? Prezioak, kalitateak...

Merkatuko araua: kalitatea eta prezioa. Orain arte 60-65 bat ekoiztetxe egon dira eta oraindik ere nolabait daude. Baina merkatuak berak aukera egiten du. Ideia disdi-

«Kontua ez da ETBk Euskal Herriari zer eskaintzen dion, baizik eta Euskal Herrian zer nahi duen. Gaur egun fidelitate handiz jakin daiteke jendeak zer ikusten duen.» (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

«Garbi dago zein ekoiztetxek iraungo duten merkaturan: handienek edo handi izate horretara moldatu direnek» (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

ratsu bat baldin baduzu baina hori aurrera eramateko produkzio-gaitasuna mugatua baduzu... Baina zer gertatzen da urtero hamar ideia ateratzen badituzu, eta gainera ETBn pentsatuz, ETBko parrilako hutsuneak zein diren ikusiz, ETBko aurrekontuetan oinarriturik, ETBren martxa egunetik egunera ikusirik? Garbi dago zeintzuk iraungo duten: handienak edo handi izate horretara moldatu direnak. Azken finean, benetan bost-sei ekoiztetxe daude.

Eta horien artean ondoen funtzionatzen duena, azken urteotan programa gebiena egin dituen, Pausoka da.

Momentu batzuetan, bai. Garbi dago, kalitatea eta

prezioa. Bospasei gara eta hor lehia serioa planteatzen da, baina jada baldintza normaldu batzuren barruan. Lehia hori ona da. Arazoa izango litzateke merkatu legeak izango ez balira bakarrak lana banatzerakoan.

Telesail-proiektu bat aurkeztua duzue gaztelaraz FORTAn, Espainiako kanal autonomikoe-tarako. FORTA da zuen kanporako aterabidea?

Bide bat bai, baina beste bat zuzenean joatea da. Beti ari gara horretan, baina FORTAren mundua oso konplikaturik da. Hemengo merkaturak bere gorabeherekin konplikaturik eta astuna baldin bada, zer esanik ez FORTA osoarena.

Espainia osoan ikusiko

litzatekeen eguneroko telesail baten proiektuan sartzeak euskarazko produkzioa bigarren maila batean uzteko arriskua ez luke ekarriko?

Merkatuko arauak segitu beharko lirateke. Beti sortzen dira koprodukzioak-eta. Badugu zer esportatua. Ez azken emaitza bakarrik, baizik eta lan egiteko modua ere bai. Bi kontzeptuak landu nahi ditugu: bertakoari eutsiz eta ahal bada kanpora irtetea da gure apustua. Merkatu legeetan zabilazanean, batzuetan espantsioa ez da anbizio kontua bakarrik, baizik eta iraunbizitze kontua. Baina oso garbi edukita zein den zure oinarria eta sustraia.

Hasieratik ezagutu duzu ETB. Zer bide egin duen ikusita, zer iritzi duzu ETBk, programazioaren aldetik, euskalgizarteari eskaintzen dionari bu-

ruz?

Kontua ez da Euskal Herriari zer eskaintzen dion, baizik eta Euskal Herriak zer nahi duen. Kanean gauza bat da jendeak zer komentatzen duen, zer esaten duen, baina gaur egun fidelitate handiz jakin daiteke jendeak zer ikusten duen.

Baina ETB helburu kultural batzuekin jaio zen. Ez helburu kulturekin bakarrik.

Ez hori bakarrik, baina telebista publikoa denez, audientzia-irizpideek erabakitzen dutena baino zerbait gehiago eskaini behar du. Eskaintzen du?

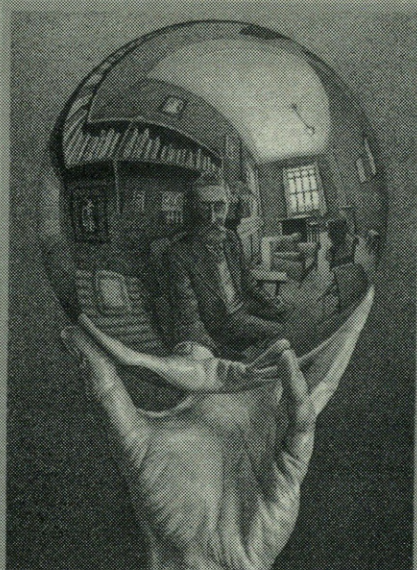
Beraiei galdetu beharko litzateke. Datuek garbi adierazten dute gauza bat: azken lau-bost urteotan gorantz egin du onespenez. ETBn, lehengoan Pello Sarasolak zioenez, garbi dute kontzeptu bat: 2000. urtean telebistaren mundua ikaragarri aldatuko da, egunero etxean 60-80 kate aukeratzeko posibilitatea izango da, eta ordurako ondo hedatua egotea da helburua. Eta diote: hori lortuko bage-nu, ETBk % 24-25 edukitzea alegia, horrek esan nahiko luke iraunbizitzea ziurtatua dagoela. Eta azken bi urte hauetan bi-hiru puntu igo dituzte eta 25 horretara hel-tzen ari dira.

Futbol Ligarik izan ez zen asteburuko larunbat arratsalde-gauean ere kirola besterik ez zuten eman ETB-lean. Horrek zer zentzu du, audientzia-irizpide hutsak ez badira?

Ez dakit. Beraiei galdetu beharko diezu. Nik ere interrogante bera dut.

IMANOL MURUA URÍA

“Telebistak ‘entertainment’ kontzeptzio hori baino zerbait gehixeago izan dezan aritu gara lanean urte askoan”

ZIENTZIA ETA KULTURA

Martin Gardner

KULTURAREN ENIGMAK

(Behiak, zerriak, gerrak eta sorginak)

Marvin Harris

Carl Sagan. Thomas H. Huxley, Ortega y Gasset, H.G. Wells, Alfred N. Whitehead, Bertrand Russell, Sigmund Freud, eta beste puntako pentsalarien idazkirik hoberenak, Martin Gardner-ek aukeraturik.

**JADANIK KALEAN
ESKATU ZUREN LIBURUDENDAN!!**

Nola interpretatu matxismoa eta belizismoa antropologiaren ikuspuntutik? Zergatik ez dute judu eta musulmanek txerriak jaten? Zergatik hinduek behiak gurtzen dituzte?

Nola sortzen dira mugimendu mesianikoak? Zeinek dira sorgin-ehizaren azpiko arrazoiak? Marvin Harris-ek euskara ezin ederragoan erantzunak ematen dizkigu.

GAIK ARGITALDARIA

Flauberten prozesatzaileaz

BELDUR zen Joxerra Gartzia, Euskal Idazleen Elkarteko lehendakaria, Ga-leuzca topaketetan idazleek etorkizunari begiratzean ez ote zioten ikuspegi apokaliptiko batetik ekingo. Ezagutzen dituela literaturgileak, alegia, eta badakiela nola portatzen diren gonbidatuekin, teknologiaren familiakoak direnean bederen. Internetek mundu osoa hartua duela? Ez horixe! Bada tribu koskor bat, teknologia inguratuta, edabe magiko bati esker erasoei aurre egin diena, menperakaitz. Inspirazioa deritzo 'galiar' ausart eta kementsu hauen edabeari, eta beraz ez dabil oker Gartziaren susmoa. Gauzak aldatu egin dira, baina. Idazle menperakaitzak 'integratu' egin dira. Internet eta teknologia, dauzkaketen arriskuez ohartuta ere, tresna osagarritzat dituzte. Ez diete inongo aiherkunderu primitiborik. Hots, laster garela Asterix Ju-

lioiz Zesarrekin Bake Ituna sinatzen ikustekoak. Gainera, eta nonbait eskarmentua hartua dute, tresnaren aspektu erabilgarriak aztertu dira, eztabaida filosofiko kontzeptualak beste baterako utziz. Nolanahi ere, eta aurrekoan Interneten aurka-edo jardun nuelarik, eutsiko diot trabesari.

Bi dira, Andorrakoaren inguruan, puntu garrantzitsuak. Lehena, teknologia berriek egile-eskubideen inguruan dakarten arazoa. Legeriaren gaitz endemikoa da hau; hots, gizartea abia-da azkarragoan doa eta berrikuntzon izaera juridikoak hutsune bihurtzen dira lege-paperean. Areago informatikaren alorrean, non bi objektu nahasten diren: edukia eta euskarria, biak izan baitaizteke jabego-gai; biek baitute 'asmakizunetik'. Oraingoz euskarriaren alde daude gauzak. Honetaz, ez dirudi gehiegi aritu direnik. Eta hein

batean pozgarria da, zeren eta idazleak literatur-topaguneetan beren patriken defentsa numantziarrean ikusiko bagenitu, idazlearen irudiak sekulako galera izango luke estereotipoen burtsan. Eta balorea galduz gero, mitoa desegiten joango litzateke eta askoz garrantzi gutxiago emanen litzazioke telebista-irratiko programetan, prentsaurrekoetan eta manifestuen si-

Internetek mundu osoa hartua duela? Ez horixe! Bada tribu koskor bat, teknologia inguratuta, edabe magiko bati esker erasoei aurre egin diena, menperakaitz.

«Euskarak gure baitan dauka bere geroa» lelopean zortzi mila lagun elkartu ziren igandean, hilaren 20an, Behe Nafarroako Donapaleu herrian AEK eguna ospatzeko. Helduen alfabetatze eta euskalduntze koordinakundeak zazpi lurraldeetan, eta iparraldean bereziki, dituen beharrak aldarrikatu zituzten bertaratutakoek. Iparraldeko hainbat alkatek euskalduntzea itxaropenez begiratu behar dela aipatu zuten. (Argazkia: Deia).

naduretan idazleak azaltzeari. Literaturgileek ez jardun izanak, ordea, ez gaitu hurrengo Galeuzcara arte zain eduki behar. Idazle elkarte eta editoreek —*software* eta *hardware* editoreak barne— agintariak akuilatzeko erabili beharreko puntapaxatako bat da.

Joan den astean esandakotik dator bigarrena. Erreproduktzioa eta komunikazioa azkartzen jarria da, batez ere, teknologia. Sortzaileari lanabes aberatsak ematen dizkio: informazio-trukaketan, hemerrotekak arakatzen, sinonimoak aurkitzen eta Idahoko artzainekin bertsoak trukatzeko. Literatur-gai ere bada. Eta, duda barik, literaturaren lur zabalei alor berriak eransteko balio lezake: sarearteko poemak, epistolario elektronikoak... Literatur-balio handieneko Internet orrialdearen saria laster daukagu.

Baina ni lehengoan nago. Ikuspegi borgiar batetik esanda -eta ari naiz Argentinako idazleaz, baina baita Florentziako familiaren metodoez ere-, literaturak beti istorio bera kontatzen du. Elektronikonikoki eratuta ere, istorioa beti bera da liburu honetan. Alegia, beharko duela teknologiaz gain bese inspiraziorik idazleak -whisky botila, amodio frustatua, olatuen doinua edo bezperako manifestazio sakabanatua-. Kontatuko duela zerbait, zer kontatua daukan neurrian. Esandakoa, jakina, ez dator Andorran jorrotutakoaren kontra. Arestian iradoki dut diskusio hau ez dutela maletan sartu Galeuzcara joandakoak. Ados; kontua ez baita teknologiarik bai edo ez esatea, zuzenean baliatzea baizik.

«Zer testu prozesatzailerik erabili zuen Flaubertek?» galdetu dute Andorran. Ez dakit, baina Bovary anderea atera zitzaion. Eta susmatzen dut lagunekin Parisko kafetegian biltzen zenean ez zuela lumen eta tinten inguruan larregi eztabaidatzen. Gure abantaila da eztabaidatzeko Parisera joan beharrik ez dagoela, Internet bitartez egin genezakeela. Horixe. Alegia, erromatarrak baino, ez ote diren galiarrak burutik jota daudenak.

MIKEL ELORZA

S O R T A R A

Negutea

SENARRA idazlea zuen eta katalaneraz idazten zion, baina ez zen zoriontsu euskaldunon parean behintzat: «zuek daukazue zortea -zioen- inork ere ulertzen ez dizuen hizkuntza daukazue». Bakartasuna, bitxitasuna, bakarkeria, bitxikeria izan ezkerro maite diren balioak, gizarte bat, hizkuntza bat eraikitzeak tresnak, bale, ados emazte katalanarekin, bakarretan bakarrenak eta bitxietan bitxienak gu, euskaldunok, inolako parekorik gabe.

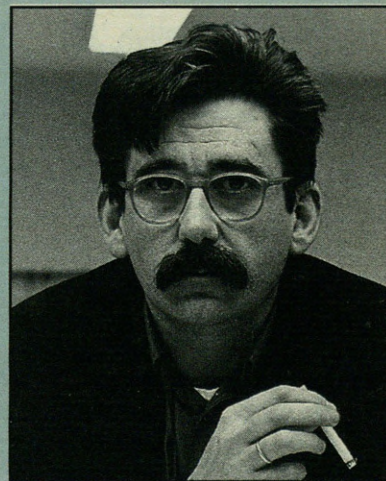
Nahi dena ordea, zeure adierazmodurik maiteena baztertu gabe hizkuntza bat indartzea, hitz egiten eta idazten duzunean ahalik eta entzule eta irakurlerik gehiena izatea, ulertuko zaituen jende mordo bat gehiago, alegia, edukitzea eta munduan inoren aurrean bururik makurtu gabe ibiltzea denean, zenbaterainoko kalamitatea den hizkuntza murriztu bat eta berez egitura zailekoa edukitzea guk dakigu, euskaldunok. Eta neri behintzat, ulergarritasunari atxekiz, ematen didate enbidia katalanek eta galegoek. Hartuko genituzkeela, iruditzen zait, haien baldintzak hemen lan egiteko, eta, hala izatekotan, gaudena baino aurrerago egongo ginezakeela.

GAUDENEAN gaude, inoiz aski ez dela, gutxia asko izanez eta askoa, aldiz, gutxi, egunen batean iritsiko garelakoan. Iritsi bitarteko bide horretan daukagu konponbide zaila, eztabaida latza, euskara tresna politikoa den hala ez, euskara helburu politikoa den ahal ez, helburuei ala tresnei lehentasuna eman behar zaien erabaki ezinik.

Badirudi batzuek, aspilditik gainera, garbi daukatela bilakera politikoa jakin batekin datorrela bat euskararen etorkizuna ere. Alegia, independentziarik gabe, edo autodeterminaziorik gabe euskarak erreka joko duela eta ondorioz, ahalegin guztiak hutsalak izateaz aparte, independentziaren alde edo autodeterminazioaren alde ez dagoen oro euskararen kontra dagoela uste izan eta adierazteraino, hori esatea eta euskal herritar gehienek euskararekiko jarrera kontrako amorratuarena dela esatea berdintsu dela konturatu gabe.

BELDUR ematen didate jarrera hauek, berauen bultzatzaileei ere eman beharko lietekeen bezala. Beldur ematen dit emazte katalanarenak ere, horrek zenbat eta gutxiago eta zailago hobe esan nahi du eta. Eta beldur ematen didate, behin betirako beldurra, formula ekonomiko edo politikoa batek ekar lezakeen berehalakotasunean sinestarazi nahi digutenek, hori horrela ez delako eta beraiek euskararenean baino beste zerbaiten afanean dabilzako.

Luzerakoa eta patxaraz egitekoa ikusten dut euskararen apustua, hamaika negute eta gehiagitarakoak, hala ere datorren primadera arteko izotz beltz guztiak azkena aipatu haizearekin etorriko dira, hasi diren jada etortzen, eta euskararekin, tamalez, zer ikusi gutxi izango dute enpeinurik handiena horretan jartzen dutela esan arren. Bizi denak kontatuko du.

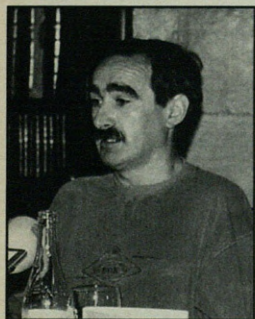
RAMON ETXEZARRETA

TXUTXU - MUTXUKA

«AMETZA» PELIKULAREN FILMAKETA UDABERRIAN

Irulegiko mahastiak eta zesta-punta gaitzat duen pelikula filmatuko da udaberritik aurrera Iparraldean eta Mexikon. Stephan Rideau, Maria Schneider, Denis Sylvain, Stanislas Carre de Malberg eta Michel Etxeberri izango dira aktoreak eta Jerme Aubert zuzendaria. Gidoia Jean Pierre Grasetek eta Eric Sterling Collinsek idatzi dute eta euskal kulturako zein pilotako adituen laguntza izan dute. Philippe Darricau, Eñaut Etxamendi, Roger Idiart eta Jean Idiart izan dira, gairik gai, gidoia prestatzen lagundu duten kideak.

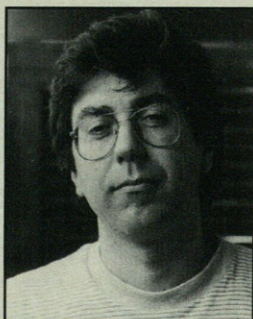
NOR - NORI - NOR K

J. MARTIN ELEXPURU

herri-euskararen eremuaz aritu zen Euskaltzaindiak Tolosan burutu dituen II. Jagon jardunaldietan. Bere txostenean aipatzen da, herritarrak euskalkiak eustearen aldekoak diren arren ezer gutxi egiten dutela. Euskalkien presentzia Komunikabideetan eta eskolan aldarrikatzen du Elexpuruk. Komunikabideetan euskalkiek %20-40a inguru hartu beharko lukete bergararraren iritzirako●

BENITO LERTXUNDIRI

sei urteko isilunearen ondoren, taula gainetara itzultzeko tenorea iritsi zaio. Lan berriarekin dator gainera, egunotan ateratzekoa den «Hitaz oroit»-ekin. Elkar disketxearekin kaleratuko den lanean, ohiko laguntzaileak izan ditu oriotarrak, tartean, Olatz Zugasti, Pello Ramirez edota Pello Irizar. Diskoaren zuzeneko aurkezpena larunbata honetan izango da Bilboko Arriaga Antzokian●

XABIER GALARRETA

«Gauak gauari» eleberria kaleratu du berak ekoiztu eta zuzentzen duen Marjinalia argitaletxearen bidez. Honekin batera, «Muruaz bestaldean» ipuin bildumaren edizio hobetua eman du argitara. Liburu hau 1990ean atera zen lehendabizikoz, orduan Txertoaren eskutik. Aurretik, beste hiru lan ere kaleratuak baditu donostiarrak: «Argiak ilunean», «Kaletarren istorioak» eta «Egunkarietakoak»●

TEILAK

LITERATURA ETA ZIBERNETIKA GALEUSCAN

Andorra izan zen aurtengo Galeusca jardunaldietako topalekua Galizia, Katalunia eta Euskal Herriko idazleentzat. 110 idazle baino gehiago bildu zen bertan eta XXI. mendeari begira jarriarik literatura zibernetikaren aroan aztertu zuten hilaren 17tik 20ra.

Hiru arlo nagusi jorratu zituzten bertan: literatura zibernetikoaren aroa landu zuten galiziarrek, euskal ordezkariak Luis Fernandez eta Laura Mintegi izan zirelarik; bigarrenik, kataluniarrek prestatutako publikoa eta euskarri berriak, non Iñaki Zabalek lantxo bat prestatu zuen eta azkenik, Txema Larreak eta Xabier Kaltzakortak ahozko tradizioz teknologia berrietarako bideari erreparatu zioten.

Andorran ateratako ondorio nagusia geroari baikor izaten jarraitzea izan zen. Laura Mintegik liburuaren eta idazlearen heriotza ez direla gauzatuko aitortu zuen, irakurle birtualik ez dagoelako. Honek guztiak, zenbait kezka eta arazo sortuko dizkio idazleari Mintegiren aburuz.

Ikuspegi beltzagoa agertu zuen Txema Larreak ahozkotatzen aritu zirenean. Ahozko literaturaren galeraz mintzatu zen, «bizimodu modernoak ahozkotatzen» duela azalduz. Euskal Herriko kultura ia erabat ahozkoa izan dela kontuan izanda, larritzat jo zuen egoera eta bertsolaritzaren eta pastoralen adibidea ezarri zuen bere tesiaren defentsan. Ikuspegi baikorragoa agertu zuen, aldiz, Xabier Kaltzakortak, pertsiaiko ipuin bat aitzaki hartuta.

Europa, Asia eta Amerikako 30 abesbatza Tolosako 28. Lehiaketan

Euskal kantua munduan abestua

Hilaren 25etik azaroaren 3ra 28. Abesbatza Lehiaketa ospatuko da Tolosan, mundu osoko lehen mailako ordezkariak jasoz. Abesbatza horiek euskaraz kantatzeaz gain, Europa, Asia eta Amerikan zehar zabalduko dute

Euskal ordezkarien artean, Oroith abesbatzarena izango da lehen emanaldia urriaren 27an.

ZER du Tolosako Lehiaketak urtez urte halako arrakasta lortzeko? Halako entzunmina izateko? Munduko abesbatza onenek Tolosara etorri nahi izateko? Nazioarteko beste lehiaketek honen inbidia izateko? 28 urtez lan boluntarioan oinarrituta iraun ahal izateko? Galdera guzti hauei erantzutea zaila zaigu, baina adierazle horiek argi erakusten dute Lehiaketa garrantzitsu eta errotua dela Tolosakoa. Herrian eta Euskal Herriko

beste hainbat herritan egiten diren 50 kontzertuetatik gora jendez bete egiten dira eta abonoak aldeztu aurretik erosi behar dira.

Aurten adibidez, 112 abesbatzek eman zuten izena eta beste askok interesa agertu zuten, baina 30 talde besterik ez dira etorriko. Non aukeratu izan dute antolatzaileek.

Etortzen ez direnei ere

partiturak bidaltzen zaizkie, gure musika munduan gehiago zabalduz. Nazioarteko lehiaketetan Tolosakoa interes handiz jarraitzen dute, eredugarria da adituek diotenez. Eta azkenik, antolaketan ere jende asko mugitzen da lehiaketa honen inguruan, jende boluntarioa eta urtez urte berritzen joan dena. Aipatutako puntu guzti hauek Lehiaketa ho-

nek soka luzea duela adierazten dute, Patxi Oñatibia CITeko lehendakariak edizio honen aurkezpenean esan bezala.

Gorritiren mendeurrena

AURTENGO Lehiaketako ekitaldiak bi asteburutan dira. Lehenengoan Tolosako musika eta haurren musika hezkuntza izango dira ar-

Fernando Etxepare: «Hemen ahots onak ditugu, baina baliabide gutxi»

FERNANDO Etxepare Gomez dugu Irungo Enara emakume abesbatzaren zuzendaria, Lehiaketan parte hartuko duen euskal ordezkarietako bat.

Nola sortu zen Tolosako Lehiaketan parte hartzeko aukera?

Abesbatzari lan eginarazteko irrikagatik. Bi edo hiru urtez behin nazioarteko lehiaketa batean parte hartzen dugu. Azken bi urteotan Donostiako Musika Hamabostaldian izan gara eta 1991n Arezton irabazi genuen. Tolosan parte

hartu genuen azken aldian, 1982an, irabazi egin genuen.

Zerbait etxeratzeke itxaropenik bai aurten?

Itxaropena beti hor dago. Aste osoan lanean ari gara. Badakit kalitate handiko taldeak datozela.

Ezagutzen al dituzu?

Ez, ez ditut entzun. Adibidez Kieveko (Ukrania) ahots zurien taldea oso ezaguna da, Norvegiatik datorrena ez da txarra izango, Alemania, Estonia eta leku horietakoek maila altua izango dute...

Zein dira Tolosarako prestatu dituzuen obrak?

Antolakuntzak baldintza batzuk jartzen ditu eta hoge minututan lau mendetako musika eskaini behar duzu. Polifonian XV. mendeko obra bat, XIX. mendeko bi eta XX. mendeko beste bi interpretatu behar dira. Folklore sailean denak euskaraz kantatuko ditugu: Sorozabal, Tomas Aragues, Enrique Ugarte (behartua, oso interesgarria), Emile Cossetto (Tolosako konposizio lehiaketan saritua, euskaraz) prestatu ditugu.

Zein izaten dira zurea bezalako abots zurien abesbatza baten arazo nagusienak?

Ahots nahasientzako baino partitura gutxiago daude ahots zurientzat.

Hemengo abesbatza gehienak afizionatuak dira eta hori da arazo nagusia. Alemanian izan naiz lanean askotan eta han ia profesionalak dira. Heziketa oso ona dute. Euskal Herrian ahots onak ditugu, baina baliabide gutxi. Asko abestu eta entsegatu behar da. Orain adibidez kontzentrazio bat egitea gustatuko litzaidake, baina abesbatza afizionatu batekin ezinezkoa da, profesionalekin bezala ezin dut prestatu.

Zer esan nahi du Tolosako Lehiaketak zuentzat?

Besteen maila ikusteko baliagarria da, baina engainagarria da. Kantatzen dutena ikus daiteke, baina ez urte osoan nola egiten duten lan. Neurri bateraino da interesgarria.

datzak. Bigarrena, berriz, lehia epea izango da. Hasierrako hitzaldia Pio Caro Barrojak eskainiko du.

Aurten Felipe Gorriti Santa Maria parrokiako organojolea, kapera maisua eta konposatzailearen heriotzaren mendeurrenean, bere «Meza lau ahots eta organorako-Re m») kantatuko dute Leidor, Hodeiertz eta Oroith abesbatzek organojole, bakarlari eta orkestrarekin batera hilaren 27an.

Migel Zeberio, Santa Maria parrokiako kapera maisua izango da zuzendaria. Honekin batera Gorriti nafarraren obra bat izango da polifonia saileko behartua. Haur Lehiaketak 20 urte betetzen dituen, Finlandiako Tapiola abesbatzaren kon-

Lehen asteburuan Tolosako musika eta musika hezkuntza izango dira ardatz nagusiak, bigarrenean lehia fasea

tzertu berezia izango da lehiaketaz kanpo. Mundu mailan dagoen haur abesbatza onenetakoa da hau. 1992an Tolosan izan zen eta berriro ekartzeko eskaera asko izan ditu antolakuntzak. Tapiolaren sortzaile den Erkki Pohjolak hitzaldi bat ere eskainiko du musika pedagogiaz. Lehen asteburu horretan baita ere LOGSE eta musika eskolei buruzko mahaingurua izango da Administrazioako ordezkariak bertan direlarik.

Tolosako Leidor abesbatzak 25. urtemuga duela eta, kontzertua eskainiko du urriaren 26an Gipuzkoako Abesbatza Gaztearekin batera. Lehiaketaren lehen asteburu hau osatzeko, hilaren 29an herriko bi musikari gazteren kontzertua izango da: Ruth Ortiz flautajolea eta Miriam Telleria pianojolea.

Lehiaketaren konpetizio sailerari dagokionez, urriaren 31tik azaroaren 3ra izango dira Leidor zineman eta Santa Klara komentuan saioak. Aurten 20 urte betetzen dituen Haur Lehiaketa azaroaren 1ean izango da. Ondorengo sei abesbatzak Polonia, Letonia, Errusia (2), Catalunya eta Argen-

■ Finlandiako Tapiolak, haur abesbatzak onenetakoak, kontzertu berezia eskainiko du Haur Lehiaketak 20 urte dituela eta

tinakoak dira.

Ahots taldeen atala azaroaren 2an izango da musika sakroa eta profanoa sailetan banatuta, Errusia, Norvegia, Lituania, Alemania, Filipinak, Frantzia eta EEBBko ordezkariekin.

Israeldik lehen aldiz

HELDUEN lehiaketan, polifonia eta folklore sailetan kantatuko duten 17 abesbatzak urriaren 31tik azaroaren 3ra arituko dira. Europako eskola nagusienez gain, Israel (lehen aldiz), Filipinak (Madrigal Singers aspaldidanik ekarri nahian zebiltzen CITEko antolatzaileak), EEBBeko eta Argentinako abesbatzak arituko dira atal honetan.

Europari dagokionez, iparralde, Alemania eta Ukrainiako taldeak azpimarratu behar dira bereziki. Euskal ordezkariak Irungo Enara eta Iruñeako La Asuncion izango dira.

Gorritiren obra bat izango dute polifoniar behartua eta folkloren Enrique Ugarte konposatzaile tolosarraren konponketa bat kantatu beharko dute. Garai bateko autoreekin batera gaur egungoak ez ditu ahaztu nahiz CITEk.

Azaroaren 3an izango da amaiera ekitaldia Leidor zinemaren. Atal eta sail bakoitzeko sariez gain, bi sari be-

Iruñeako La Asuncioneakoak 'oinezko' gisa doaz

TOLOSAKO 28. Abesbatza Lehiaketan parte hartuko duen ordezkari euskaldunetako bat nafarra da: Iruñeako La Asuncion parrokiako abesbatza, Francisco Javier Villanuevaren zuzendaritzapean, lehen Etxarri-Aranatzeko taldearekin Lehiaketan izana. Aurten, Felipe Gorriti nafarraren heriotzaren mendeurrena ospatzen dela eta, La Asuncion gonbidatu dute antolatzaileek.

1987an sortutako abesbatza gazte hau 'oinezko' gisa joango da Lehiaketa-ra, atzeritik datozen 'beste galaxiako'

abesbatzen aurrean, zuzendariaren iritziz. *«Filipinetatik datorren taldea oso ona dela esan didate. Gu entzun eta ikastera goaz, abal duguna egitera eta hemen gaudela esatera»*, adierazi du Villanuevak.

Horretarako Gorritiren behartua, Aita Donostia, kanadiar baten eta Beringen lanak hautatu dituzte polifoniar eta Usandizaga, Bello Portu, Luis Blanes (Tolosan saritutako obra) eta Enrique Ugarteren behartua prestatu di-

tuzte iruindarrek.

Prestakuntza berezia egin dute Lehiaketa ospetsu honetarako eta erreperitorio egokiena bilatzen saiatu dira. *«Partaide gazteak ditugu eta azterketa dela edo lana, zaila da jarraipenez aritzea»*, onartu du zuzendariak.

Nafarroako Abesbatzen Federazioak ikastaroak antolatzen egiten ari den lana goraipatu eta hobe-kuntza nabari dela esan digu Villanuevak.

Felipe Gorriti nafarraren heriotzaren mendeurrena ospatzen dela eta, La Asuncion Iruñeako abesbatza gonbidatu dute.

rezi daude: entzuleek partaide guztien artean aukeratzat eta epaimahaiaren puntuaketa handienari begiratu, Europako Sari Nagusirako sailkatzeko balio duena, datorren urtean Toursen (Frantzia). Sari Nagusi honetan nazioarteko bost lehiaketa nagusietako irabazleek parte hartzen dute, Tolosakoarekin batera.

Epaimahaiari buruz bi gauza aipatu behar dira: lehen aldiz emakume bat izango da partaide, Tolosan oso ezaguna den Cubako Exaudi abesbatzaren zuzendaria: M. Felicia Perez; eta sei partaideetatik lau lehiaketan irabazle izan dira beraien abesbatzekin.

Horma guztietan ikus liteke dagoeneko aurtengo Tolosako Abesbatza Lehiaketaren kartela, Bixente Ameztoi margolariak egina. Edizio honek 49 milioi pezetakoa aurrekontua du (ia 2 milioi libera) eta Eusko Jaurlaritza, Gipuzkoako Foru Aldundia, Tolosako Udala, Kutxa eta Kultur Mi-

nisteritzaren laguntzak jasotzen ditu. Lehiaketaren kontzertuak ez dira Tolosan bakarrik izango. Euskal Herrian zehar beste 50 kontzertutik gora emango dituzte Lehiaketara etorritako abesbatzek. Batean ez bada bestean zer entzunik bada.

JOXEMI SAIJAR

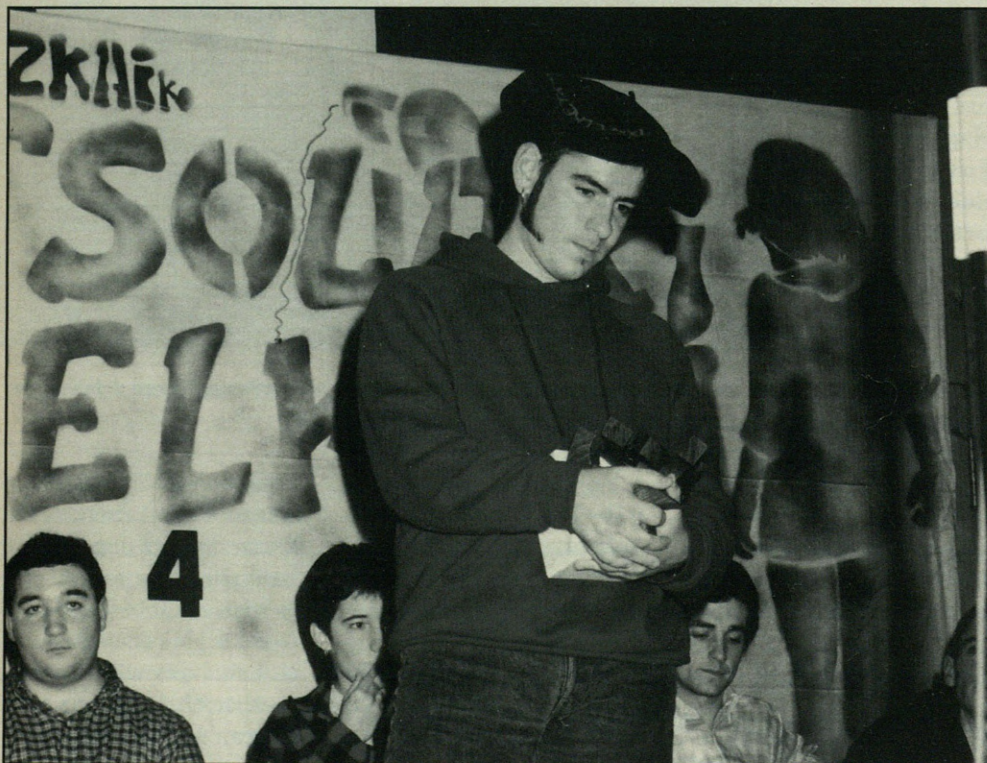
Bizkaia-Arabako bertsolari txapelketan 40 partehartzaile urriaren 27tik aurrera

Mendebaldekoak bertso eskolatik zuzenean txapel bila

Bi urtetik behin, mendebaldeko bertsolaritzak leihoak eta ateak zabaltzen ditu bertako produktuak erakusketan jartzeko. Bertsolaritza zuzpertzeko eta bertako bertsolarien izena indartzeko xedearekin dator aurtengo Araba eta Bizkaiko txapelketa. Bertan mamitzen dena entzun eta ikusi ahal izango da urriaren 27tik abenduaren 22ra.

INOIZ baino gazteago eta zenbakitan handiago dator Araba-Bizkaiko txapelketa. 1994an jokatu zen azkeneko txapelketan baino 13 partehartzaile gehiago taularatuko dira. 27 bertsolari aurkeztu ziren orduan eta badira 40 aurtun. Lehen aldiz aterako direnak 14 dira, eta kopuru horri, Jabier Arriaga «Txiplas»-en itzulera gehitu behar zaio. Espetxean egon den denboran ez du txapelketetan aritzerik izan, baina orain berriro kalean dela, plazetara itzuli da.

Aurtun estreinatuko diren zenbait izen nahiko ezagunak dira bertsozaleentzat: Zihara Enbeita, Oihane Enbeita (Jon Enbeitaren alabak), Ibon Ajuria (Ireneo Ajuriaren semea), Peru Aranburu, Joseba Artza, Xabier Enbeita, Arkaitz Estiballes, Mikel Galarza, Marta Ortiz, Ander Oleaga, Arkaitz Ugartetxea eta Urtzi Urrutikoetxea bizkaitarrak eta Asier Legarreta eta Asier Otamendi (San Prudentzio sariko txapelduna) arabarrak.

Orain bi urte lorturiko txapela defendatuko du Unai Iturriagak. (Argazkia: Alberto Elozegi).

BIZKAIA-ARABAKO BERTSOLARI TXAPELKETA

(goizeko 11:30etan)

KANPORAKETAK

GATIKA

URRIAK 27

Zihara Enbeita
Iñaki Aurrekoetxea
Asier Otamendi

Rikardo Gonzalez de Durana
Urtzi Urrutikoetxea
Iñigo Gojenola

LEGUTIO

AZAROAK 3

Unai Ormaetxea
Oihane Perea
Dani Kastaños
Oihane Enbeita

Zigor Enbeita
Joseba Artza
Marta Ortiz

GETXO

AZAROAK 10

Iñaki Gonzalo
Ander Oleaga
Mikel Galarza
Arkaitz Ugarteitxea

Leire Bilbao
Ibon Iza
Mikel Urdangarin

ZAMUDIO

AZAROAK 17

Peru Aranburu
Arkaitz Estiballes
Xabier Enbeita
Mirari Azula

Ireneo Ajuria
Ibon Ajuria
Oier Arregi

GERNIKA

AZAROAK 24

Jabier Arriaga "Txiplas"
Asier Iriondo
Asier Legarreta

Beñat Gaztelurrutia
Juan Mari Arellano
Igor Mendiola

F INALERDIAK

(arratsaldeko 5etan)

BERMEO

ABENDUAK 1

Jon Enbeita
Kepa Intxausti
Iratxe Ibarra

Unai Iturriaga
(lau gehiago kanporaketetatik)

ABADINO

ABENDUAK 8

Igor Elorza
Gregorio Larrañaga "Mañukorta"
Aritz Lopategi

Juanjo Respaldiza
(lau gehiago kanporaketetatik)

FINALA

(goizeko 11tan)

Bilboko Arriaga antzokian abenduaren 22an

AIPAGARRIAK

- 14 bertsolari lehenengo aldiz aterako dira txapelketan
- Gartzelan egon ondoren, Jabier Arriaga "Txiplas" itzuliko da txapelketara
- Orain bi urteko txapelketan baino 13 partehartzaile gehiago izango da.
- Aurreko edizioetik ez dauden bertsolariak Jon Mikel Omagogeaskoa eta Iñigo Olabarri dira.

Jon Mikel Omagogeaskoa eta Iñigo Olabarri dira aurreko txapelketatik errepikatuko ez diren izen bakarrak. Salo gutxi, eta ondorioz kantatzeko aukera gehiegirik ez edukitzea izan da Iñigo Olabarri ez aurkeztearen arrazola. Antolakuntza lanetan dabil erabat.

Txapelketan aterako diren bertsolari askok urtean zehar kantatzeko aukera gutxi izaten du. Egoera horri buelta emateko, Bizkaiko bertsolari elkarteak girote saloak antolatu ditu azken urteotan. Txapelketa hasi baino lehenago bertsozale-tasuna erroturik dagoen herrietan bertso saloak prestatzen ditu txapelketan parte hartuko dutenentzat. Bertso saloak edota bazkari zein afariak izaten dira.

Girote saloek bertsolarien esker beroa dute, gazteenena batez ere. «Gutxi ibiltzen garenontzat kantatzeko aukera da eta txapelketara prestaturik iristea nabitaezkoa da», alpatu du Oihane Enbeitak, aurreko lehen aldiz parte hartuko duenak.

Entrenamendu gutxi

OIHANE bezala, txapelketan lehen aldiz datozenak, aurrez gutxi kantatu ostean igoko dira taula gainera. Hasi berrien artean denek pairatzen dute egoera hau, eta are gehiago arabarrek. «Saiorik gabe txapelketarik ez dago, eta txapelketa onik gabe saiorik ere ez», argitu du Zigor Enbeitak.

Arabian antolatu ohi diren saloetan bertako bertsolari bat baino gehiago aurkitzea zaila izan ohi da, eta Arabatik ateratzea, ametsa. «Ber-

tsolaletasuna badago hemen, baina kanpoko bertsolariek begira. Bertakoen-gana inor gutxi inguratzen da», adierazi du Zigor Enbeitak. San Prudentzio saria izaten dute aukera bakaretakoa arabarrek elkarrekin kantuan aritzeko.

Baina entrenamendurik egokiena eta erabiliena bertso eskolena da. Bertan hazi eta hezi dira bertsolari gisa orain ateratzen ari diren belaunaldi eta asteroko jarduna izaten dute hori. Bizkaian oso erroturik daude bertso eskolak, nonahi aurki daitezke.

Bertso eskolen arteko txapelketa ere badute Bizkaian, BBK sariketa deritzona. Egoera honetara iristeko lan izugarria egina da,

Jon Lopategik hasieran eta beste hainbat bertsolarik ondoren. Ikastolaz-ikastola eta herriz-herri ibili ziren bertso eskolak antolatzen eta ahaleginak emaitzak ekarri ditu. Bertso eskola horien ondorio da, esate baterako, gaur egungo Bizkaiko txapelduna, Unai Iturriaga.

Arabian, aldiz, bakarra da dagoen eskola eta hura Gasteizen. «Orain gutxi arte Laudion ere martxan izan da baina desagertu da. Udaberrian Arabako gazteak bertso eskolak bultzatzeko elkartu ginen eta Arabako eskualde denetara iritsi nahi dugun», azaldu du Zigor Enbeitak.

Azken urteotan egin diren aurrerapenak baikor agertzeko arrazoirik badakarte. Poliki-poliki gero eta gazte gehiago dator, nahiz eta oraindik lan asko dagoen egiteke. Oihane Perea, Asier Otamendi, Asier Iriondo,

«Saiorik gabe ezin txapelketa onik egin; txapelketa onik gabe ez dago saiorik»
ZIGOR ENBEITA

Familia giroko txapelketa Enbeita sendiarentzat

BIZKAIKO bertsolaritzan tradizio handiko familia da enbeitatarrena. Urretxindorra zenarengandik hasi eta garaiko bertsolaritza arte paper garrantzitsua bete dute. Iganetik aurrera txapelketan Enbeita familiako kide gehiago ikus ahal izango da. Haietako batzu, plazarik-plaza bertsotan aritu izan arren, lehendabizikoz kantatuko dute txapelketan.

Zihara eta Oihane, Jon Enbeitaren bi alabentzat txapelketan arituko diren lehen aldia izango da. Plazarik plaza ibiltzeko ohitura badute lehendik ere, baina beldur handia dio oraindik Ziharak urduritasunari. Oihanek, Zigor lehengusuarekin batera kantatuko du Legution. Familiako gainerako hiru kideak Zamudion elkartuko dira: Xabier Enbeita eta honen lehengusua Ibon Ajuria, ama enbeitatarra duena. Familiako azken kideak Enbeita abizena eduki ez

arren, hauetako batekin ezkondua dago; Irene Ajuria da, Ibonen aita.

Familian hainbeste kide izanik, bertso saiorik ere antola dezakete txapelketa prestatzeko. *«Jendeak uste duena baino gutxiago kantatzen dugu etxean. Bertso zaharrak eta bestelako kantuak bai, baina bat-bateko bertso askorik ez da izaten»*, azaldu du Ziharak.

Ingalaterratik iritsi berria, entrenamendu handiegirik gabe azalduko da txapelketara. Oihane, bere ahizpa, aldiz, lehengusuarekin trebatu da. *«Ibon eta biok elkartu gara, elkarrekin kantatuko baitugu txapelketan. Etxean ere aitarekin zerbait egin dugu baina oso gutxi»*, argitu du Oihanek.

Enbeitatarrek, behintzat, ez dute txapelketara agertzeko aitzakiarik; taula hotzaren gainean familiarteko goxotasunak babestuko baititu.

Lehen aldiz arituko diren bertsolariak hamalau dira eta aurreko txapelketan egon zirenetatik bik ez dute parte hartuko

Dani Kastaños eta Zigor Enbeita bera dira azken boladaren Arabako uztak eman duena.

Bertsolaritza lantzen 60-70 lagun ari dira Gasteizko bertso eskolan. *«Denak ez dira kantuan ariko, asko euskara trebatzera etortzen dira baina bertsoaren inguruan zerbait gehiago jakiteko eta zaletzeko balio du»*, erantsi du Zigor Enbeitak.

Santutxutik dator notizia

BIZKAIKO bertso eskolen artean Santutxukoak hartu du aurten protagonismoa. Orain arte Bizkaiak eman dituen bertsolari gehienak eremu euskaldunetakoak izan dira. Bilbotik bertsolari gutxi atera izan da, baina hiriburuko euskaldunak bizirik daude eta horren lekuko da bertso eskola honen aurten bidaliko dituen bertsolariak. Marta Ortiz, Mikel Galarza, Urtzi Urrutikoetxea edo lehendik plazetan aritutako Iñaki Aurrekoetxea Santutxoko bertso

eskolan trebatu dira. Bilbon ikasten duten zenbait gazte ere bertso eskola honetara hurbiltzen da hitzaren kirolean prestatzera.

Bost kanporaketa jokatu dituzte orain bi urteko finalean sailkatu ez zirenak. Kanporaketa bakoitzeko onena final-erdietara pasako da, baita hiru puntuazio hoberenak ere. Zortzi hauei, aurreko edizioko finalistak gehituko zaizkie aurre-finalean eta hamasei horietatik erdia pasako da Arriagako finalera.

Baina erakusleihu izateaz gain, bertsolaritza bera sustatzea eta promozionatzea dute xede Bizkaia eta Arabako elkarteek txapelketa honen bidez. Bertsolariak eduki badituzte eta antolatetarako dirua Bizkaiko Foru Aldundiaren, BBK-ren eta saioak diren herrietako udalen laguntzetatik lortu dute. Bizkaia eta Arabako erakusleihu erraldoi honetara ikusleak hurbiltzea baino ez da falta.

JON ABRIL

EGUZKITARAKO BETAURREKOAK

IKUSTEKO BETAURREKOAK

Betaurreko bakar batzuetan den-dena daukazu. Eguzkitarako diseinurik modernoak eta zure ikusmenak behar duen graduazioa. Eta 9.800 pta.n baino ez, montura barne.

MULTIOPTICASen dena dago zure alde, lehenean asma dezazun. Estatuko Optika Sarek handienaren garantia ere bai.

9.800
PTA. TIK
AURRERA

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a

Hernani, 4 - DONOSTI

LIBURUAK

«ZAZIE METROAN»
RAYMOND QUENEAU
ITZUL: JOXAN ELOSEGI
IBAIZABAL, 234 or.

Zazie, herri txiki batean bizi den neska gaztetxo, Parisera iritsi da lehenengo aldiz bere amarekin. Amak bi gauren eta tarteko egun luze baten kontua du maitalearekin eta osabarenean utzi du neskatoa, bitarte horretan nahigaberik gerta ez dakion. Argien hiriko abentura hasiko da hortik.

Queneau XX. mende erdialdeko idazle frantses garantzitsuenetako bat izan zen. Matematika, poesia eta narrazioan eman zituen lan aipagarrienak. Joxan Eloegi filologian lizentziatua da eta hau da euskara bihurtu duen lehen itzulpena.

«NOLA BIZI, ZAZPI BIZI»
YOLANDA ARRIETA
DESCLEE, 95. or

Liburu honen aurretik, haur eta gazteei bideratutako beste hainbat idatzi ditu Yolanda Arrieta Malaxaetxebarria. Magisteritza eta antzerkia ikasi zituen Arrietak eta gaur idazketa tailer koordinatzaile eta literatura animatzaile gisa ari da lanean.

Descleek «epotxak eta erraldoiak» sailean dakarren liburu honetan katuak dira protagonista; Tuska eta bere arreba Txipas, berriaz, Bustanmotx izenekoak nagusiak. Hirira joan eta handik katu gehiagorekin itzuliko dira. Beraien arteko gora-beherak istorioaren muina.

JOSE LUIS OTAMENDIREN BEGIETAN

Ipuin onak

Liburuen kontrazalek ez dute beti gezurra esaten: liburu honetan badira irakurleari gogotik nekez kenduko zaizkion ipuinak. Zortzi narrazioak osatzen dute liburua: zazpi ipuinek eta egilearen idazletzarako bide bihurriak azaltzen dituen narrazioak.

Dahl-i ez diot nik dohainik ukatuko, asko ditu-eta merituak. Hala ere, Luis Berrizbeitia-riaren itzulpena iruditzen zait argitalpen honen alderdirik jakingarriena. Gozo, doi eta gertu ematen zaigu berez arrotz zena. Horregatik bakarrik merezi du irakurteak. Eta euskal itultzaile leberren neure zerrendari izen bat erantsi diot.

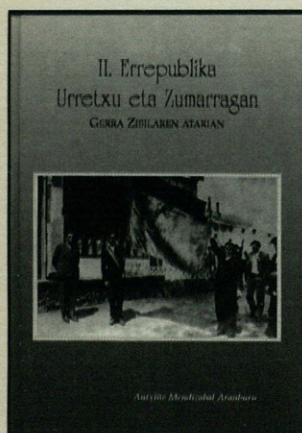
Tradizio handi baten itzala nabari zaio Dohlen kodagintzari. Maisuki josten ditu tramak eta egoki jokatzeko daki ezustearrekin, zinismo tantak tarteko. Ikaragarri ongi marrazten ditu pertsonaiak, estereotipo biribilak tajutzen ditu, atsegina da eta zer pentsatua eman nahi du. Edozeini -eta denei- gustatzeko moduko literatura da, familia osoarentzako modukoa.

Moralista traza hartzen diot Dahl gales-tarrari askotan, tradizio britaniarreko beste hainbati bezala (Huxley, Orwell, Golding...). Parabola tankera dute ipuinek, egoerarik xumeena gertaera kate kontrolaezina bihurtuko da. Umeak eta gaztetxoak maiz ageri dira, beti izan dira arma baliagarri gogoeta moraletarako. Malezia dario lerro asko eta askori, eta umore krudela. Ironiak eta ohiko galtzaileen mendeku txikiak gertatzen dira giza izakeraren alderdi ilunen aringarri. Hainbat topiko eta rol hankaz gora jarriak ikusiko ditugu, baina manikeismoaren zama ere ezkutatuta ezina gertatzen da. Propagandista gaixto eta irribera baten eran, hipokresiarenean aurrean bakardade inoiz heroiakoa eta aristokratikoa jartzen du batzuetan egileak. Hitchcock-en zinema ekarri dit behin baino gehiagotan gogora.

Ipuin sorta eder honetan, «Autostoplaria» eta «Mildenhall-eko Altxorra» iruditzen zaizkit ipuinik ederrenak. Gustuak. Ia-ia Dahlen euskara adina gustatu zaizkit.

«IXTORIO
HAUTATUAK»
ROALD DAHL
ITZUL.: LUIS
BERRIZBEITIA
ELKAR.

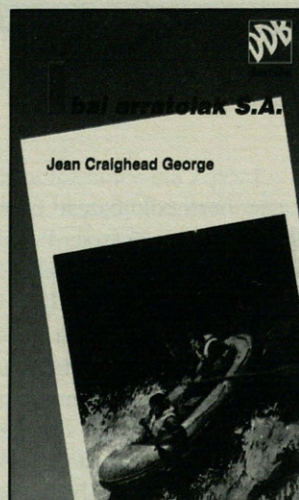

**«II. ERREPUBLIKA
URRETXU ETA
ZUMARRAGAN»**
ANTXIÑE MENDIZABAL
KUTXA FUNDAZIOA/
URRETXU ETA
ZUMARRAGAKO
UDALAK, 305 or.

Artxibo ugari astindu du Antxiñe Mendizabalek Espainiako Gudaren atarikoa azaltzeko. Argazki, garai hartako kantu eta agiriak ditu lagun testu nagusiak.

II. Errepublikaren aldarrikapena; bilakaera eta Espainiako Guda dira atal nagusiak. Urretxu eta Zumarragako azterketa sozio-ekonomikoa, erlijiosoa eta kulturala; garaiko alderdi politikoak; autonomi estatutua, eta Urretxu-Zumarraga faxisten eskuetan dira azpiatal batzu.

«XIRULA MIRULA»
PIERRE DUNY-PÉTRÉ
EUSKO PRESS, 203 or.
Urte luzetako bilketa lana egin du euskaltzain garaztarrak liburu hau argitaratzeko. Haurtzaroan lagunekin abesten zituen kantuak eta inguruko herrietan entzundakoak bildu ditu: dibertimentuzkoak, superstiziozkoak, siniskera zaharrak... Bakoitzaren itzulpenarekin batera, hainbat azalpen datoz kantu bakoitzari buruz. Oso interesgarria, ezohiko lana, eta mugaz beherantz ezezagunak diren joku asko ageri dira, ezagun diren gutxi batzuekin batera. Pena bakarra, bibliografia aipamenik ez izatea. Bixikeria oso egokia izan liteke galdutzat jotzen ditugun zenbait formula joku haurrei erakusteko.

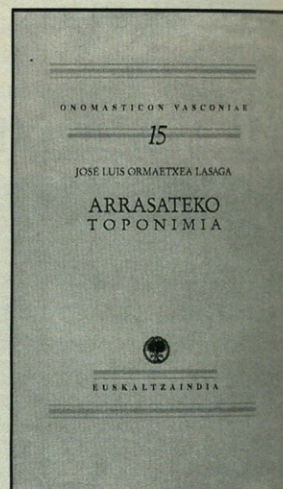

«IBAI ARRATOIAK S.A.»
JEAN CRAIGHEAD
ITZUL: JAVI CILLERO
IBAIZABAL, 152 or.

Joe eta Crowbar Las Vegaseko bi mutikoen gora-beherak kontatzen ditu eleberr honek. «Lan Zikina» entrepresa eratu dute biek eta honen ondoren, arriskuz beteko da haien bizitza. Beranduxeago, musker-mutikoa elkartuko zaie; basamutikoa da eta hitz egiten ere irakatsi egingo diote.

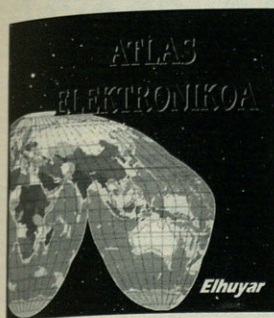
Jean Craighead idazle estatubatuarra badu ospea haur eta gazte literaturan. Berak azaldu duenez, Coloradoko arroila handian zehar nabigatzen zihoala, bururatu zitzaion liburu hau idaztea.

**«ARRASATEKO
TOPONIMIA»**
JOSE LUIS ORMAETXEA
LASAGA
EUSKALTZAINDIA, 490 or.
Arrasaten, 1954an jaio zen Ormaetxea Lasaga. Deustuko Unibertsitatean Filologia Romanika adarrean burutu zuen lizentziatura. 1980az gero irakasle da Euskal Herriko Unibertsitatean (1988tik aurrera Euskal Filologia Saileko Unibertsitate Eskolako irakasle titularra). 1990ean Arrasateko Udaren beka lortu zuen eta 1994ra bitartean Arrasateko Toponimia burutu zuen. Arrasatekoa da toponimien inguruan kaleratu den azken liburua baina Euskaltzaindiak baditu lehenago beste herri zenbaitenak atereak.

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

«ATLAS ELEKTRONIKOA» ELHUYAR KULTUR ELKARTEA

Macintosh eta PC ordenadoreetan erabiltzeko pres-tatuta dago atlas elektroni-koa. Mundu osoko geogra-fia ahalik eta modu atsegi-nean aurkeztea da CD-ROM honen helburua. Geografia, historia, ekonomia, egitura politikoa eta beste hainbat gai dakartza Elhuyarren at-lasak. Informazioa testua, argazki edo irudia nahiz mu-sika konbinatuz proposa-tzen da ●

«ETORKIZUNAREN MEMORIA»

MIREN ARANBURU. IZ

Jean Louis Hargousen jazz doinuek kantatzeko gogo-a piztu diote Aranbururi. «Etorkizunaren memoria»-k Mirenek berak idatziriko olerkiak ditu.

JON MARTIJAREN BELARRIZ

Iturri ezberdinetatik edanez

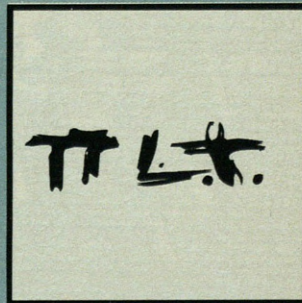
Rockak ez du eremurik ezagu-tzen, eta pixkanaka pixkanaka gure herrialde txiki honetan ere islatzen dira munduan zehar en-tzuten diren tendentzi interesga-rrienetako batzuk; bakoitzak duen kreatibitate edo nortasuna bertan jarritz, baina, entzundakoa islatuz; Pi L T bizkaitarrek bela-riak adi izan dituzte Faith No More edo Clawfinger taldeen dis-koak entzuteko; eta beraien mu-sikan islatzeko. Eta ez dute modu txarrean egin, hau da, Pi L T-ren nortasuna eman diete abestiei, nahiz eta batzuetan edaten duten iturrietara gehiegi hurbildu eta alkandora zertxobait busti.

Musiko esperimentatuak ditu-gu Pi L T-arrak, eta horregatik agian, grabatzeko zerbait ezber-dina egin nahi zuten; ikastetxe batetako aretara joan ziren denak batera jotzeko aukera izateko eta diskoa 'zuzenean' grabatzeko. Badirudi zuzenaren freskotasu-nari eman nahi ziotela garrantzia-rik handiena, baina emaitza txar-ra ez izanik, niretzat, planteia-mendu okerra egin dute; Beraiek

egiten duten musikak zuzenaren freskotasuna baino gehiago ekoizpenaren indarra behar du, eta hori estudio batetan lortzen da, banan banan grabatuz klake-tari serio jarraituz... Baina azken batean beraiek horrela nahi zu-ten, beraz...

Gainera aipatzekoa da Jose Lastra teknikoaren lana, esan be-zala modu horretan eta horrelako leku batetan grabatuta egoteko emaitza ez delako txarra.

Abestietan sartuz «Zero» edo «Inozentzia» abestien riffak Clawfinger-ek bustiak daude, baina Pi L T-arrak suediarak baino bariatua goak dira eta ez dira hain burugorak. Teklatu eta bateri erritmo asko Faith No Morez bustiak daude, baina kasu honetan bizkaitarrak dira atzean geratzen direnak argi eta garbi, gainera ahotsaren erabilera ere nahiko grixak gertatzen delako. «Tunelak irentsi arte» Nirvanaren abesti bat izan zitekeen, edo agian Ama Sayrena?, eta «Errailetatik-eko» punteoa More-llok (Rage Against...) sartu duela

«PI L T» PI L T

dirudi; behintzat diskoan bakarra da. Broma ugari sartu dituzte, ge-hiegi grabazioko inprobisazio pare bat (bakarrarekin nahikoa) eta «When the tary now» bromaren 3 bertsio (bakarrarekin ere...).

11. abestian bukatu izan balute diskoa 15. eraino iritsi gabe, baina tira... Eta nahiz eta nik amaiera-rako utzi alde txarrak, diskoa entzun ondoren inpresio ona ge-ratzen zait, nortasunarena alegia.

Urteak joan dira lazkaotar honek lehen diskoa Kar-dantxa zigiluarekin argita-ratu zuenetik. Natxo de Fe-liperekin ikasi zuen gitarra jotzen. Imanol Lartzabalen disko batean hasi zen kan-tatzen eta Javier Muguruza-rekin ere kantatu du.

Orain IZ disketxearen es-kutik jazz doinuak bere hi-tzekin jantzita dakartza. Frantsesez idatzirik dagoen kantu bat izan ezik, gaine-rako hamaikak euskaraz di-ra. Aurrerantzean lana kon-tzertuen bidez eskaini nahi dute ●

BILBO

- ✓ Liburugintzako azken berriak eta euskal diskorik hoberenak
- ✓ Urriaren 25etik Azaroaren 10era
- ✓ Euskal Azokan
- ✓ % 10eko beherapena

BIZI IRAKURRIZ

EUSKADIKO LIBURU AZOKEN BATZORDEA

Gernika Batailoia Bigarren Mundu Gerran nazien aurka borrokatzeko sortu zuen Euzko Jaurlaritzak.

Pointe de Graven berriro

Piriniotatik Point de Gravera Gernika Batailoiak duela 51 urte inguru egin zuten ibilbide bera jarraitu du Jose Maria Tuduri zinemagileak. Deunoro Totorika, Loren Burgoa ete Andres Prieto Gernika Batailoiko gudarien oroitzapenak izan ditu bidean lagun. Bost etxeren koprodukzioaren ondorio den lanean guda egun haietan gertatutakoak jaso ditu zinemagileak.

DOKUMENTAL historikoen urtea dugu aurtengoa ETBn. Orain arteko, «Guda zibila Euskadin», «Leizaola» eta «Aitzol-i, «Gernika Batailoia» gehituko zaie.

Bigarren Mundu Gerran, alemaniarren aurka borrokatzeko Euzko Jaurlaritzak sortutako batailoia zen Gernika. 196 gudarik, Kepa Ordoki komandantearen buru zutela osatzen zuten batailoia Carnot dibisioan sartu

zen 1945eko urtarilean. Urte berean «Atlantikoko murrua» zeritzonaren zatirik garrantzitsuenaren aurka egin zuten: Pointe de Graven gotorlekua.

Naziek, 110 bunker handi, 200 artilleria pieza, milioi bat mina eta 400 soldadu zituzten arerioaren erasorako zain. Bost hildako eta 35 zauritu izan zituen batailoia. Beranduago, Charles de Gaulle jeneralak Gerrako

Gurutzea eman zion Kepa Ordokiri eta batailoiko beste hamabost kideri.

Gernika Batailoia Piriniotatik Point Gravera egin zuten bide bera jarraitu du Jose Maria Tuduri zinemagile ezagunak ere. Horretarako bidean lagun izan ditu batailoiko kide izan ziren hiru gudari: Deunoro Totorika, Loren Burgoa eta Andres Prieto.

Deunoro Totorika iurre-

tarra, 1937an Franzian exiliatua, Gernika batailoiko kide zenean 21 urte zituen. Loren Burgoa ondarroarra arrantzaleak beste lau lagunekin untzi bat lapurtu eta arraunean Donibane Lohizuneraino heldu zen; 1945ean batailoian zenean 17 urte zituen.

Andres Prieto eibartarra frankistek bizi osorako kartzelara zigortu zuten, 1944ean Frantziara aldegitara lortu zuen. Gernika Batailoiko teniente izan zen 27 urterekin.

Hiru gudarien oroitzapenak eta batailoian parte hartu zuen Luis Fernandez gudariak bataila haretan idatzi zuenarekin osatu dute dokumentalaren kontakizuna.

Point de Gravera batailoia egin zuen ibilbidea kontatzeko abantaila izan duela dio Jose Mari Tudurik «protagonistak bizi direnaren abantaila izan dugu. Kamerak jarri, gudariak beraien esperientzia kontatu eta beste zati batzuk berre-raikitzea izan da».

«Gernikako Batailoia»ko zuzendari, gidoiari, errealizadore eta produktore lanean aritu da Jose Maria Tuduri, «gebiegizkoa da» aitor-tzen du. «Gustura nago, niretzat garrantzitsua den gertaera historiko baten ingurukoa da jaso duguna» gaineratzen du zinemagileak. Bost etxeren koprodukzio lana izan da: Euskal Media, Tuduri bera, BST, Bordelekoa eta ETB. Gebiegizkoa dela deritzo «azkenean lan zailagoa da koprodukzioa antolatzea eta etxeekin hitzegitea, dokumentala bera egitea baino».

ARRITXU ZELAIA

Joxean Barreiro: «Mikrofonoa ikusi eta ezkutatu egiten da euskalduna»

Joxean Barreiro «Jaiak 96» saioarekin 'lotsagabe' ibili da udara osoa herriz herri. Albistegietan lana egitetik, umore saio fresko bat aurkeztera salto egin du. Saioak eduki duen harrakasta ikusirik, Joxean Barreirok neguko ekitaldi berezietara joan behar izango du, beste bi lagunekin batera.

Elkarriketa arinak, bapatekotasuna, umorea... arrakasta izateko beharrezko osagaiak al dira?
Orain arte jaiet buruzko berriak oso modu serioan eman dira, informatiboetan bezala. Arrakasta, jendearen gustukoa delako eta ETBn orain arte horrelakorik ez delako egin, izan dugula usate dut.

Zein jarrera du jendeak

mikrofonoarekin gerturatzeko zaretenean?

Denetarik dago. Euskalduna gehiago beldurtzen da, mikrofonoa ikusi eta ezkutatu egiten da; aldez, erdaldunak lotsa gutxiago dute, berehala gerturatzeko baitira. Hau da gehien nabaritu dugun aldea jende euskaldun eta erdaldunaren artean.

Orain arte udako saioa zena, festa berezietan ere

ikus dezakegu.

Euskal Telebistako aurrekontua oso txikia zen, eta aurrekontu horrekin saioak lortu duen ikus-entzulegoa ikusirik udaz kanpoko ekitaldi bereziekin ere jarraitzea erabaki dute. Adibidez, hurrengo saioa Gernikako Ferian egin behar dugu. Saio berezi hauek duten arrakastaren arabera, aurrerantzean gehiago egin edo ez erabakiko da.

Jairik jai lanean aritu ondoren, azkeneko antzekoak egiten al dira denak?

Egitarrari dagokionez herri txikietako jaiak nahiko antzekoak dira. Alde gehiago nabaritzen da hiriburuetako jaietan: kanpoko jendea eskainita dauden jaiak baitira askotan, beste guztiak orokorrean antzekoak dira.

Albistegi edo antzeko saio serioetara itzuli, edo «Jaiak 96»ren artean aukeratu beharko bazenu, zein nahiago?

Oso saio ezberdinak dira, «Jaiak 96» bezalako programak politagoak dira, jende asko ezagutzeko aukera baitauek. Aukeratzekotan «Jaiak 96» edo antzeko zerbait hartuko nuke. Hala ere, berdin zait zertan lana egin hasi berria nahiz eta.

«ETBn orain arte horrelakorik ez da egin» dio. (A: A. Elozegi)

TXORI BATEK

ESAN DIGU

Iaz milioi bat iragarki telebistan

1995ean Espainiako telebistetan 951.483 iragarki eman zituzten orotara, aurreko urtean baino 127.000 gehiago. Iragarki hauen emanaldien iraupena batuz gero 5.541 ordu publizitate izan ziren antenan.

Iragarki saturazio handiena izan zuten kateak Tele 5 eta Antena 3 izan ziren. Tele 5ko ikusleek 153.25 iragarki ikusi behar izan zituzten, Antena 3ekoek baino bost mila iragarki gutxiago.

Baina iragarkien diru sarreren arabera zerrenda osatuz gero oso bestelakoa da, lehenengoa azkena da. Tele 5 telebista kateen diru gutxien jaso zuenetakoa izan zen, 41.461 milioi pezeta jaso baitzituen, lehenengo postuan den Antena 3en 68.413 milioi pezetan aldean.

ETB 1 urte osoan egun eta gau ikusten aritu zen norbait baldin bada, 35.010 iragarki ikusiko zituen iaz, ETB 2 ikusten aritu izan balitz baino 20.000 iragarki gutxiago. ETBn eman ziren 90.146 iragarkienatik 2.503 milioi pezeta jaso zituen ordainetan.

ITZIAR CARRASCO

■ Futbola zuzenean ikusteko aukera

Larunbatean arratsaldeko 17:30ean Alaves-Lleida Mendizorrotzatik eta 20:30ean Barcelona-Valencia Bartzelonatik zuzenen ikusi ahal izango dira. Bartzelona lehena da sailkapenean hogeit punturekin, Valentzia, berriz, zazpi puntutara dago, hala ere, bi taldeek aspaldi honetan joko ona eta golak egiten ari dira. Izan ere, Bartzelonak azkeneko bi jardunaldietan hamasei gol sartu ditu. Beraz, partidu erakargarria ikusteko aukera izango da larunbatean.

■ «Hitzaro» saioa euskararen inguruan albiste berriekin.

Mikel Irizar eta Aintzane Gardoki «Hitzaro» saioa aurkezten dute. «Hitzaro» saioan euskararen inguruko gaiak erreportaien eta elkarrizke-

ten bitartez jorratzen dituzte. Iazko ikusle leialak, aurreneko, larunbatero 14:20ean espero dituzte.

■ «Herri kirolak» saioan pilota partidua ikusgai

ETB-DV Torneoak Badila-Fuertes eta Larramendi-Pinedo pilotarien arteko norgehiagoka eskainiko dute. Txapelketa honetako zenbaitek profesional izate-

ko aukera izango dute. Herri kirolean ondorengo kirolak ikusi ahal izango dira: lokotxak, aizkora, ingude, trontza, txingak, zakulariak, harrijasotzaileak eta lasto jasotzea. Beraz, pilota-partidua larunbatean 11:30ean ikusteko aukera duzue.

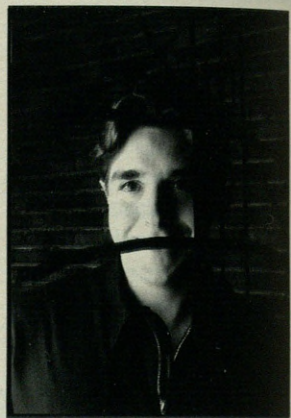
■ «Aginte galdia» eta «Final mision» filmeak ikusteko aukera

Larunbatean 22:10ean Mark Robson zuzendariaren «Aginte galdia» filmea ikusteko aukera izango dute zinemazaleek. Afrikako iparraldean, Algerian, izandako guda kontatzen duen filme honek, Anthony Quinn, Alain Delon eta George Segal ditu protagonistatzat. Igandean, berriz, «Zine zero»-k «Final mision» pelikula eskainiko dute. Protagonistak, etorkizuneko gudetan garrantzia handia izan dezakeen «errealitate bir-

tuala» izeneko proiektuan arituko dira lanean. Gaueko 21:30ean.

■ «Hirutan hiru» eguneroko jolasteko aukera

Jose Felipe Auzmendik aurkezten duen saioan ez da beharrezkoa saioan bertan egotea etxetik telefonoz partehartzeko aukera eskaintzen du. Irabazteko hirutan hiru lortu beharra dago. Astelehenetik ostiralera arratsaldero 15:25ean.

Z A P P I N G

Gaizka Aranguren Pamplona Televisioko informatiboen aurkezle

URRIAREN 12az geroztik asteburuetako informatiboak aurkezten ditu Gaizka Aranguren. Lehenago ETBn ezagutu izan dugun kazetariak, Iruñea eta inguruan izandako albiste berri ematen du larunbat eta igande eguerdioro. Albistegia ordulaurden luzeagoa da orain, 14:30etik 15:00ak arte irauten du.

«Pamplona Te Vé» izan da txanda honetarako Pamplona Televisioko aurkeztu duen berrikuntzetako bat. Astelehenetik ostiralera ematen den magazine hau bi zatitan dago banatua, bata 14:00etatik 14:30era irauten duena eta bestea 15:30etik 16:30 artekoa.

Lehenengo zatia Gonzalo Garciak aukezten du, bertan Iruñea eta inguruetako jarduera komertzialaren ingurukoak jasotzen ditu. Horretarako hainbat elkarrizketa eta erreportaia eramango ditu pantailara. Bigarren zatian Jose Aldaba eta Miriam Campok bigarren zati honen 60 minutuetan, moda, ikuskizunak, Iruñea gerturaten diren pertsoaia ezagunak, etxearen inguruko gaiak, kultura eta aisialdiak egun hortan eskaintzen duena eta antzeko gaiak jorratuko dituzte. Arratsaldero pertsonaia ezagun batekin hartuko dute kafea gaztedia hainbat gaien inguruan aritzeko. Ikus-entzuleei lehia-

ketan parte hartzeko aukera emango die, baita «Tarot de Mary» deituan galderak egiteko ere.

Astelehenetik ostiralera ETBn famatua egin zen euskara ikastaroa izan ohi da Pamplona Televisioren. «Bai horixe» arratsaldero 19:55ean.

Oarso Telebistan dokumentalak eta informatiboak

OARSO telebista urtarilla bitartean frogak egiten arituko den arren, bitartean beraiek grabatutako dokumentalak eskainiko dituzte. Urriaren 25 ostiralean informatiboekin hasiko dira, eta astelehenetan hauen erreplikapena ikusi ahal izango da.

Oraingo z programazio finkorik ez dute. Beraz, Orereta eta inguruetako bizilagunek urtarilla arte itxaron beharko dute programazio osotua ikusi ahal izateko.

Irati Irratia ordu bete gehiagoz sintonian

Ordubete gehiagoz arituko da Irati Irratia aurtengo neguan. Eskualdea kontuan harturik, bertakoen interesa duten gaiak jorratuko dituzte. Aezko eta Erroibar bailaretan goizero FM 107.9 eta 103.8 seinaleetan entzungai izango da astelehen eta larunbata bitartean.

ORAIN arte bi orduz emititzen bazuen Irati Irratiak, aurrerantzean beste ordu-bete gehituko dute (11:00etatik 14:00etara). Eskualde txikia dela eta informazio gutxi sortzen dela kontutan harturik, «apustua egin nahi dugu, ea biru ordutako irratsaioa egitea posible den. Ez dakigu ondo aterako den, behintzat aproba egitera goaz», dio Ane Martinek.

Neguko programazio berriarekin Irati eskualdeko

eta Nafarroako berriei indar gehiago eman nahi die. Aneren hitzetan: «Horretarako egunero ordu laurdeneko informatiboa egingo dugu, eta ondoren denetarik izango da: agenda, bitxikeriak, eguraldia, editorialak...».

Albistegiaz gain mota guztitako irratsaioak entzun ahal izango dira aste honetatik aurrera: «inguruneari buruzko erreportaiak, artzai eguna ospatzen dela edo erromeriren bat balego

«Beste ordu bete eman nahi diogu entzuleari» Ane Martin. (Argazkia: Alberto Elozegi).

erreferentzia egingo genieke, eskualdeko mediku baten osasunaren inguruko gaiak aztertzen lagunduko digu, eta musika eta kirol saioak ere izango ditugu tartean».

Irratiko kazetariak entzulegoa eta nekazal lurraldea dela kontuan harturik, bi nekazaritza sindikatuekin

hitz egingo dute astero. Haurrek ere tartetxoia izango dute eta larunbatetan bi kolaboratzaileek egingo dute irratsaioa.

Beraz, negu honetan Irati Irratiko entzuleek gai anitz inguruko informazioa izango dute.

ITZIAR CARRASCO

B A G A K

■ Gernikako Azokara joango dira Arrate Irrati-koak

Urriaren azken astelehean Arrate Irratikoak Gernikaraino gerturatuko dira. 11:00etan hasita Gernikako Azoka famatura hurbilduko dituzte mikrofonoak. Bertatik zuzenean elkarrizketak, azokako giroa eta beste hainbat gora-behera eskainiko dituzte.

Bestalde, ohiko programazioaren barne Arrate Irratian egunero goizeko 9:00etan Mutrikutik zuzenean eskaini ohi dute meza.

■ «Kirol Kantxa» irratsaioa Segura Irratian

Igor Sarriegi lazkaotarrak eta Dabid Beramendi tolosarrak astelehenetik ostiralera es-

kaintzen dute «Kirol Kantxa» irratsaioa. Bertan Goierri eta inguruko kirolaren berri eman ohi dute. Kirol bakoitzak bere lekua du astekeo egun batean, eta programaren azken bost minutuetan kirol desberdinen berri eman ohi dute. Segura Irratian astelehenetik ostegunera, 22:00etatik 22:30era eta ostiraletan 21:30etik 22:00etara, eskainiko dute «Kirol Kantxa».

■ Arrasate Irratian «Adi egon» magazina

Gazteek egin eta gazteei zuzendutako magazina eskaintzen dute ostegunero Arrasate Irratian. «Adi egon» gai baten inguruan aritu ohi da asteoro. Ostegun gauean 21:00etatik aurrera.

A U R P E G I A

Pello Argiñarena (Euskalerrria Irratia)

Iruinseme hau irrati-tako mikrofonoen atzean ez kutatu da ia ume zenetik: «txikitatik irratia-rikiko grina izan dut, SER irrati-ian ikastolako talde batekin irratsaio bat egiten nuen, haurrek eginda

eta haurrentzako saioa zen».

Hamazazpi urte zituela Paraiso eta Eguzki irrati libreetan aritu zen bizipairu urtez. Momentu hartan magisteritza ikasketak burutu zituen, kazetaritza-koak egitea gustatuko litzaiokeen arren. «Euskalerrria Irratian gazte-saio bat egin nuen, geroxeago, elkarrizketas-ai-oe-kin hasi nintzen eta gaur arte».

Prensa idatzian ere aritu da, «ARGIA aldizkarian kolaborazioak egin izan ditut eta Iruñen duela gutxi sortu den «Zer berri» aldizkari elebidunean ari naiz».

Hamabi urteko neska batek bikiak erditu ditu

GEZURRA edo sinesgaitza dirudien arren, oraingo honetan egia da. Veronica Cristina Rodrigues da Silva izeneko hamabi urteko neskatila brasildarrak bikiak erditu berri ditu Rio de Janeiroko Nova Iguaçu ospitalean. Umetxoak, gainera, garaiz aurretik jaio ziren, agian medikuek ezin izan zutelako haurdunaldia aurrerago joaten utzi (puntu edo kontu hori ez dute argitu teletipoek). Izan ere, kontuan hartu beharra dago kasu bakana dela hau mediku-litera-

turan (kasu bakarra dela esaten ez naiz ausartzen). Ezen adin horrekin —goratu, 12 urte— ama izatea ikaragarria izanik ere hain harrigarria ez den arren, bikiak edukitzea, eta are gehiago umetxoek bizirik irautea, nobedade handitzat eta harrigarritzat hartu beharra baitago.

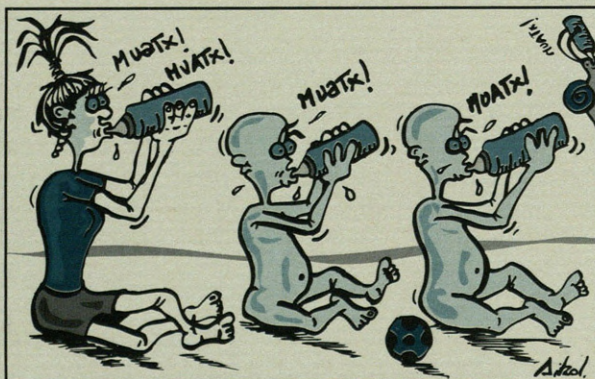
Azken estatistikek diotenez, Brasilen 1993garren urtean hamar urtetik hamalau urtera bitarteko 496 neskatila ama izan ziren. Eta zifra edo kopuru hori 624

kasuraino igo zen 1995. urtean. Rio de Janeiroko Nova Iguaçu ospitalean, esate baterako, izaten diren jaiotza guztietatik laurdena (% 23 zehatz esateko) neskatila eta adoleszenteen artean gertatzen dira, hemezortzi urtetik beherakoen artean hain zuzen ere. Gaurko protagonista den Veronica Cristina neskatilaren ahizpa batek ere hamahiru urterekin eduki zuen bere lehenengo umetxoak.

Brasilen eta antzerako herrialdeetan gizarte-klase edo sektore askoren artean hain erroturik dauden pobrezia edo txirotasuna, analfabetismoa eta antzerako arazoak, eta horiek guztiek dakarten haur eta gaztetxoek prostituzio-indize ikaragarria dira aurretik aipatutako kopuru ikaragarri horien erantzule edo zio nagusienak. Izan ere, gurea bezalako herrialde batean sines-tezinak bezain ulergaitzak gertatzen diren zifrak baitira ■

JABIER AGIRRE

Rio de Janeiroko Nova Iguaçu ospitalean izaten diren jaiotza guztietatik laurdena (% 23 zehatz esateko) neskatilen eta adoleszenteen artean gertatzen dira, hemezortzi urtetik beherakoen artean

L A N D A R E A K

Familia sakabanatua

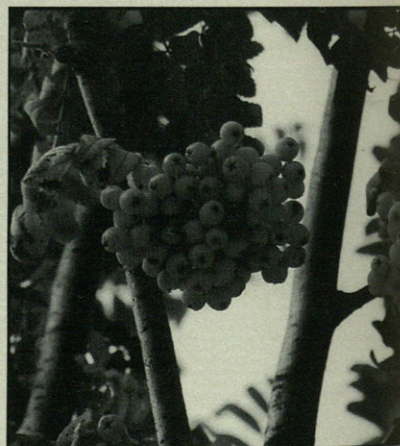
EUSKAL Herrian errosazeo familia ugaria da (sagarrondoa, udareondoa, gerezi ondora, aranondoa, elorri zuri eta beltza, mizpirondoa, almendron-doa, irasagarrondoa, arkakratsa edo astalarrosa, laharra eta abar luze bat). *Sorbus* generoko zuhaitzak dira errosazeo familia honetako senide ezezagunak.

Sorbus generoa ipar hemisferioko eskualde epeletan banatua dago eta ehun bat espeziek osatzen dute. Euskal Herrian zuhaitz hauek sekula ez dira oso ezagunak izan, eta beste espezieez osatutako basoetan (hariztietan, pinudietan eta abarretan) tartekaturik iraun dute. Ustiatzeko landatzen ez direnez, gero eta urriagoak dira

gure mendietan, eta aspaldiko urteetan landatu gabe egon direnez, bere kasa utzitako lur apurretan aurki ditzakegu naturalean *Sorbus* generoko zuhaitz interesgarri hauek.

Sorbus domestica (Gurbea), *Sorbus aucuparia* (Otsalizarra), *Sorbus aria* eta *Sorbus mougeotii* (Hostazuriak), *Sorbus torminalis* (Maspila), *Sorbus chamaemespilus* eta *Sorbus latifolia* dira aipatu genero honetako euskaldunak.

Tailarako eta antzeko lanetarako egur egokia izan eta fruitu jangarriak ematen dituzten arren, aspaldi honetan ornamentaziorako soilik erabiltzen dira, errosazeo gehienek bezala lorealdi eta fruitu deigarriak baitituzte.

Gaur egun, basoetan baino errazagoa da zuhaitz hauek lorategietan ikustea. Lorazainek mantentzen dituzten bitartean... gaitzerdi ■

JAKOBA ERREKONDO

Euskal Herriko basamortua bizikletan: Nafarroako Bardeak

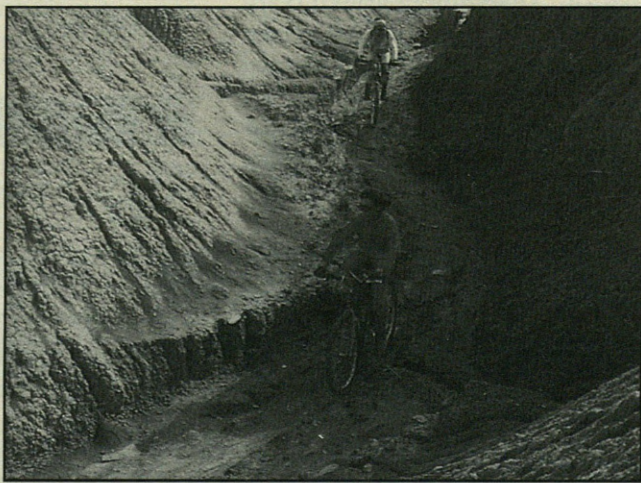
Nafarroako Bardeak bizikletan ibiltzeko hainbat aukera eskaintzen dituen ingurua da. Gure proposamena Bardea Zuriko itzulia egitea da, Zarrakaztelu herriaren ondoan. 34 kilometroko itzuli erraza da, lau-pabost ordutan egin daitekeena. Ibilaldian zehar, urte luzetan haizeak eta euriak moldatutako paisaia eta erpin zorrotzak aurkituko ditugu.

EUSKAL HERRIA leku hezea da oso, baina ingurune idorrek ere aurki ditza-kegu. Ezagunena, Nafarroako hegoal- deko Bardeak dira. Bizikletan hainbat ibilbide egiteko aukera eskaintzen duen ingurunea da. Komenigarria da eguraldia eta urtaroa kontuan hartzea. Udan bero izugarria egiten du eta erauntsiak sortzen direnean, ezinezkoa izaten da bizikle- tan ibiltzea, ezta autoan ere, Bar- deetako are leho- rra lokatz bihur- tzen baita minu- tu gutxiren tartean.

Ibilbidea Zarra- kaztelu herritik bost kilometrora dagoen Alto del Caso izeneko le- potik hasiko dugu. Puntu honetan, iparraldeko baila- retatik datorren Cañada Real ize-

neko artzainen tranhumantzia-bide zaharrarekin egingo dugu bat. Begibis- tan basamortua bera, eta euri zaparra- dek nahiz ziertzo haize ezagunek era- gindako higidurak urte askotan, eredu finikorik gabe, moldatutako mendi ton- tor eskultoriko bitxiak azalduko dira. Saiak ere hamaiketako egitera hurbil- tzen dira ingurune lehor honetara.

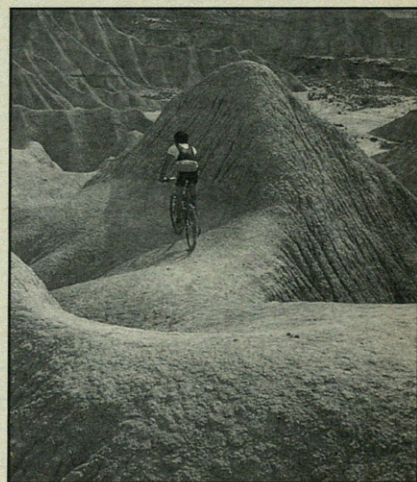
Mendi hauen garaiera txikia da, 500 metro ingurukoa. Hori dela eta, txan- goan ez ditugu aldapa handiak igo be- harko. Cañada Real izeneko bideari jarraiki, alboan putzu bat duen borda batera helduko gara. Jarraian, bidegu- rutze batera iritsi eta bide nagusia es- kuinera utziko dugu, lur zuriko abelbi- dea hartuz. Abelbide honetatik Prallon

Goiko argazkian, Bardea Zuria deitu ibilaldiaren ikuspegia begibistan.

Erdiko argazkian, oster, bi txirrindulari amildegi bat zeharkatzen. Euriarekin erne ibili behar da, area lokatz bihurtzen baita segituan.

Beheko argazkian, Oreinen Lepoa izeneko inguruaren ikuspegi ederra.

izeneko tontorrera igo gaitezke aldapa gogor batetik barrena. Abelbidera itzuli ondoren, hegoalderantz joko dugu eta muino batera igoko.

Hemendik, etxola baten ondotik iga- roz, harrizko blokeak dituen erpin bat gurutzatuko dugu, berriro ere pista hartuz. Iparralderanzko norabidea har- tua dugu jada. Hainbat borda eta amil- degi (ezkerraldean dagoen Corniallo mendikoa da ikusgarriena) gurutzatu- ko ditugu ondoren. Beste kilometro pare bat egin ostean, hasierako abia- puntura iritsiko gara.

Orotara 34 kilometro inguruko ibi- laldia da, zailtasun handiegirik gabe- koa. Txangoa osatzeko lau-pabost or- du beharko ditugu. Gorpil zulaketak ugariak direnez, komenigarria da kon- ponketak egiteko materiala eramatea ■

ANDONI URBISTONDO
MIKEL EGAÑA

ANTZERKIA

25

Ostirala

● Gasteizko Nazioarteko Antzerki Jaialdiak aurrera darrai. Gaur eta bihar, **Teatro de la Abadiak** «Entremeses de Cervantes» aurkeztuko du. Hilaren 29an eta 30ean, **Centro Dramatico Andaluz** taldeak «Julio Cesar». Emanaldiok Principal Antzokian izango dira, 20:30ean. Etzi, **Magia Vitoriana**-ren ikuskizuna haurrentzat 18:00etan. Hilaren 31n, **Valiente Planen** «A tu vera» Beñat Etxeparen 20:30ean.

26

Larunbata

● **Centro Andaluz de Teatro** «Los Borrachos» taula-ratuko du gaur eta bihar Barakaldo Antzokian 20:00etan. Hilaren 30 eta 31n, aldiz, Donostiako Victoria Eugenia.

BERTSOLARITZA

25

Ostirala

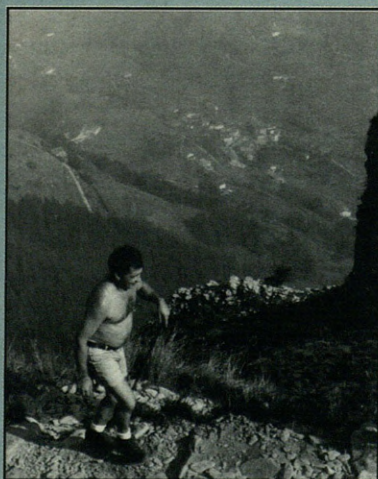
● Bilboko Kafe Antzokian bertso-afaria izango da gaur 21:30ean. Bertsolariak: **Iñaki Aurrekoetxea**, **Unai Iturriaga** eta **Mikel Urdangarin**.

ERAKUSKETAK

26

Larunbata

● **Mikel Laboaren argazki, kartel, disko eta materialen erakusketa** ikusi ahaliko dugu gaur eta bihar Berako Gure Txokoa Elkartean.

Soraluzeko Kirol Elkarteko Mendi Taldeak X. Gipuzkoako Helduen Ibilaldi Neurtua antolatu du urriaren 27rako. Ibilaldia Soraluzeko udaletxe azpian abiatuko da, goizeko 08:30ean, eta bukaera Soraluzeko ikastoletan izango da. Txangoaren iraupena lau bat ordukoa izango da. Eguerdiko 14:30ean, nahi duen guztiarentzat, bazkaria izango da Ezoz jabetxean. Menua, berriz, honako hau: marmitakoa, piper beteak, baserriko oilaskoa, postrea, kafea, kopa eta puroa. Bazkariaren prezioa 500 pezetakoa (20 libera) izango da. Parte hartu nahi izanez gero, (943) 75 10 29 telefonora deitu.

«**Gabriel Aresti**» XIV. Ipuin Lehiaketa antolatu du Bilboko Udaleko Kultura eta Turismo Sailak.

Lau orrialdetik 15era bitarteko hedapena izan behar du lanak. Gaia librea da. Euskaraz zein gaztelaraz aurkez daiteke, eta gainontzeko hizkuntzetatik bi hauetara egindako itzulpenik ez da onartuko. Ipuinak hiru aletan aurkeztu behar dira, kartazal itxian eta egilearen aipamenik gabe, honakook soilik adieraziz: «Gabriel Aresti XIV. Ipuin Lehiaketa», aukeratutako mota (euskara edo gaztelara) eta leloa. Barruan, beste kartazal itxi batean, egilearen datuak. Ipuinak norberak aurkeztu edo postaz

igorri ditzake: Bilboko Udaletxea-Kultura eta Turismo Saila, «Gabriel Aresti XIV. Ipuin Lehiaketa», Ernesto Erkoreka plaza z/g.-48.007 Bilbo. Lanak aurkezteko epea urriaren 31n amaituko da.

27

Igandea

● **Oiartzungo Manuel Lekuona liburutegian, «Harigintzan» erakusketa** izan dugu ikusgai azken bi asteotan. Garai batean erabiltzen ziren 111 tresna bildu dituen erakusketak gaurkoa du azken eguna zabalik.

IBILALDIAK

29

Asteartea

● Oiartzungo Girizia Mendizale Elkartek **Lizarratik Oiartzunera arteko txangoa antolatu du urriaren 31tik azaroaren 3ra bitarte.** Izena emateko azken eguna gaurkoa da, eta Amazkar tabernan edo Girizia Elkartean eman daiteke. Argibide gehiago (943) 49 39 36 telefono zenbakian.

IKASTAROAK

26

Larunbata

● **Marrazki artistikoko ikastaroa** antolatu dute Tolosan. **Azaroaren 5ean hasita, 20 ordu emango dira.** Matrikula-epea zabalik dago. Matrikulatzeko eta argibideak eskatzeko deitu (943) 67 03 88 telefonora.

● **Kubatar musikari buruzko ikastaroa** antolatu du Gipuzkoako Abesbatzen Elkartek. **Azaroaren 8tik 10era egingo da.** Izena emateko azken eguna gaurkoa da.

JAIALDIAK

26

Larunbata

● **Presoen Astea** dela-eta, gaur arratsalderako manifestazioa deitu dute Baionan. Bihar, aldiz, **Presoen Eguna** burutuko da **Makean.** Egitaraua: bazkaria, mitina, trikitilariak, Xalbador eta Ihdoi, Maixa eta Itziar...

27

Igandea

● **Primi Erostarbe eta Rufino Iraola trikitilarietako omenaldia** egingo diete gaur 17:00etatik aurrera Gernikako Santanape pilotalekuan.

JARDUNALDIAK

25

Ostirala

● **Donostiako Ikasbide Kultur Elkartean (IKE) kultur astea** amaitzeaz da.

Gaur, 18:00etan IKeren aretoan, Sudurgorria taldearen «Mari: euskal mitologia» antzezlan. Bihar, IKEko txistularien diana goizean; 17:00etan hau-rentzako jolasak; 18:15ean, txokolata-tada; 19:00etan kalejira. Azkenik, etzi, IKEko dantzari eta txistularien ekitaldia eguerdian; 14:30ean, anaidetasun baz-karia; 16:30ean erromeria Prebostetan; eta 20:00etan, kultur astearen amaiera.

LEHIAKETAK

30 ● Arrasateko AEDk Jokin Zaitegi X. Itzulpen Labur- ren Sariketa antolatu du.

Asteazkena

Edozein hizkuntzatik —gazteleratik izan ezik— itzultako idazlanak aurkez daitezke. Jatorrizko testuak 1993-96 urteen bitartean argitaratua behar du izan. Lanaren luzera gutxienez 15 orrikoa eta gehienez 30ekoa. Lana AED Elkartera igorri behar da, eta gaurkoa da igortzeko azken eguna. Telefonoa: (943) 77 12 28.

31 ● Orioko Udaleko Euskara Zerbitzuak «Euskaraz Gazte» literatur lehiaketa antolatu du. Lehiaketak bi sail ditu: **ipuina eta olerkia (edo bertsoak)**. 14 eta 29 urte bitarteko adina izateaz gain, oriotarra izan edo Orion bizi behar da parte hartzeko. Lanak igortzeko azken eguna gaurkoa da.

Osteguna

● Bizente Mogel Ipuin Lehiaketa antolatu dute Azkoitian. Lehiaketa 18

Urriaren 26an eta 27an musika afrokubatarri buruzko ikastaroa egingo da Donostiako Jazzlen.

Kubako Ernildo Rasua perkusionistaren eskutik. Gaur egun, perkusio kubatar eta bateria irakaslea da ISAn, eta bakarlari edo laguntzaile gisara jarduten du jazz edota musika kubatarreko kontzertuetan. Edozein musikariri zuzendutakoa da ikastaroa, eta erritmo herrikoiak landuko dira: *danzon, son, guaracha, mozambique...*. Dantza horien aurrekariak, bilakaera eta ezaugarriak argituko dituzte. Ikastaroaren iraupena zortzi ordukoa izango da, eta Ernildo Rasuak berak eskainiko duen kontzertu

batez amaituko da. Prezioa: 10.000 pezeta (400 libera). Interesik duenak dei dezala (943) 28 10 71 telefono zenbakira.

urtetik gorakoei zuzendua dago. Lanek euskarazkoak behar dute izan. **Gutxienez lau orri eta gehienez hamar izan behar ditu lanak.** Udaletxera bidali behar dira lanak, ezizen batez izenpe-turik. Gaur amaituko da epea.

MUSIKA

25 ● Lasarte-Oriako Manuel Lekuona Kultur Etxean bi kontzertu: **Benjamin Theovalen** blues kontzertua gaur 22:30ean, eta Errusiako **Scarlet abesbatzaren** emanaldia hilaren 30ean 20:00etan.

● Marcel Moyse xirula laukoteak kontzertua eskainiko du 20:00etan Getxoko Udal Kontserbatorioan.

● Billabonako Gurea zinema-aretoan, **Mikel Markezek** kantaldia eskainiko du gaueko 22:30etik aurrera.

26 ● **Su ta gar** talde eibartarrak kontzertua eskainiko du gaueko 21:00etatik aurrera Arrasateko Gaztetxean.

● Lasarte-Oriako Zulo tabernan, **Corn Flakes** taldearen emanaldiaz gozatu ahalko dugu 23:00etan hasita.

30 ● Oztibarreko B.O.T.A. Gaztetxeak antolaturik, Izuran 21:00etan, **Skunk eta Zpizurdiak** taldeen rock kontzertuaz gozatu ahalko dugu.

31 ● **Juan Carlos Perezek** kontzertua emango du gaur, 21:00etan, Hendaia-ko Varietes zinema-aretoan.

SOLASALDIAK

25 ● Angeluko Denen Etxean, 20:30ean, **Angeluko historiari buruz** jardungo du Manex Goienetxek.

● Bilboko Sumendi Taldeak bi hitzaldi antolatu ditu Burtan 19:30ean: «**Osa-suntsu bizi gizarte gaixo batean**» gaiaz arituko da gaur Eneko Landaburu, eta 30ean Antonio Palomar «**Elika-dura osasuntsu eta ekologikoa**»z.

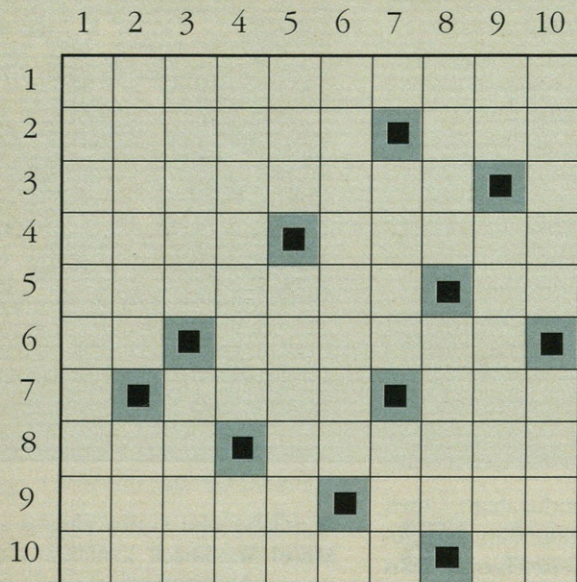

Nafarroako Bertsolarien Lagunen Elkarrekin eta Iruñeko Udalak antolaturik, «**Iruñeko Bertso Aroa**»ren barruan **makina bat ekitaldiz gozatu ahalko dugu**. Hilaren 29an, Maddalen

Lujanbiok eta Jon Maiak «Bertsolaritzaren forma berriak» gaiari buruz jardungo dute 12:00etan NUPen. 20:00etan bertso-saioa Erraldioien Txokoan: Leire Bilbao, Oskar Estanga, Ekintza Landa, Maddalen Lujanbio, Jon Maia eta Xabier Silveira. 31n, oster, Jean Mixel Bedaxagar eta Maddi Oihenarten kantaldia 20:00etan. Azaroaren 5ean, Juanito Dorronsoro «Doinutegia: bertso doinuak» gaiaz mintzatuko da 12:00etan NUPen. 20:00etan, Aita Salestarren aretoan, Ganbara. 7an, bertso-saioa Erraldioien Txokoan 20:00etan hasita: Andoni Egaña, Xabier Amuriza, Manolo Arozena eta Imanol Lazkano.

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Jendaurreko ekintza antolatua. 2.- Emakume izena. ... de Janeiro, Brasilgo hiri ezaguna. 3.- Amerikako. Röntgen. 4.- Neukake. Labore hautsa. 5.- Ongarri mota. Non atzizkia. 6.- Iparretarrak. Greziako uhartea. 7.- Azkenekoa. Gainaldea. Ikas eta Ari. 8.- Ukapen. Haragiak. 9.- Emakume izena. Euskal atzizkia. 10.- Gobernurik ezak sortzen duen nahasmendua. Zakur.

GOITIK BEHERA: 1.- Jendaurreko saioa. 2.- Jaio berri diren adartxoak. Kendu aditzaren infinitiboa. 3.- Zabaldu. Biba! 4.- Italiako hegoaldeko hiria. Erbioa. 5.- Ihardun. Trebeak. 6.- Zikinak. Bat. 7.- Bostehun. Nafarroako udalerria. Alderdi karlista. 8.- Barre. Hegazti mota. 9.- Interjekzioa. Neskatzia. 10.- Musulmanen liburu sakratua. Ahuntzaren ar.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Atabalak
Gaztaroa
Garapena
Tantaiak

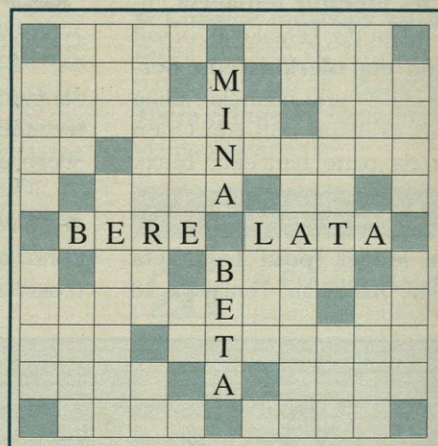
4 letra

Aker
Alea
Aran
Arku
Aroa
Baba
Bala
Bere
Beta
Ekin
Esan
Gela

Gero
Gida
Igel
Izen
Kale
Lana
Lata
Loak
Mina
Sagu
Segi
Zila

7 letra

Atalase
Berriak
Dilista
Eguzkia

2 letra

At
Ez
Iz
Ke
Pa
Ri
Ro
Ts

3 letra

Alu
Ari
Eri
Ler

—Hieroglifiko a—

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

		Gaueko argia	Hoben	Denbora orotan	Arbasoak
		Itsas ugaztuna	Metal preziatu	Zentzumenetako bat	
				3	
Mandioa	Alaiki	Ilunabar Bizkarrezur-raren hezur bakoitza			
Europako estatua	Bokala				
Hidrogeno	Kolore mota		Tona	Boroa	
Likitsa	Ipar., berriketa		Gurdi mota	Mea	
			Ipar., garra		
			Euskal atzizkia		5
Kausa partikula Hebraita-ren epaile nagusia		7	Arra gura-soekiko		Modu atzizkia
			Badauka		
		Lasaia			
	2	... egina, hordituta			
Labore mota			Aurrizki grekoa		
Zuhaitz mota		6	... egin, goitik ari		
				Lehena eta azkena	
				Uranioa	Azkenekoa
Bokal bikoitza		Txori mota			
				Ukatzeko	1
			4		

21 • K

Zer erosi duzue denda horretan?

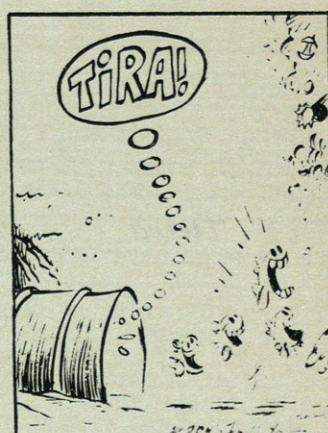
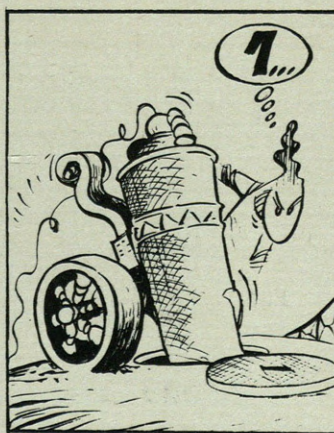
E I B A R
 Z D B
 L A B A N A K
 E E T E M A T I
 E L I Z K I Z U N A K
 I R A K E A S A
 I K U L E R Z U R
 A R R A T O I N A
 O G I A A N O A
 A T E G O R K A
 M I A R R I T Z E R
 A R O A K O N G

EZKER ESKUIN: 1. Hondakinak. 2. Arautegi.
1. 3. Ukito. Ene. 4. Tar. Nortsu. 5. Atoz. Lizar.
6. Pibot. Lana. 7. Elakagaia. 8. Na. Abaro. E. 9.
A. Alu. Inor. 10. Koro. Fa. To!
GOTTIK BEHERA: 1. Hautapenak. 2. Orkatila.
O. 3. Nairobi. Ar. 4. Dut. Zokalo. 5. Atun.
Tabu. 6. Ke. Ol. Ga. F. 7. Igerilaria. 8. Nintzaion.
9. A. Esana. Ot. 10. Ki. Ura. Ero.

●	B	I	B	A	●	S	E	M	E	●
M	E	Z	A	●	I	●	J	A	Z	●
E	G	U	A	T	E	G	I	●	I	●
T	I	●	A	D	O	B	A	Z	K	●
A	●	T	S	A	R	●	S	T	●	N
●	I	R	U	N	●	A	T	E	A	●
●	O	●	R	U	N	●	I	Z	A	●
K	A	P	A	R	R	K	●	D	I	●
A	R	E	●	E	R	K	I	D	E	A
K	A	L	E	●	I	●	L	A	I	N
●	N	A	H	I	●	G	O	R	A	●

Hieroglifikoa:
DOLAREA ETA
SAGARRAK

ERROBIKO PIRAÑAKO — Komikia

Aportazioak: hitzarmen integratzailea

FORU erakundeek EAEko Gobernuari 1997-2001 bosturtekoan egin beharreko aportazioen kalkulu eredua hitzartua dute Foru Aldundiek eta Eusko Jaurlaritzak. Herritarrek zergen bidez ordaintzen duten dirua erakundeen artean banatzeko irizpideak finkatzea da lege honen helburua. Hitzarmena —seguruenera Eusko Legebiltzarraren onspena jasoko du urriaren 31n— garrantzitsua izan da, hiru erakunderen xedeak (zilegizkoak denak) bildu baititu: gobernu, diputazio eta udalenak.

Gogoratzekoa da Estatuaren eta Euskal Autonomi Elkartearen arteko Kontzertu Ekonomikoak Diputazioen esku uzten duela zerga gehienak biltzeko ahalmena, bakoitzari bere herrialdean. Badira beste zerga batzuk (alkoola, hidrokarburu eta tabakoaren gainekoak, besteak beste) oraindik ere Estatuak biltzen dituenak. Diputazioetako diru sarrerak, berriz, Estatuari kupoa ordaintzeko eta Eusko Jaurlaritza, Aldundi eta Udalen gastueta-rako erabiltzen dira.

LURRALDE Historikoen Legeak zehazten du nola banatu behar diren diru eta eskumenak Jaurlaritza eta Aldundien artean. Euskal Finantza Kontseiluaren esku jarria du lege honexek foru eta autonomi mailako erakundeen arteko diru banaketa edo aportazioak onartzea. Eusko Jaurlaritza gerora baietsitako legean ageri da itun hau. Hau da, diru edo baliabide ekonomikoen banaketa zuzena eta justua egiten da erakunde bakoitzak ordain ahal ditzan herritarrei eskaintzen dizkien zerbitzuak.

Azken bost urteotako finantzaketa sistemari ez dio sakoneko aldaketarik eragin Eusko Legebiltzarreko azkeneko hitzarmenak, 1997-2001 tarteak aportazioei dagokienez. Aldaketa tekniko batzuk erantsi zaizkio sistemari hainbat disfuntzio zuzentzeko asmoz eta, bidenabar, diru pu-

JUAN JOSE IBARRETXE

Eusko Jaurlaritzako Lehendakariordea,

blikoaren erabilera orekatua eta justiziazkoa ziurtatzeko.

Lege proiektuaren nobedadea elkartasun fondoarena da eta honen helburua, berriz, lurralde historikoetako zerga bilketan sor litezken balizko desorekak zuzentzea. Beraz, nolabaiteko desdoikuntzarik sortuz gero herrialde bakoitzak bere aportazio koefizientearen % 99aren adinako baliabideak izango ditu, horixe bermatzen du hitzarmenak. Bestalde, elkartasun fondoaren eginkizuna honako hau izango da: gerora sor litezkeen aparteko egoerei aurre egitea. Aurrikuspen sistemak ezarri beharra dakar honek guztiak, zergen inguruko legedian aldaketarik izanez gero (edo lege berririk) lurraldeen arteko ezberdintasunik izan ez dadin dirua banatzerakoan.

FORU Aldundi bakoitzak Eusko Jaurlaritza ematen dion diruaren koefiziente

kalkuluaren sistema sendotzen du, bestetik, lege berriak. Herrialde bakoitzaren aportazioa bere egoera sozioekonomikoaren arabera izango dela ziurtatzen du, alegia.

Koefiziente horizontalen kalkulua egiteko irizpide berria hauxe izango da: azken lau urteetako Barne Produktu Gordina kontuan hartzea —Eustatek eskaintako datuen arabera— lurralde bakoitzaren errenta erlatiboa kalkulatzeko. Eta adierazle ekonomiko berriak, lurraldeen zerga bilketa ahalmena neurtzeko.

Udal finantzaketari dagokionez, hauxe gomendatzen die legeak Foru Aldundiei: bere baliabideen % 53, gutxienik, beren baitako udalentzat izatea. Aurreko legeak % 50 gomendatzen zuen. Inbertsio proiektu berezien finantzaketa ere aipatzen da lege honetan, beti ere Euskadiren garapen eta zuzpertzeko ekonomikoaren bidean. Autonomi, foru eta udal mailako erakundeen atxikimendua beharko dute proiektu hauek.

AZPIMARRATZEKO da aportazioen inguruko testu berriak etorkizun ekonomiko-finantziero sendoa aurrikustean diela EAEko erakundeei. Honenbestez, aportazioen inguruko hitzarmena onerako izan delakoan nago, alde guztien ikuspuntuak jaso baititu; zuhurra da, Europan ekonomia eta zerga alorretan izango diren aldaketak aurrikustean dituelako; eta, azkenik, orekatua, erakundeek gai honetaz zituzten irizpideak bildu ditu eta. Ez da inongo sekretua Aportazio Legearen inguruko adostasuna gauzatzeko negoziatioak ez direla errazak izan. Eusko Jaurlaritzan beti uste izan dugu denon jarrerak elkartu egin behar direla, denak baitira zilegi. Uste izan dugu, eta dugu, orekaz eraiki behar dela gure herri hau. Eta desorekak, aitzitik, haustura besterik ez dakarrela.

ARGIA

Harpidedunen
Elkartea

ESKAITZA BEREZIA HARPIDEDUNENTZAT

Akelarre
Gavero zuzenean.

Anje Duhalde
Bakezaleak.

Eltzegor
Herrialde Berdean.

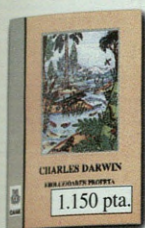
Txirri Mirri eta Txiribiton
Pailazo.

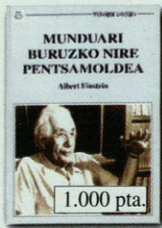
Drindots
Made in plazan

Egan
Melo eginez

Charles Darwin
Eboluzioaren Profeta
Itzi Azkune Mendia

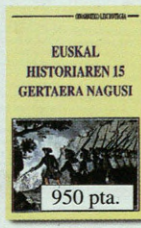
Albert Einstein
Munduari buruzko
nire pentsamoldea

Sorginak eta Euskal Herria
Gaiak.

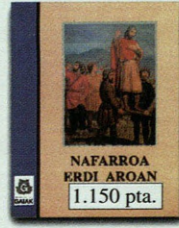
Gazteak eta sexualitatea
Gaiak.

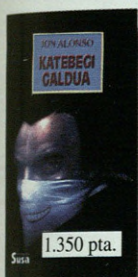
Euskal historiaren 15 gertaera nagusi
Gaiak.

Lamiak, sorginak eta jainkosak
Julio Caro Baroja

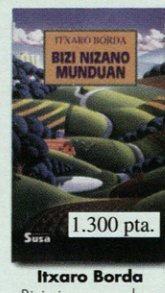
Nafarroa erdi aroan
Béatrice Leroy

Jon Alonso
Kalebegi galdua

Harkaitz Cano
Beluna Jazz

Itxaro Borda
Bizi nizano munduan

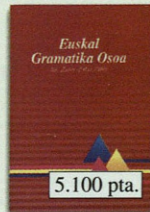

Imanol Murua eta Humberto Unzueta
Suetena Belfasten

B E R R I A K

Zenbaki bizidunak
Didaktiker.

Euskal Gramatika osoa
Didaktiker.

Benetan Euskaraz 1. maila
Didaktiker.

Juan Luis Zabala
Galdu arte

Mikel Ibaguren
Hemen gauak lau ertz ditu

Miren Aranburu
Etorkizunaren memoria

✓ Kalean baino askoz merkeago

✓ Bidalketa gasturik gabe

* Huetaz gain, GAIK eta SUSA argitaletxeen, IZ disketearen eta DIDAKTIKER-en katalogoetako titulu ugari ditugu. Eskaiguzu zerrenda eta berehala eskuratuko duzu.

ESKARI ORRIA

Izenburua	Prezioa	Aleak	Guztira

Kobratu beharreko kopurua

☐ Transferentzia: Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 19 - 0360030651 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da.

IZEN - DEITURAK

KALEA _____ ZBKIA. _____ SOLAIRUA _____ ESKUA _____

TFNOA _____ HERRIA _____ POSTA KODEA _____

HERRIALDEA _____ HARPIDETZA ZBKIA. _____

☐ KONTUTIK

TITULARREN IZEN ABIZENAK

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

KONTU KORRONTEA/LIBRETA

SINADURA
HARPIDETZA ZBKIA.

SUKURTSAI HELBIDEA

Entitatea

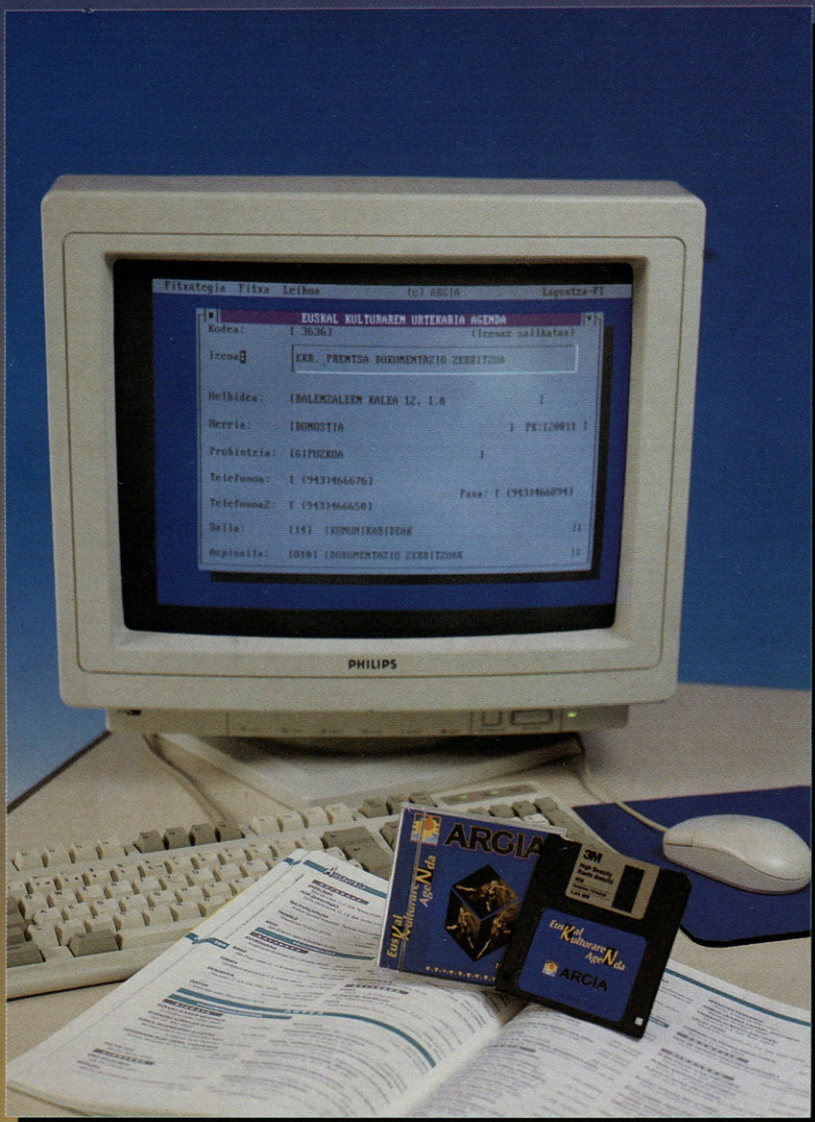
Sukurtsala

K.D.

Kontu zenbakia

SINADURA

Euskal Kulturaren Agenda

Eskaria egiteko: Tel. 943 - 37 15 45 • Faxe 943 - 36 10 48

ZURE ORDENADORERAKO PREST

DISKETE BAKAR BATEAN

Euskal Kulturaren Agenda
Agenda de la Culture Basque

Agenda de la Cultura Vasca
Resource Guide to Basque Culture

ARGIA

ASTEKARIAREN

GEHIGARRIA

U DAZKENEKO TURISMOA

1.597. zenbakiarekin batera dohainik banatutako gehigarria / 1996ko urriak 27

Orbel usaineko bidaiak

PUBLIZITATE
ARDURADUNA:
ARGIAKO TALDE
KOMERTZIALA

ERREDAKZIOA:

ANDONI URBISTONDO,
ARRITXU ZELAIA

DISEINU ETA MAKETAZIOA:
ANTZA SAL

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA
ANTZA SAL

Laborari gutxi eta ostalari asko nekazalturismoan ○

Jubilatuak hegoalderako bidaia-txartel bila ○ Euskal Herriko

museoen gida ○ Turismoa eta ohitura eskutik elkarte eta

partzuergoetan ○ Kolore anitzdun paisaiak

Orhi handiaren magalean ○

Laborari gutxi eta ostalari asko nekazalturismoan

1988koa izan zen nekazalturismoa arautzen zuen EAEko lehen dekretua. Helburua nekazalguneen garapen ekonomikoa topatzeko bidea lortzea zen, baina harrezkero gauzak asko aldatu dira. Maiatzean atera zen azken dekretuak kontrako iritziz asko piztu ditu, ondoriz nekazalturismoa nekazari jarduera ordezkatzeko pausoa eman dezakela esanez. Nafarroan ere administrazioari kritikak ez dira falta, hasierako helburutik urruntzen ari direla diote.

NEKAZARITZA gu-
neen garapena eta
nekazari- en erren-
ten osagarri izatea jarri ziren
nekazalturismoa arautzen
zuen lehen dekretuaren
helburu. 1988an kaleratu
zen dekretu haretako hel-
buruak zirela-eta dirula-
guntzak jaso ahal izateko
hainbat baldintza jarri zituz-
ten: etxeak arkitektura tra-
dizionala izatea, landa gu-
nean egotea eta etxejoja-
bearen egoitza izatea —eta
ahal izanez gero ere bertan
egitea lan-. Baina, teoriatik
praktikara izugarritzko saltoa
omen, hori diote behintzat
nekazalturismoan lanean
aritzen diren hainbat neka-
zarik.

Baldintza hauek alde
batera utzi ziren 1990ean.
Eta urte hontako maiatzean
EAEko Gobernu Batzordeak
landa guneetako ostatu tu-
ristikoak arautzen dituen
dekretua onartu zuen. De-
kretuak nekazari guneeta-
rako lau turismo mota des-
berdintzen zituen: nekazal-
turismoa, landa kanpina,
landa hotela eta landa
etxeak. Lehenengo biak
arautu zituen eta beste biak
turismo lege orokorraren
arabera arautzekotan dira.

Euskal Herriko Neka-
zarien Elkartasuna ez da

Koldo Lizarralde EAEko nekazalturismo elkarteko lehendakariak, duela bi urte hasi zen ostatu eskaintzen. (Argazkia: Alberto Elosegil).

ados dekretu horretan ager-
tzen den banaketarekin. El-
karteko Nekazal Turismo
Batzordeko kide den Felix
Ajuriak argitzen duenez,
«gure ustez hiru kontzeptu
bereiztu behar dira, alde
batetik turismoa nekazal-
guneetan kontzeptu orokor
modura. Bestetik landa tu-
rismoa, hau nekazal gu-
neari lotutakoa da, etxe-
jabeak bertakoak izan be-
har dira eta hauek ostatu

leku muga izan behar du-
tela deritzogu. Eta azkenik
nekazalturismoa bereizten
dugu, eta kasu hau aurre-
koak bezalakoa da, baina
nekazari profesionala
izango da etxe-jabea».

Nekazalturismoaren
sorrerako helburuei jarraiki,
turismo eredu horien artean
nekazalturismoa izango li-
tzateke babes handiena be-
har zuena. Felix Ajuriak ar-
gitzen duenez duenez, «ne-

kazal turismoa defendatu
behar da, babes berezia
izan behar du. Landa turis-
moa ere babestu beharreko
turismoa da, baina gai-
nontzekoa ez da egokia lan-
da gunetarako eta ez du
bere garapenerako lagun-
tzen».

Koldo Lizarralde,
EAEko Nekazalturismoko
Etxeen Elkarteko lehenda-
karia ere kezkatu ageri da,
«gure kezka dekretuan ja-

«Kanpoko kapitala
sartzen baldin bada,
orain arte
baserritarrak egin
ditugun ahaleginak
pikutara joan
daitezke»

KOLDO LIZARRALDE

sotzen den landa etxearen
aukera hori da. Kasu horre-
tan etxe-jabea ingurune
borretan bizi behar duela
edo baserriko lanetik bizi
behar duela ez baldin bada
eskatzen, hau da, mugarik
ez baldin bazaio jartzen,
etxe bat baino gehiago edu-
kitzeko aukera ematen zaio.
Hori aurrera emanez gero
kalean bizi dena edo kan-
poko kapitala sartu daitezke».

ETXE OSOEN ALOKAIRUA
NAFARROAN

KOLDO Lizarraldek ai-
patzen duen egoera bada
dagoeneko Nafarroan. Juan
Martin Aleman Baztan-Bi-
dasoako Landa Etxeen El-
karteko lehendakariaren ai-
puan, «etxe osoak alokatzen
dira inolako kontrolik ez
dagoelako». Lurralde hone-
tako araudian ez da nekazal
etxea eta landa etxearen ar-
tean bereizten, denak landa
turismoaren barne sartzen
dituzte.

Egoera horren adie-
razgarri da Baztan Bidasoa-
ko Landa Etxeen Elkartea,
izan ere elkarteko % 20 ba-
karrik osatzen baitute ne-
kazariek. «Zonaldeko jen-
dea, baina beste bizibide
bat duena, fabriketan lan
egiten duena, enpresak di-
tuen... portzentaia ga-

Accueil Paysan: lehenik laborar

OSTATUA eta gosaria
eskaintzen dute Accueil
Paysanen barne diren ne-
kazariek. Irulegiko Mixel
eta Therese Riouspeyrous
mahastizainak dira horie-
tako batzuk. Mixelek azal-
du digu zer den Accueil
Paysan: «Berezitasuna le-
henik laborari garela da.
Badira beste talde batzuk,
baina erdiak ez dira labo-
rariak, baserritarrak dira
baina baien ofizioa ez da
laborantza. Guretzat le-
bentasuna laborantza da
eta gero beste turismo ak-
tibilitate bat sortzea. Izpiti-
tuan ere guretzat ga-
rrantzitsua da gure ofi-

zioa, eta gure bizia eza-
gutaraztea. Hori jendeari
erakutsi nahi diogu eta
barremanetan sartu, zi-
nezkotik barremanak».

Diru sarreren osaga-
ri dute nekazalturismotik
lortzen dutena. «Guretzat
ez da turismoa behar
bandikoa ez baikara zo-
rretan sartuak. Labora-
riak gara jabe».

Ostatu funtzioaz
gain beste dinamika bati
ere lotuak dira, baserriko
ekoizpenak plazaratzen
dituen «Idoki» sarean bai-
tira Accueil Paysanekoak.

Gâtes de France ne-
kazalturismo sare ofizia-

letik kanpo da Accueil
Paysan. Duela 20-30 urte
sortu zen nekazalturismo
mota hau. Europako
hainbat herrian garapen
handia ezagutu duen os-
tatu modua da. Iparral-
dean hamabi etxaldetan
da Accueil Paysan deri-
tzona.

Ez dute dirulagun-
tzarik, hala ere Mixelek
aitortzen duenez, «emeki
emeki laguntza ttipi ba-
tzuk jasotzen ari gara.
Departamendu bonetan
bada gure talde hori eza-
gutarazteko indarra eta
zergatik ez, dirulagun-
tzaren bat lortzeko».

rrantzitsua dira, gero eta
gehiago sartzen ari diren
jubilatutako ditugu elkar-
tean». Ondorioz elkarteki-
deen interesak arrunt dife-
renteak dira, «nekazariek
beren interesak defendituko
dituzte, bertatik bizi dire-
nak, eta jubilatutako beste
batzuk, eta dirua duenak
eta inbertsio modura edo
dirua garbitzeko erabiltzen
dutenek beste interes batzuk
defendatuko dituzte. Nabita
ere ez dago kontrolatzeko
modurik elkarteen bar-
nean».

Bestalde iruzurra edo
pirateria ere ugaldut egin de-
lakoan da Aleman. «Herriko
baserri huts bat horretarako
prestatzen ari dela jakin
dut. Lehenik bi ditu eta bi-
rugarrena ari da egiten.
Araudiaren arabera bi da
gehinezkoa. Bi hoiek elkar-
teko gidak sarturik ditue-
nez, biak betetzean gaine-
rakoak hirugarren horreta-
ra pasako ditu».

Koldo Lizarralderen

iritziz, «Nafarroan gure ustez
gauza eskutatik aldegin
diote. Ez dugu etxe hutsak
ez direla eskaini behar esa-

ten, baina hori nekazalturis-
moaren helburuekin izan
dadila, hau da, errentaren
osagarri izan dadila alegia».

Aia-ko Udala
(Gipuzkoa)

ITURRARANGO HARRERA ETXEA ETA MUSEOA

Ordutegia:

Urtean zehar, larunbata, igande
eta jai egunetan.

Goizez: 10etatik 14etara.

Uztaila, Abuztua, Iraila egunero
astelehena ezik.

Goizez: 10etatik 14etara.

Arratsalde: 16,30tik 18,30tara
Telefonoa: 83 53 89

Honen inguruan JARDIN
BOTANIKOA eta ERLATEGI
DIDAKTIKOA ere ikus daitezke

PAGOETAKO PARKEAN
ZEHAR IBILDAI GIDATUAK
EGITEKO AUKERA

AGORREGIKO BURDINOLA ETA ERROTAK

Ikustalde gidatuak erakusketa
praktikoekin:

Urtean zehar: Igande eta jai
egunetan.

Goizez: 10etatik 14etara

Uztaila eta Irailan: ostiral,

larunbata eta igandez

Goizez: 10etatik 14etara

Abuztuan: egunero astelehena
ezik.

Goizez: 10etatik 14etara

ARRETA KULTUR-TALDEA
GARBIÑE: TEL. 13 44 35 / MILA: TEL. 83 59 45

EHNEko Felix Ajuriak nekazalturismoa lehenego sektoretik hirugarrengora bideratzen ari dela salatzen du. (Argazkia: Joseba Olalde)

Baztan Bidasoako Landa Etheen kalitate karta bidean da. Kalitate karta deritzon honek bereiztuko ei ditu landa etxeak eta nekazal etxeak. «Bakoi- tzaren argitasunak, nekazaria den, etxea nola duen, zer eskaintzen dion turismoari.... horrelakoak jasoko lituzke. Agian batek obatzekak bakarrik eskainiko ditu, beste batek asti gehiago edo nork lagundua edukiz gero txangoak eskainiko ditu...

*Kalitateraren arabera*ko prezio batzuk ere jarriko dira agian. Etxe espezializatuak eman zaie kalitate karta egiteko ardura azaldu du nafar elkartekoak.

ETORKIZUN ARGIRIK EZ

Euskal Autonomi Elkarrean onartutako dekretua nekazari jarduera deuzesteko elementua izan daitekela diote EHNEkoek, «dekre-

tuak ingurukoa ez den kapitalaren sarrerari bidea ematen dio. Kapitalarekin batera beraien interesak ere sartuko dira eta horien arabera nekazari guneetako nortasuna ezabatu dezakeen turismo mota garatuko da, Austrian gertatu denaren antzekoa gertatu daiteke. Austrian nekazalturismoa oso garatua dago baina alderdi ezkorrak ere bereganatu ditu, arazo sozial ugari sortu dira».

«Nekazalturismoak babes berezia izan behar du. Landa turismoa ere babestu beharreko da, baina gainontzekoa ez da egokia»
FELIX AJURIA

Dekretuak izan ditzaiken ondorio ezkorrei gehituz zera dio Koldo Lizarralde: «Kantoko kapitala sartzen baldin bada eta nekazalturismo kateak eskaintzen baldin badituzte, orain arte egin ditugun inbertsioak eta abaleginak piktura joan daitezke».

Baina nekez ulertu daiteke nekazaririk gabeko nekazalturismoa. «Azkenean baserritarra lehen baino baztertuagoa geldituko da. Luzera hori gertatu daiteke, partzuergo inguruan lan pila bat ari dira egiten, hainbat ekintza antolatzen... Baina turismoari izateko modua eskaintzea da nagusien. Horri kasorik egin ezean, azkenean baserritar geblenak desagertuko dira, eta oinarritzkoena desagertu egingo da».

LEGAZPI

Mirandaola. Natura eta Artisauntza Parkea

Mirandaolako Natura eta Artesaugintza Parkea urteko egun guztietan, astelehenetan izan ezik, goiz eta arratsaldean egongo da zabalik.

Mirandaolako Natura eta Artesaugintza Parkean aterpetxe bat dugu zerbitzu hauek guztiak eskaintzen dituen: bilera-aretoa, jantokia, ostatua, kirol eta aisialdi iharduerak e.a.

Mirandaolako Natura eta Artesaugintza Parkean honako hauek ikusi ahal izango dituzu:

- Ikus entzunezko bat.
- Mirandaolako burdinola.
- Igaraldeko Errota.
- Erraizabal baserria, Gaztaren artesaugintza Zentroa.

Tfno.: (943) 73 04 28

LENBUR

Fax: (943) 73 04 28

Jubilatuak hegoalderako bidaia-txartelaren bila

Gau pasak egin zituzten jubilatuek bidaia agentzien aurrean Inersoko bidaia bat lortzearren. Azkenean, bi ordutan bidaia gehienak ahitu ziren. Ez dira Inersokoak jubilatuek duten bidaiaitzeko modu bakarra ordea, Bizkaiko eta Gipuzkoako Foru Aldundiek hainbat programa dituzte, eta urte osoa irtenaldiak antolatzen aritzen den jubilatutalderik ez da falta.

IRAILAREN 25ean ezohiko itxura zuten hainbat herritako kaleek, bidaia agentzietako ateetan jubilatutako ilara luzeak ikus zitezken. Denak goizeko 10:00ak noiz helduko zain. Ordu horretan hasi zen Inersoko bidaia banaketa. 360.000 leku kaleratu zituen aurten Espainiako Lan Ministerioak, horietatik 250.000 bi ordutan ahituak ziren.

Dena da baleko, bidaia lortu ahal izateko, horrela dirudi behintzat Felix Etxabek Urretxun duen bidaia agentzian ikusitakoaren arabera. *«Bezperan agentzia itxi genuenean jendea zain zegoen jada. Aurrera eta atzera paseatzen zebiltzan, beste bat agentzi aurrean auto barnean lo zegoen. Etxerakoan beste agentzi baten aurrean kanpin aulkiari eserita zegoen jubilatut*

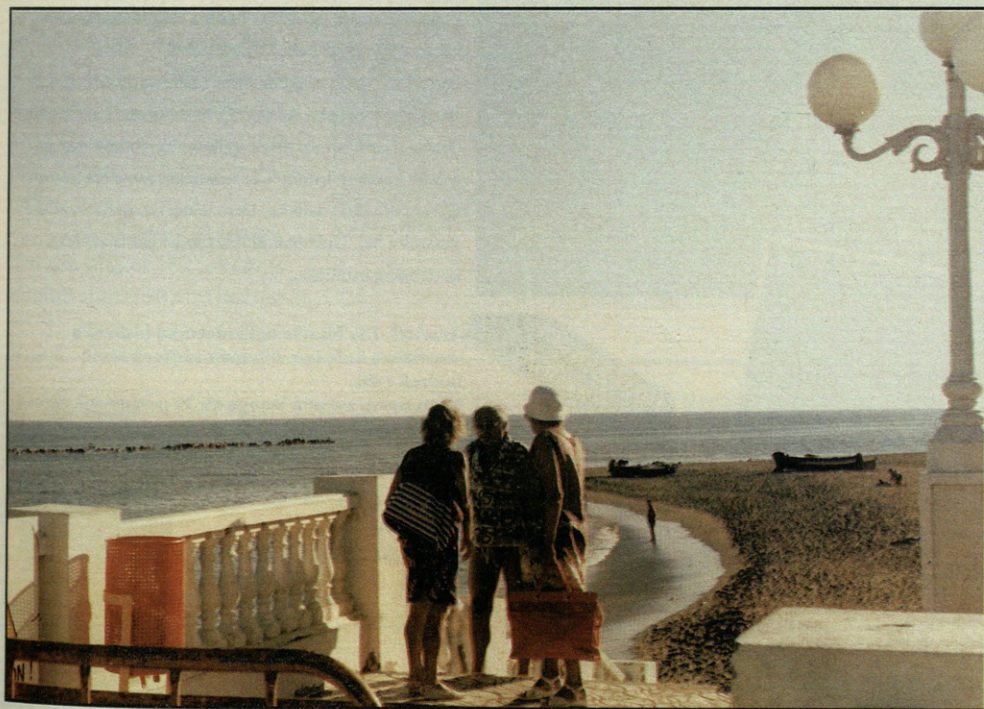
bat. Hurrengo egunean hantxe ziren denak ate aurrean ilara osatzen, baita bezperan autoan lo zegoena ere. Hamalau ordu egon ziren zain».

Atea ireki zain egon zirenak bakarrik ez, aurretik beste 200 lagun zeuden leku erreserba zerrendan Felixen agentzian. Bi zerrenda osatzen dira: bata erreserbena eta bestea egunean bertan hartzen direnena, askok

erreserbatu beharrean nahiago dute egun berean joan eta ez erreserba zerrendan bidaia tokatu zain egon. Ordenadoreak kea dariela aritzen dira lekuak ematen, hainbatetan blokeatu ere egiten dira, hainbaten kiarioak dantzan jarritz: *«Tarteka ordenadorea blokeatzen zen, baina aldez parean dagoen agentzian bidaia ematen ari ziren eta gozoa zegoen jendea! Beranduago gurea martxan zen eta besteiei blokeatu zitzairen».*

Lehenengo ahitzen diren bidaia maiatza eta martxoan Malaga alderakoak dira. Udaberriko bidaia dira eskatuena, ondoren urtaro honetakoak eta azkenerako urtarilekoak, oraindik hartu gabe gertatzen den % 10 horiek txanda honetakoak dira. Inor gutxik nahi ditu hauek, Gabon garaikoak eta urtarorik hotzenerakoak baitira.

Bidaia hauek zer ote duten galdetuko diote bat baino gehiagok beren buruei. Merkeak direla da 'Inersozaleek' diotena. Merkeak bai, baina ez dohaikoak, bi aste penintsulan 24.500 pezetan (980 libera) eta Mallorca edo Menorcan 28.550 pezetan (1142 libera) izan ohi baita.

Osasun eta atsedeen egunen bila joan ohi dira jubilatutaldek Mediterraneo aldeko hondartzetara. (Argazkia: Maite Lazkano).

JUBILATUEN BIDAIAK

Baina denak ez dira kontent Inersorekin. Gipuzkoako eta Bizkaiko Foru Aldundiak Inersorekin zuten Hirugarren Adineko Oporraldien Hitzarmen Planari salaketa jarri zioten

INERSORI SALAKETA

BIZKAIKO Foru Aldundiko Ongizate Saileko diputatuak, Inmaculada Lorrñoren hitzetan, «*egun plana eratua dagoen moduan, egoera injustu eta insolitarioak gertatzen dira. Muga ekonomiko gebien dituzten hirugarren adinekoak dira baztertuenak, ezin baitute programa honek eskaintzen dituen abantailak baliatu.*

Inersoko bidaiak emateko orduan hainbat tranpa izan direla diote Bizkaiko Ongizate Sailekoek, ondorioz beste ekimen bat

Hotel gehienek egonaldiaren inguruan hainbat ekintza antolatzen dituzte, txangoak, gaueroko dantzaldia, gimnasia orduak eta bestelakoak.

bultzatu dute, Adineko 96 aurtengorako eta Adineko 97 datorrenarako. Ilarak eta tranpak ekiditu nahian Foru Aldundia, udaletxea eta hainbat zahar-etxetan eskakizun papera bete eta ondoren notari aurrean zozketatu dituzte. Aurten urritik

abendura bitartean egiteko 2.600 bidaia kaleratu dituzte, eta datorren urterako 10.000 ateratzeko asmoz dira. Baina ez dira kostaldera egiten diren bidaiak bakarrik, Benidormeko egonaldiak gain Londrerako ferry bidaiak ere antolatu dituzte,

eta datorren urtean eskaintza zabalagoa egiteko asmoz dira. Bidaia hauek 7.000 eta 30.000 pezeta bitartean izango dira jubilatuen dirusarreraren arabera.

Gipuzkoako Foru Aldundiko Gizartegintzak lau programa ditu jubilatuei zuzendurik: Tarteko, Termalismo, Roma eta Donostia izenekoak. Egonaldi luzeak mediterraneo aldean, bainuetxeetan, Italiara bidaia eta Donostia ezagutze hiru egunetako egonaldia dira programa horietako osagarriak. Bidaia edo egonaldi hauek osasunerako onuragarri direnentz antolatzen dituzte Gipuzkoako Foru Aldundioek. Garestiegiak zaizkionari dirulaguntza eman ohi diote.

Pia Amenabar azpeitiarra da Gipuzkoako Foru Aldundiarekin bidaiatu izan duenetako bat.

Guardamar del Segu-

DONAMARTIRI HAZPARNEKO LURRALDEA IZTURITZE ETA OTSOZELAIKO HAITZULO PREHISTORIKOAK

Paleolitikoaren egiako ohande sakratuak direlarik, harpe miresgarri hauek -Europako garrantzitsuenetariakoak dira- bizileku izan ziren, Jesu-Kristoren aitzineko 80000.-15000. urteetan. Lekukotasun bezala, harri-orratz baten gainean finkaturik dagoen orkatz batzuen irudia. Lur hondakin meta eta tresneria frango ere ikus daitezke. Otsozelaia da, naturarekiko ikusmira bat. Gela haundi batzuetan barna zabiltza, oro harriozki estaliak...

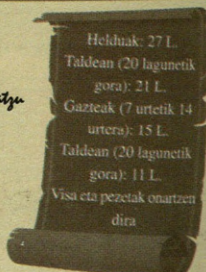
UDAZKENEKO PROMOZIOA

Azaroak 15a bitarte haitzuloetako bisitaldia amaitzean kafe bat dohainik bisitariarentzat, taldeek ezik.
Negu osoan zabalik izango da 20 pertsonetik gorako taldeentzako. Erreserbak aurrez egin behar dira

- **Idekia** 03/15etik 11/15era arte, 10etatik 12ak arte eta 14etatik 18ak arte. Uztaila eta agorrian: idekia 10etatik 18ak arte.
- **Hetsia** astelehen eta astearte goizetan, oporrak eta jaiak ezik.
- **Bisita gidatuak** 40 minuta irauten du.
- **Harpetako temperatura:** 14 gradu

- ✓ Bilhindegi espazio bat
- ✓ Bisita gidatuak euskeraz
- ✓ Liburutegi eta arkeologian buruzko elkar hitz
- ✓ Eder eta jentoki
- ✓ Euskararen maitasun salgai
- ✓ Bisita ederra
- ✓ Bilalduki inguruko mendietan gaiti

GROTES D'ISTURITZ ETA OXOCELHAYA - 64640 DONAMARTIRI - ST. MARTIN-D'ARBEROUE
TEL: 07*33 5 59 29 64 72 - FAXA: 07*33 5 59 47 30 17 - 3615 CODE MARTEL

ran izan zen pare bat hilabetez, «oso ederki pasatu genuen». Pia joan zen urten beste seirehun jubilatue ere joan ziren Guardamar del Segurara, «Hotelak igerilekua zuen, eta bost pausora itsasoa. Astean bizpahiru aldiz gimnasia egiteko aukera izaten zen. Egutero dantzaldia egoten zen». Piak kontatzen duenez «Hara joatea osasunarentzat ederra da. Beste batzuk ligatzera ere joango dira, baina adin horrekin ez zait iruditzen». Aurten ez da joango «ja zahartu gera-eta badakizu...» dio «ia ehun» urte dituen honek.

URTE OSOAN BIDAIRIK BIDAI

FORU Aldundia eta Inersoren gain jubilatue taldeek beren bidaiak antolatu ohi dituzte. Talde edo elkarte hauen adibide dugu Arkupe. Talde honek Nafarroako iparmendebaldeko herritako jubilatuek batzen ditu, besteak beste, Baztan, Bidasoa eta Leitza aldeko 44 herritako kideek osatzen dute Arkupe jubilatuen elkarte.

Talde honen bidaiak joan zen urtean 152 autobus mugitu zituzten. Autobus

Gipuzkoako eta Bizkaiko Foru Aldundiek Inersorekin zuten Hirugarren Adineko Oporral- dien Hitzarmen Planari salaketa jarri zioten

horiek hainbat lekutara joan dira, urte hauetan egin duten irteera zerrenda luzea dute: Tenerife, Las Palmas, Santiagorako peregrinazioa, Xabier, Arrate, Loiola, Frantziako Tourraren eta-

petara, Aralarra, Karibera eta beste horrenbeste lekutara joan izan dira Arkupekoak.

Duela astebete inguru Arkupe elkarte hiru autobus joan ziren hamasei

egunetarako Benidorm aldera. «Atsedena bartzera joaten gara. Hezurrei on egiten dio hango eguraldiak eta itsasoak» dio Felipe Ganboa Arkupeko lehendakariak.

Felipe Ganboak azaltzen duenez, «jendea etxetik ateratzen da. Oso ondo pasatzen dugu, beti izaten da bitxikeriren bat, gerra denboran ezagutu zenuen norbaitekin elkartzen zarela eta antzekoak».

Malaga aldean maiatza eta martxoan izateko bidaiak dira Inersoren lehenengo agortzen direnetakoak. (Argazkia: Maite Lazkano).

SASTARRAIN ATERPEA

Asteburuak lagun artean edo eta sendikoekin ondo pasatzeko toki aproposa
Ekintza asko ditugu prestatuak

Lili Auzoa, 56
Zestoa-Gipuzkoa
Tel.: 943-14 81 15

POSTIGU BASERRIA

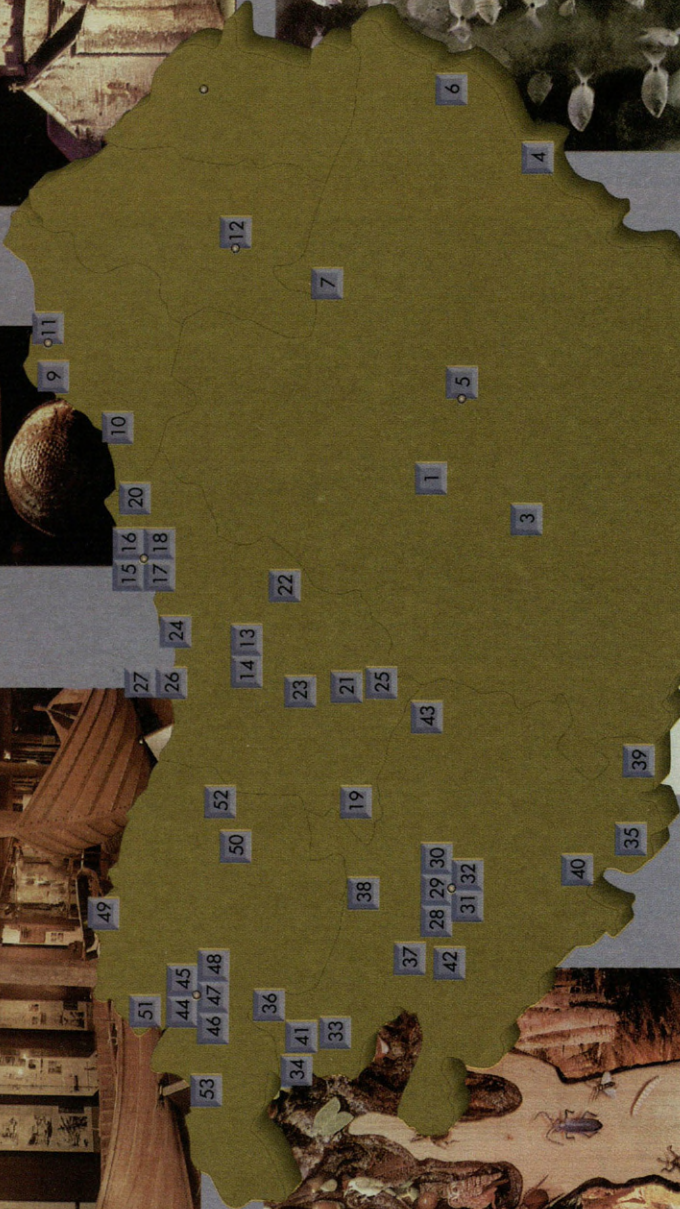
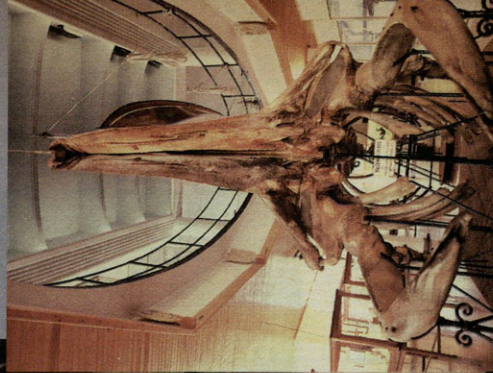
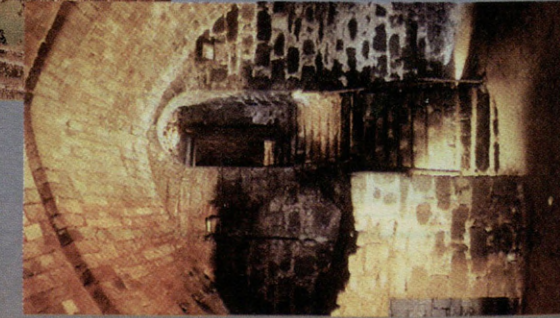
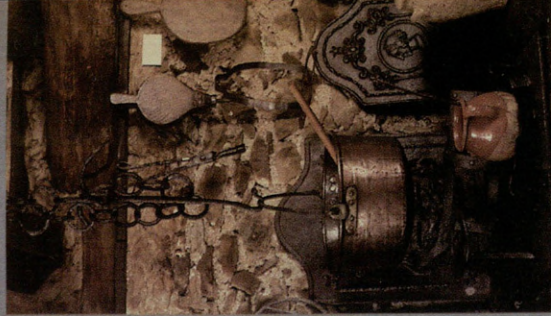

- ✓ Sei gela bakoitza bere bainugelarekin
- ✓ Sukalde ornitua erabiltzeko aukera
- ✓ Gosari eta afari zerbitzua
- ✓ Etxeko produktuak dastatzeko aukera

Semisarga auzoa • 20280 HONDARRIBI • Tel.: 64 32 70 • Kontaktua: Maritxu Bereau

EUSKAL HERRIKO MUSEOAK

NAFARROA

ARTEA
Euzko Museoa
Arriaga Kalea, 100
48900 Leizor

1

DONOSTIA
Donostia Elizbarrutiko Museoa
Familia Santuak Kalea, 11
Tel. 47 23 62 Fax: 47 17 62
Sarraria, erdian dagoen lekuak dira.

15

ARABA

GASTEIZ
Gasteizko Museoa
Gasteizko Museoa
Gasteizko Museoa

28

KEXAA

Kexaako museoa
Tel. 945 39 92 64
Sarraria: Delhainik

41

3 **LIZARRA**
Gustavo de Maeztu Museoa,
San Nicolás kalea, 1 - Telf. (948) 55 08 15

4 **XABIER**
Xabier Gazteluko Museoa
Xabier - Telf. (948) 88 40 24

5 **IRUÑEA**
Elizbarrutiko Museoa
Santa Maria la Real enparantza
Telf. (948) 22 74 00

6 **ERRONKARI**
Julian Gavarre Eke-Museoa
Arana kalea, z/g - Telf. (948) 47 50 41

7 **ORREAGA**
Orreagako Museoa
Orreagako kolegiata - Telf. (948) 76 00 00

8 **TULEBRAS**
Tulebras Monastegiko Museoa
San Bernardo kalea, z/g - Telf. (948) 85 14 75

LAPURDI

9 **MIARRITZE**
Ilsasoaren Museoa
B.P. 89 64202 Miarritze
Telf. 59 24 02 59 Faxa. 59 24 41 98

10 **DONIBANE LOHIZUNE**
Grevin museoa
Pavillon de l'Infante 64500 (Portuik gertu)
Telf. 59 51 24 88

11 **BAIONA**
Bonnat Museoa
5 rue Jacques Laffitte Telf. 59 59 08 52

NAFARROA BEHEREA

12 **DONIBANE GARAZI**
Apezpikuen presondegia
Turismo bulegoa: 14, place Charles-de-Gaulles
Telf. 59370357 Faxa. 59373491

GIPUZKOA

13 **AZPEITIA**
Burdinbidearen Euskal Museoa
Urolako Trenbidearen Gelokia
Julian Elorza kalea, 8.
Telf. 15 06 77 Faxa. 15 07 46
Sarrera: Dohainik

14 **AZPEITIA**
Umeentzako Museoa
Egibar baserria,
Lolobako Errepide Zaharra, 1. 20730
Sarrera: Dohainik

17 **DONOSTIA**
Ilsas Jauregia-Aquariuma
Kai-Arribera, 34 (Kai)
Telf. 42 19 05 - 42 49 77 Faxa. 43 00 92
Sarrera: Ordaindu behar da.

18 **DONOSTIA**
San Telmo Museoa
Ignacio Zuloaga Enparantza, 1. zkoa.
Faxa. 43 06 93
Sarrera: Dohainik.

19 **ESKORIALTZA**
Eskorialtzako Museo-Eskola
Hidalgo kalea, 5.
Telf. 71 46 88
Sarrera: Dohainik.

20 **IRUN**
Xantxlango Elizatearen Azlarmategi-Erakuseta
Xantxlango Elizatekoa
Telf. 62 55 00 - 62 59 00
Sarrera: Dohainik

21 **ORMAIZTEGI**
Zumalakarregi Museoa
Iriarte Erdikoa Etxea
Telf. 88 99 00 Faxa. 88 01 38
Sarrera: Dohainik

22 **TOLOSA**
"Xaxu" konfiteri Museoa
Leizua, 2
Telf. 67 07 27
Sarrera: Dohainik

23 **URRETXU**
Mineralen eta Fosilen Museoa
Kulturetxea, Jauregui, 19.
Telf. 72 41 70
Sarrera: Dohainik

24 **ZARAUZ**
Photomuseum. Argazki Euskal Museoa.
Villa Manuela.
Telf. 13 09 06
Sarrera: Ordaindu behar da.

25 **ZERAIN**
Zeraingo Herri Museoa
Herriko Plaza, z/g
Telf. 80 17 24
Sarrera: Dohainik

26 **ZUMAIA**
Julio Beolbide Lantoki-Museoa Kresala.
Telf. 86 16 08
Sarrera: dohainik.

27 **ZUMAIA**
Zuloaga museoa
Santiago Etxea
Telf. 86 23 41 - 86 10 15
Sarrera: ordaindu behar da.

28 **GASTEIZ**
Gasteizko Museoa
Fray Francisco pasalekua, 8.
Telf. 945-23 17 77 / 23 21 98
Sarrera: Dohainik

29 **GASTEIZ**
Arte ederrelako museoa
Fray Francisco pasalekua, 8.
Telf. 945-23 17 77 / 23 21 98
Sarrera: Dohainik

30 **GASTEIZ**
Arte ederrelako museoa
Fray Francisco pasalekua, 8.
Telf. 945-23 17 77 / 23 21 98
Sarrera: Dohainik

31 **GASTEIZ**
Natur Zientziatoko Museoa
Siervas de Jesus kalea, 24
Telf. 945-23 17 77 / 23 21 98
Sarrera: Dohainik

32 **VITORIA-GASTEIZ**
"Fournier" Karta Museoa
Bendaga Jauregia
Cuchilleria kalea, 54
Telf. 945-23 17 77 / 23 21 98 / 25 55 55
Sarrera: Dohainik

33 **AMURRIO**
Felix Murga Enagratia Museoa
Aldai, 5 - 01470
Telf. 945-89 14 50
Sarrera: Dohainik

34 **ARTZINIEGA**
Artziniegako Enagratia Museoa
Telf. 945-39 60 01
Sarrera: Dohainik

35 **BIASTERI**
La Hoyako Museoa
Telf. 945-23 17 77 / 23 21 98
Sarrera: Dohainik

36 **LAUDIO**
Gastronomiaren euskal museoa
Zubiko Etxea
Maestro Elorza, 11
Sarrera: Dohainik

37 **MENDOZA**
Arabako Heraldikaren Museoa
Telf. 945-23 17 77 / 23 21 98
Sarrera: Dohainik

38 **OLLERETA**
Euskal Bustingintza Museoa
Telf. 945-41 51 45
Sarrera: Dohainik

39 **OION**
Oiongo Enagratia Museoa
Telf. 941-12 21 90 / 12 21 92 / 12 21 84
Fax. 941-12 21 83
Sarrera: Dohainik

40 **PIPAON**
Pipaongo Enagratia Museoa
Plaza Nagusia, z/g
Telf. 945-36 70 33 / 40 32 67
Sarrera: Dohainik

41 **ZABALDONO**
Zabalondono Museoa
Telf. 941-30 43 48
Sarrera: Dohainik

BIZKAIA

42 **BILBO**
Arkeologia, Enagratia eta Historiako Euskal Museoa
Gurutzet kalea, 4
Telf. (94) 41 55 423 Faxa (94) 47 90 608
Sarrera: Dohainik

43 **BILBO**
Bilboko Arte Ederrelako Museoa
Museo enparantza, 2
Telf. (94) 441 9536 Faxa (94) 427 38 46
Sarrera: Dohainik

44 **BILBO**
Eliza museoa
Encarnacion plaza z/g
Telf. (94) 423 01 25 Faxa (94) 423 02 60
Sarrera: Dohainik

45 **BILBO**
Bilboko Arte Berregintza Museoa
Cande de Mirasol kalea z/g
Telf. (94) 41 57 673 Faxa (94) 41 61 452
Sarrera: Dohainik

46 **BILBO**
Bilboko Zezen Museoa
Vista Alegreko zezen plaza, Martin Aguerro 1
Telf. (94) 444 86 98 Faxa (94) 41 02 474
Sarrera: Dohainik

47 **BERMEO**
Arantzaleen Museoa
Tarrantera plaza z/g
Telf. (94) 688 11 71 Faxa (94) 61 86 454
Sarrera: Dohainik

48 **DURANGO**
Durangoko Arte eta Historia Museoa
San Agustinalde, 16
Telf. (94) 620 09 94
Sarrera: Dohainik

49 **LEIOA**
Medikuntzaren eta Zientzien Historiaren Euskal Museoa
Euskal Herriko Unibertsitatea. Leioako kanpusa
Telf. (94) 464 77 00 2647 / 21 60 barne zenbakiak
Sarrera: Dohainik

50 **BOQUIBAR. MARKINA-XEMEIN**
Beko kale 4
Telf. (94) 61 64 11 4 Faxa (94) 61 64 11 4
Sarrera: Dohainik

51 **SOPUERTA**
Enkarterrelako Museoa
Abelleneda auzoa z/g
Telf. (94) 604 488 Faxa (94) 610 49 90
Sarrera: Dohainik

Turismoa eta ohitura eskutik elkarte eta partzuergoetan

Turismoaren fenomenoak dela diote batzuk, beharrak eragindakoa beste batzuk, baina bata, bestea edo edozein dela arrazoiak, azken aldion partzuergo eta elkarte turistiko anitz sortu da bazterrotan. Aintzindaria Bertizko Partzuergo Turistikoa izan zen, harrez gero Euskal Herrian beste bederatzi sortu dira, hauetatik gehienak Nafarroan. Ekimen publiko nahiz pribatuaren ondorio dira turismoa bultzatzeko erakunde hauek.

HKADA honen hasieran sortu ziren lehen AMAR-nengo partzuergoak. Aintzindaria, Nafarroako Bertizko Partzuergo Turistikoa izan zen 1992 urtean. Nafarroan hasi eta nagusiki bertan hedatu dira partzuergoak.

Duela gutxi sortu baina partzuergo eta elkarte turistikoak urte gutxitako lanaren uztaz jasotzen hasi dira. Bertizko partzuergoaren sorreraren eskutik, bisitari gorakada nabarmena izan dute ingurunean eta enpresa berriak sortu dira, bide batez, lanpostu berriak ere bai. Hala ere, Bertizko Partzuergo Turistikoko Manolo Lizardik garbi uzten du: «Beste arrazoi batzuk ere eragina izan dute».

Iritzi bera du Gorbeia-

«Bailararen erakargarritasuna hobetu nahi duten alderdi guztiak hartzen dute parte Bertizko partzuergoan» dio Bertizko Partzuergo Turistikoko Manolo Lizardi. (Argazkia: Garikoitz Garaialde)

Urkiola Elkarte Turistikoko Koldo Goitiak ere: «Turismoa sustatzeaz gain, bai-

larako jendearen parte-hartzea eragin dugu eta hori oso garrantzitsua da gure-

tzat».

Hamar elkarte dira orotara Euskal Herrian: Pirinio, Bertiz, Plazaola, Lizarra eta Erriberako partzuergoak dira Nafarroan. Euskal Autonomi Elkarteak, bi elkarte bakarrik dira oraingoz, Gipuzkoan, Izarraitz Bizirik Debako Lastur auzoan eta Bizkaian, Gorbeia-Urkiola elkarte turistikoa Arria eta Durangaldeako bailaratan.

Iparraldean, Nafarroa Beherean Añamendi izeneko elkarte dago Bidarra herrian eta Zuberoan, Zuberoako Turismo Batzarrean sortu zen duela bi urte

MATXINBELTZENEA - ALBERGEA

LESAKA ERDIAN

Aukerak taldeentzat

- ✓ Piraguismoa
- ✓ Zaldi ibilaldiak
- ✓ Txangoak - trabesiak

- Gelak 4 edo 6 literekin
- Ostatua - Jatetxea

ARRETXEA 22 31770 LESAKA (NAFARROA) • Tel.: (948) 63 77 96 - Faxe: (948) 63 77 96

Maule eta Atharratze hirietako sindikatuen ekimenez. Horiez gain bada Nafarroa eta Iparraldeko zati bat hartzen duen elkarte, Xareta-rrak izenekoa. Urdazubi, Zugarramurdi eta Sara herriak biltzen dituen elkarte honen helburua ohiko turismoaz landa, turismo kulturala ere bultzatzea da.

Hala ere, badira hainbat elkarte turistiko sortzeko proiektuak, horien artean Enkarterriak, Busturialdea, Deba Garaia nahiz Goierri bailarakoak. Araban ere nabarmendu da elkarte turistikoak sortzeko asmoa Gasteiz eta Aguraingo inguruetan.

Oinarri publiko nahiz pribatua dute partzuergoek. Erakunde hauek izaera juridiko propioa dute. Bertizko Partzuergo Turistikoaren erabakietan erakunde publikoek ez dute parte hartzen *«partzuergoaren eguneroko lanean ez behintzat»* dio Bertizko Manolo Lizardi.

Partzuergoak ekimen pribatu eta publikoaren ondorioz sortu badira, elkarte turistikoetan erakunde pribatuaren ekimena da bultzatzaile nagusi.

DIRULAGUNTZA ITURRIAK

ERAKUNDE publiko eta partzuergo edo elkarte turistikoaren arteko harremana, *«finantzaketa edo laguntza ekonomia mailan ematen da. Gure partzuergoak, Nafar Gobernu eta Futures europar proiektutik jasotzen du dirulaguntza»* argitzen du Manolo Lizardik. Gorbeia-Urkiola Elkarte Turistikoak ere, Europa eta Jaur-laritzako Turismo, Kultura eta Ingurugiro sailetatik ja-

sotzen ditu dirulaguntzak.

Elkarte hauetan, bailara osoko garapen turistikoa dute helburu. *«Baztan-Bidasoa bailarako garapen turistikoa lortzea da helburua»* Bertizko Manolo Lizardiren esanetan. *«Horregatik, gure partzuergoan bailarako 19 udaletxeak eta zortzi erakunde pribatuak hartzen dute parte, bala nola nekazalturismoko etxeak, jate etxeak eta ostatuak. Azken finean, bailararen erakargarritasuna hobetu nahi duten alderdi guztiak hartzen dute parte Bertizko partzuergoan»*, gaineratzen du kudeatzaileak.

Ildo beretik, Gorbeia-Urkiola elkarteko Koldo Goitiak azaltzen duenez, *«elkarte gure bailararen eskaintza turistikoa jen-*

dearengana erreago eta osatuago adierazteko egin zen».

Arratiako bailaran, zenbait ikerketa egin zituzten duela lau urte eta ikerketen ondoren proiektua bideratu eta bailarako herrietan azalpenak eman ondoren, Gorbeia-Urkiolako

elkarte turistikoa sortu zen pasa den urteko ekainean. Elkarte hau Bertizko partzuergo ez bezala, erakunde pribatuaren ekimena dela ohartarazten du Koldo Goitiak.

Turismoa bultzatzea dute helburu Nafarroa Berhereko Añamendi elkar-

GAZTELUKO
HERRI KULTUR ETXEA

BETI IREKITA

TELEFONOA: 67 27 59

NON AUKERA HOBEA

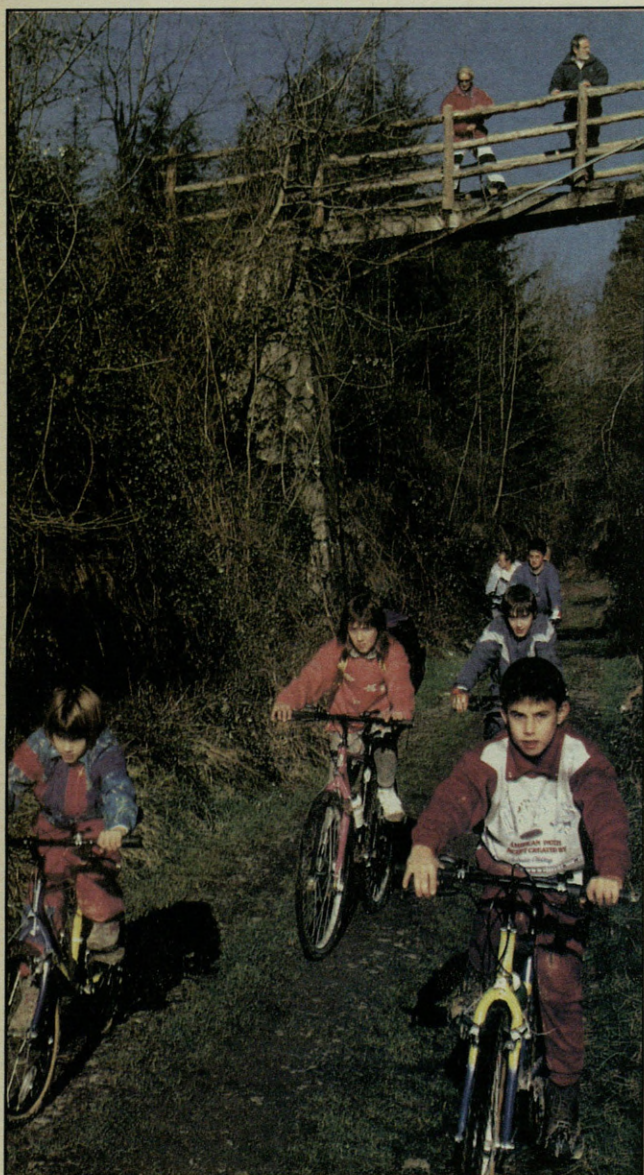
Ingurua: Zoragarria pasatzeko; mendian ibiltzeko

Aterpetxea: Egonaldi lasaia egiteko

Jatetxea: Moduan, aukerako mokadu goxoak jateko kartetan jokatzeko arratsaldea pasatzeko

Barnetegia: Euskara ikasteko-lantzeko

20491 GAZTELU

Plazaolako Partzuergoa izen bereko trenbide zaharraren ibilbidearen inguruan eratu da. Larraun, Araitz-Betelu, Imotz, Leitzarean, Ultzama eta Basaburua hartzen ditu bere baitan.

teak eta Zuberoako turismo Batarzünak, baina bertako eguneroko bizimoduaren nondik norakoak alde batera utzi gabe. Añamendi baxenabartar elkarteko partaide den Serge Iztequek dioenez, «*oraingoz herri mailan antolatutako ekin-tzak bakarrik eskaintzen ditugu*».

NAFARROA BEHEREAKO TURISMO ETXEA

EPE laburrean Nafarroa Beherea mailako turismo etxe bat sortzeko asmoa da, Bidarra, Baigorri, Garazi eta Donapaleuko herrien partaidetzarekin.

Proiektuaren izena, Garapenerako Talde Proiektua da eta «*helburu nagusiak, barnekaldeko turismoa ezagutzera ematea eta azpiegitura egoki bat sortzea dira, baina horretarako egokia den mezu bat behar dugu*». Añamendi taldeko Serge Iztequeren esanetan.

Proiektuak izango duen mezu horretan, Iparraldeko barnekaldera turismoa egitera doanari, «*ingurune bonetan turismoaz gain bestelako gauza interesgarriak ere badela adieraziko diogu, bala nola*

«Gorbeia-Urkiolako Elkartea gure bailararen eskaintza turistikoa jendearengana errezago eta osatuago adierazteko egin zen»
KOLDO GOTTIA

bertan bizi den jendearen bizimodua, kultura eta obiturak».

Bide batez, Iparraldean Lapurdiko itsasaldeaz gain hainbat leku erakargarri direla barnekaldean adierazi nahi dute Zuberoa eta Nafarroa Behereko turismo elkarte hauetan.

Turismoa sustatzeaz gain, partzuergo turistikoek eskualde edo gune bakoitzari loturiko beste helburu batzuk ere badituzte. Bertziko Partzuergokoak azaltzen du: «*Formakuntzari garrantzia ematen diogu eta partzuergoan parte hartzen duten jatetxe eta ostatu eta antzekoentzat hainbat ikastaro osagarri antolatu obi ditugu*». Ikastaro hauekin, «*gure bailarara gerturatzeko den orori kalitatezko zerbitzua eskaintzea da lor-tu nahi duguna*».

ZABALIK

Gogoetabide • Atsedenerlekua

- Biltokiak
- 7 logela: banazkakoak eta bikoteentzat
- 14 oheko logela handia
- Janari zerbitzua
- Aparkalekua
- Bakarrik, familian edo lagunartean

Frantziskanoen Etxea
Xibaltarre hiribidea, 1
64120 DONAPALEU
☎ (07-33) 59 65 71 37

Done Jakueren bide gurutzatzen Euzko Herri Garrean Nafarroa Beherean

BEIZAMAKO UDALA EUSKAL HIZKUNTZA ETA KULTURAREN ALDE

Beizamak, Gipuzkoa erdian, Azpeitia eta Tolosa tartean. Natura, nekazal giroa eta lasaitasunaz gain, eskeintzen du:

- ▶ Natur eskola
- ▶ Aterpea 31 lagunentzako
- ▶ Ibilbideak
- ▶ Nekazal Pentsioa
- ▶ Natura eta Etnografia erakusketa
- ▶ Gastronomi aukera zabala
- ▶ Ibai-Eder urtegia

INFORMAZIOA: 943 - 81 63 38

Kolore anitzdun paisaiak Orhi handiaren erresuman

Iratiko ingurunea Nafarroa, Nafarroa Beherea eta Zuberoan zehar hedatzen da. Hainbat izai, pago eta pinuz osatutako basoa, Europako handienetakoa da 6520 hektareako zabalera baitu. Zuhaitzia ederrez gain, Iratik udazkenerako ezin aproposagoak diren oinezko eta bizikleta gaineko nahi adina ibilbide egiteko aukera eskaintzen du eta zorte pixka bat izanez gero, iraupen eskia egiteko parada ere izango dugu.

IRATIKO zonaldea Mendebaldeko Pirinioetako mendikatean hedatzen da, Nafarroako Iparraldean eta Nafarroa Beherea nahiz Zuberoako Hegoaldean. Nafarroan da Iratiko lur eremuen zati handiena, Iparraldeko bi herrialdeak osotasunaren bosten bat baino ez dutelako hartzen. Ingurunearen mendi ezagunena, Orhi mendia da, erakargarria baita Kantauri Itsasotik ekialderuntz goazela bi mila metroko garaiera gaingitzen duen lehena delako ere. Iratik apenas du gizakiaren industri jardueraren arrastorik bertako egur eta mehatzaren ustiaketak antzinatasun nabarmena izan arren.

Iratiraino heltzeko, bide ugari daude, baina Nafarroatik joan ezker, Auritzerraino joan behar da Erroko bailara zeharkatu ondoren, bertan Garralda eta Ariberruntzako errepeidea hartuz. Iparraldetik, Donibane Garaziraino joan behar da eta alboan dagoen Donazarretik, Burdinkurutzetako mendateruntz joan Lekunberrin barrena. Zuberoatik Larrañeraino joan behar da eta hemen, Bagargiak mendi leporaino igo bihurgune

ugariko bide batetatik.

OSTATUA TOPATZEKO ARAZORIK EZ

PIRINIO mendikatea bertan izan da aisigunea Euskal Herria eta inguruetako jendearentzat eta ondorioz, ostatu eskaintza ona, zabala eta merkea da. Nafarroan, ostatu etxeak aurkitzakegu bailarako Aribere,

Auritz, Garaioa, Orbaizeta eta Aezkoako Hiriberrin. Leku hauetan bi oheko logela baten lo egin nahi izanez gero 3.000 pezeta (120 libera) beharrezkoak dira.

Iparraldean ere eskaintza zabala da. Interesguneetatik gertuen Iratiko Etxeak daude, Organbidexka eta Bagargiak lepoen artean. Aukera, bi pertsonentzako etxeetatik hasten da, baina 10 lagunentzako es-

kaintza ere badago. Salneurria Nafarroako etxeen parekoa da, hau da, 5.000 pezeta inguru (200 libera) asteburua edo bi gauengaitik.

Txalet Pedro izeneko inguruan ere eskaintzen da etxe hauek erabiltzeko aukera. Etxe hauek sukalde eta guzti dute. Eguraldiari heldurrik ez diotenentzat kanpinak ere badira. Auritz eta Otsagin dira kanpinak, bai-

Zuberoako lurretan Eskaliers edo Eskalerak izeneko mendi punta zorrotza igo daiteke, bertara igoz gero Orhi eta Abodiko mendilerroa bikain ikusten dira. (Argazkia: Migel Angulo).

Aribe, Abarroa, Auritz, Garaioa, Orbaizeta eta Aezkoako Hiriberrin lo egiteko ostatuak erraz topatu daitezke. Argazkian Abarroa ageri da.

na ezinbestekoa da urtaro honetan lozaku on bat ematea.

BIZIKLETA HARTU ETA MENDIAN GALDU

IRATI Euskal Herriko paradisua da mendiko bizikletazaleak diren kirolarientzat, mendi pista ugari hornitzen dituztelako bertako mendietako zelaiak. Pista gehienak, egoera onean daude normalean, baina gurpil zulaketak ego-

teko arriskua ere bada eta hobe da ezustekoei aurre egiteko material egokia izatea eskura.

Goizean irten eta arratsaldean itzultzeko nahi adina ibiladi aukera daude. Ezagunena, Nafarroako partean da. Bailarako Aribe herrian hasi eta amaitzen da Iratiko basoa inguratuz. 77 kilometroko ibilbidean zehar, Abodiko mendikatea zeharkatzen da. Transpirinarra zeharbideko etapa batek ere ingurune hauek zeharkatzen ditu. Abodin, oreina eta basurdeak gurtzatu daitezke txirrindulariaren aurrean.

BASOAREN EDERTASUNEAN

ARIBEN hasi ondoren, Orbara eta Orbaizeta herriak zeharkatzen dira errepidean zehar, Orbaizetako Armagintza Fabrika Zaharreraino. Pista hasiko da hemen eta

Irabiako urtegia inguratu ondoren, Ollokiako mendi leporantz jo behar da Abodi

handiaren Iparraldeko hegiti.

Hainbat bisitariren harridura sortuko dute pago eta izai erraldoiak azalduko dira ibilbidean etengabe. Hamaiketako egiteko atsedentxo bat hartzean, hegohaizea dagoen eguna egokitzen bada, hegaztiak neguko bidai luzera bidean ikusteko aukera bikaina izango du bertaratzen denak. Lepo honen albotik igarotzen da Zuberoako Larrañera daraman errepidea eta baita Abodiko iraupen eskiko estazioaren sarrera ere.

Ollokiatik, Abodiko gailur belartsura iristen da. 1537 metroko garaieran eta Piriniotako gailurretako ikuspegia ederra izan arren, ez dira asko bertan denbora asko pasatzen duten txirrindulariak, egoten diren haize ufada bortitzak dira

URRETXUKO MINERAL ETA FOSILEN MUSEOA

Urriaren 26tik Azaroaren 17ra bitarte mineral eta paleontologiari buruzko ihardunaldiak (Ikastaroak, erakusketak, txangoa, aretoa...)

Informazioa: Kultur etxean - Tel.: 72 41 70

honen arrazoi. Hona inguraturuz gero eguraldiaren gorabeherak kontutan izatekoak dira, urriaren erdialdetik aurrera euri eta elur erauntsiak eta tenperatura hotza ohikoak direlako Iratiko mendi eta bailaratan. Ez da harritzekoa izango beraz, ibilbidea egiterakoan elurra, lainoa edo izotza bezalako oztopoekin topatzea.

Aboditik Tapiak mendatera egiterakoan joanean egindako pista 500 metro beherago ikusi daiteke. Tapiatik, Ariben herriraino itzulera bidea egiteko, pistaz egin behar da hasieran eta errepidez Aezkoako Hiri-berritik aurrera. Ibilbideko azken zati hau benetan ikusgarria da.

Ibilbide honek zailtasun nabaria du, 800 metroko aldea dagoelako gune baxu eta garaienaren artean eta 77 kilometrotako luzera duelako. Hainbat erreka txiki gurutzatu behar dira eta udazkena denez, bidean pilatzen joan diren hostoak oztopo handia suposatuko dute, batez ere bizikleta sarri erabiltzen ez dutenentzat.

Lasaiago ibili nahi izanez gero aurreko ibilbidea, bi egunetan ere egin daiteke. Lehenengo egunean, Elurretako Ama Birjina ermitatik Tapiako mendatera igo daiteke, ondoren Ariben bueltatzeko eta bigarren egunean, Tapiako mendatetik Ollolokiako leporaino joan etorria egitea.

Ibilbidean zehar, Orbaizetako Armagintza fabrikak eta Elurretako Ama Birjinaren ermitaren bakartasunak liluratuko dute bisitaria.

Oinezko ibilbide aukerak ere, mugagabeak dira. Mendizaleak nahikoa du euskal mitologian ezaguna

Irati Euskal Herriko paradisua da mendiko bizikletazaleentzat, mendi pista ugari hornitzen dituzte bertako mendietako zelaiak

den Orhira igotzea. Dituen 2.021 metroek honen inguruan dauden mendi eta gailur ikusgarrien paisai paregabea ikusteko parada eskaintzen dute.

HISTORIAURREKO AZTARNAK

IRATIKO mendi gehienek, 1.300 eta 1.550 metro arteko garaiera dute. Erroztate mendia da bailara oso mendi ederrenetarikoa, batez ere Nafarroa Behereko Beherobitik igotzen bada. Alboan dira Mendizar, Mendilatz eta Irauko erpinak. Historiaurreko aztarnak ere topa ditzake ibiltariak 1466 metroko Okabe mendira igotzen baldin bada.

Okabera igotzeko Burdinkurutzeta mendatea igaro ondoren dauden etxeetara (Txalet Pedro) joan behar da. Gailurretik 15 minututara Illarritako nekropolia edo harrespila dago. Bertan, Burdin Aroko 20 hileta eraikuntza daude.

Ekialderago joanez gero, Zuberoako lurretan Eskaliers edo Eskalerak izeneko mendi punta zorrotza igo daiteke, baina bere iparraldeko aldetik nekezagoa da. Hegoaldeko aurpegia, oso erraza eta laburra da, baina iparraldekoak aldiz, 1.000 metroko luzera duen pareta latza dauka.

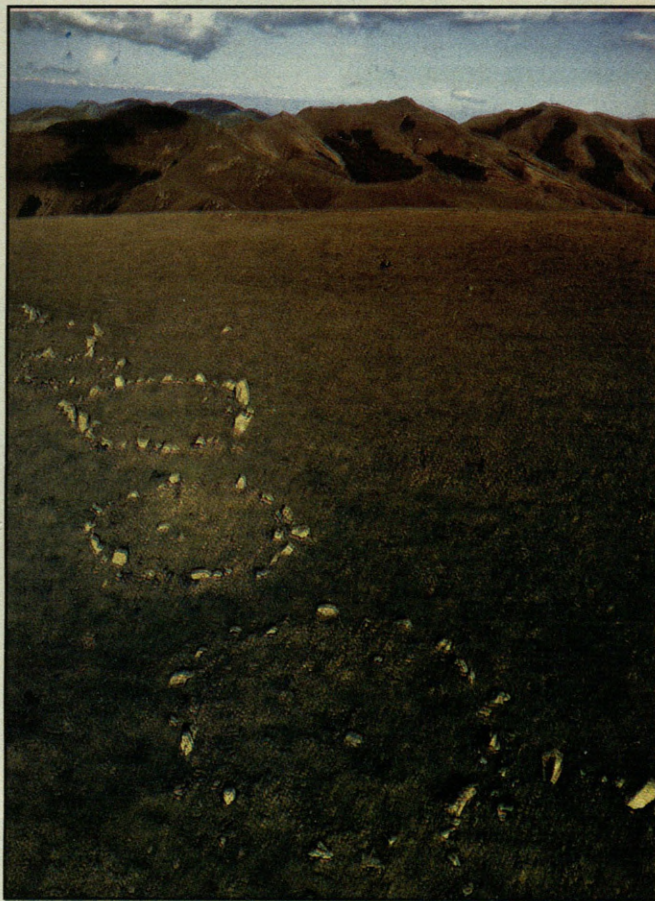
Eskalerak gailurretik (1.472) Orhi handia bikain

ikusten da eta atzean, Nafarroako aldean bada, Abodiko mendilerroa. Abodiko mendikatea luzea da eta ez du zailtasun berezirik, ibilaldia Ollolokiako mendi lepotik (1.350) hasita egin daitekeelako. Hemendik, 200 metroko igoera xumea gaingitu beharko dugu 1.537 metroko Abodi mendi puntara iristeko.

Abodi gainetik, Idorrokia mendirainoko zeharbidea egin daiteke eta egun eguzkitsua egokituz gero,

Nafarroa eta Aragoako Pirinioaren gailur garaienak ere bertatik ikusi ahal izango ditugu eta gehienak jada, neguko jantzi zuriaz estalirik.

Elurra topatuko dute Irati udazkenean bisitatzen duten mendizaleek ere, batez ere iraupen eskiko leketan. Iratiko ingurunean, hiru gune daude: Irati eta Txalet Pedro izenekoak Zuberoako Larrañen eta Nafarroa Behereko mugan eta Abodi Nafarroan. Pistak abenduaren bukaeran irekitzen dira, ordura arte ez da elurra zapaldu eta eskiatzeko prestatzen, baina gogoa duena bertaratzen baldin bada eskiatzeko aukera bada, pistak ez baitira itxita izaten.

Historiaurreko aztarnak topa daitezke Okaben, gailurretik 15 minututara Illarritako harrespila baita. (Arg: Migel Angulo)

Xareta

XARETAKO LURRALDEA: SARA (LAPURDI)

ZUGARRAMURDI (NAFARROA)

URDAZUBI (NAFARROA)

SARAKO LEZEAK

ZUGARRAMURDIKO LEZEAK

URDAZUBIKO LEZEAK

LARRUNGO TRENA

7tsasotik hamar kilometrotan,
Larrungo oinen zelai berdeen
artean, Lapurdi eta Nafarroako
ontasunean dago. Axular eta aita
Barandiaranen lurraldea, lurralde
zoragarri honen izena **Xareta**
da. Betidanik lur honek, jendearen
ametsa betetzea izan du helburua.
Xaretako lurraldean sustraiak,
bidenatura, kultura eta biziazen
hitzek balore handi bat dute
oraindik ere.
Kultura bera, herri bakar bat!

XARETAN AURKITUKO DUZU:

- ✓ LEZEAK: SARA
- ZUGARRAMURDI
- URDAZUBI
- ✓ SORGIÑAK ANTZERKIA
- ZUGARRAMURDIN
- ✓ LARRUNGO TRENA
- ✓ MONUMENTOAK
- ✓ SUKALKINTZA
- ✓ FESTAK
- ✓ ATERPEA OGITARTEKO ETA
- EDARIEKIN

**URTE
OSOAN
ZABALIK**

**ASTE BURUETAKO
LANDA ETXEA
ALOKATZEKO AUKERA
BADAGO. INFORMAZIOA
SARAKO TURISMO
BULEGOAN**

INFORMAZIO GEHIAGO:

SARAKO LEZEAK: 07 (335) 59 54 21 88

SARAKO TURISMO BULEGOA: 07 (335) 59 54 20 14

SARAKO HERRIKO ETXEA: 07 (335) 59 54 20 28

ZUGARRAMURDIKO UDALA: (948) 559 90 60

URDAZUBIKO UDALA: (948) 559 90 34

LARRUNGO TRENA: 07 (335) 59 54 20 26